

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WOJSŁAWICE

NA LATA 2023-2030

OPRACOWANIE:

Centrum Kreacji i Strategii INTERAKCJA Sp. z o.o.

ul. Legionów 5 A/10, 33-100 Tarnów

tel. (14) 656-27-01, (14) 656-27-02

e-mail: biuro@interakcja.com.pl

przy współpracy z Urzędem Gminy Wojsławice

na podstawie umowy zawartej w dniu 5 maja 2022 r.

pomiędzy:

Gminą Wojsławice

z siedzibą: ul. Rynek 30, 22-120 Wojsławice

NIP: 563-215-83-53, REGON: 110197983

reprezentowanym przez: P. Henryka Gołębiewskiego – Wójta Gminy Wojsławice,

przy kontrasygnacie: P. Elżbiety Iwasiuk – Skarbnik Gminy Wojsławice,

a

Centrum Kreacji i Strategii INTERAKCJA Sp. z o.o.

z siedzibą: ul. Legionów 5A/10, 33-100 Tarnów

NIP: 8733271064, REGON: 383133299, KRS: 0000781820

reprezentowanym przez: p. Tomasz Łakoma – Członek Zarządu

w imieniu którego działa na podstawie udzielonego przez spółkę pełnomocnictwa:

p. Stanisław Lis – CEO, Dyrektor Generalny

Ekspert ds. polityki regionalnej, funduszy UE, EOG i PPP.

Spis treści

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	7
1.1. NAJWAŻNIEJSZE REGULACJE PRAWNE.....	12
1.1.1. Charakter Ustawy o rewitalizacji.....	12
1.1.2. Definicja rewitalizacji i jej interesariuszy.....	13
1.1.3. Rewitalizacja jako zadanie własne gminy	15
1.1.4. Zasady prowadzenia rewitalizacji.....	16
1.1.5. Zasady sporządzania diagnozy	17
1.2. PRZYJĘTA METODYKA PRAC	21
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	23
2.1. POŁOŻENIE GMINY	25
2.2. STREFA SPOŁECZNA	30
2.2.1. Struktura demograficzna.....	30
2.2.2. Oświata	38
2.2.3. Pomoc społeczna.....	41
2.2.4. Kultura, sport i turystyka	47
2.2.5. Ochrona zdrowia.....	58
2.2.6. Aktywność obywatelska	59
2.2.7. Bezpieczeństwo publiczne	67
2.2.8. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	69
2.3. STREFA GOSPODARCZA	71
2.3.1. Sytuacja finansowa gminy	71
2.3.2. Działalność gospodarcza.....	73
2.3.3. Rynek pracy	80
2.3.4. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej	86
2.4. STREFA PRZESTRZENNO-TECHNICZNA	88
2.4.1. Charakterystyka zagospodarowania przestrzennego	88
2.4.2. Dziedzictwo kulturowe	90
2.4.3. Infrastruktura techniczna	106
2.5. STREFA ŚRODOWISKOWA	114
2.5.1. Zasoby mieszkaniowe.....	114
2.5.2. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne	118

2.5.3. Formy ochrony przyrody i powierzchnia obszarów chronionych	122
2.6. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY WOJŚLAWICE.....	127
2.7. WYZNACZENIE I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI	138
III. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA	145
3.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI..	147
3.2. CEL STRATEGICZNY	150
3.3. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I GMINY	157
3.3.1. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie centralnym	157
3.3.2. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie regionalnym	162
3.3.3. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie lokalnym	165
3.4. ZESTAWIENIE ZADAŃ REWITALIZACYJNYCH.....	169
IV. CZĘŚĆ WDROŻENIOWO-EWALUACYJNA.....	183
4.1. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	185
4.1.1. Kompleksowość GPR	185
4.1.2. Koncentracja GPR	185
4.1.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	186
4.1.4. Komplementarność problemowa	187
4.1.5. Komplementarność przestrzenna	188
4.1.6. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	188
4.1.7. Komplementarność międzyokresowa	189
4.1.8. Komplementarność źródeł finansowania.....	190
4.2. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	192
4.2.1. Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	192
4.2.2. Źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	195
4.3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	203
4.4. SYSTEM WDRAŻANIA, W TYM MONITORING I EWALUACJA GPR...	206
4.4.1. Struktura zarządzania realizacją GPR oraz koszty zarządzania GPR.....	206
4.4.2. Ramowy harmonogram realizacji GPR	207

4.4.3. System monitorowania oraz oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych GPR	208
4.4.4. Sposób modyfikacji GPR.....	210
4.4.5. Określenie zmian w uchwałach, dotyczących zasobu mieszkaniowego gminy i zasad wynajmowania lokali w tym zasobie	211
4.4.6. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji.....	212
4.4.7. Specjalna Strefa Rewitalizacji	212
4.3.8. Realizacja GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego....	213
 Spis tabel, wykresów, obrazów, schematów	213

ZAŁĄCZNIKI:

ZAŁĄCZNIK NR 1. Mapa nr 1. Obszar zdegradowany Gminy Wojsławice w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030.

ZAŁĄCZNIK NR 2. Mapa nr 2. Obszar rewitalizacji Gminy Wojsławice w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030.

ZAŁĄCZNIK NR 3. Mapa nr 3. Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji Gminy Wojsławice w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

*„Do miejsc, do których warto dotrzeć,
nie ma drogi na skróty.”*

EFRAT SHANI

W efekcie przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołanej transformacją ustrojową, globalizacją i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej ujawniło się szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach miejskich jak i wiejskich. W wielu miastach i gminach doszło do degradacji tkanki infrastrukturalnej (w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej) erozji stosunków społecznych, niekorzystnych procesów demograficznych (migracje, depopulacja), przestrzennych (suburbanizacja), infrastrukturalnych (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowych (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowych (zanieczyszczenie środowiska). Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Odpowiedzią na te aktualne wyzwania jest rewitalizacja rozumiana – nie jedynie jako modernizacja w wymiarze infrastrukturalnym (i to dotychczas często punktowa i nieco przypadkowa), ale jako zespół działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych. Rewitalizacja zatem to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie efektu synergii przestrzennej - suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych

w przestrzeni gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie. Kluczowe wyzwanie stanowi zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 (GPR) jest dokumentem operacyjnym umożliwiającym prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. GPR został opracowany zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), dokumentem pt.: „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” wydanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Gmina Wojsławice przystępując do opracowania GPR, zgodnie z przepisami ustawy, zobowiązana była do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Obszar może zostać wskazany jako obszar zdegradowany, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych. Obszar cechujący się szczególną koncentracją wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Niniejszy Program Rewitalizacji jest kontynuacją działań podjętych w 2017 roku, kiedy opracowano Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2017-2023. Dokument ten obowiązywał do 2023 roku, dlatego w celu utrzymania ciągłości działań rewitalizacyjnych, opracowano i podjęto realizację kolejnego programu rewitalizacji, tym razem obowiązującego do roku 2030. Obecny dokument w swojej strukturze i metodologii jest wyraźnie powiązany z dokumentem opracowanym w roku 2017. Powierzchnia i kształt obszaru kryzysowego wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji. W efekcie przeprowadzonych prac diagnostycznych wyznaczono obszar zdegradowany obejmujący swym zasięgiem sołectwa: **Huta; Majdan; Majdan Ostrowski; Nowy Majdan; Ostrów; Ostrów-Kolonia; Partyzancka Kolonia; Putnowice Wielkie; Putnowice-Kolonia; Rożęcín;**

Stadarnia; Witoldów; Wojsławice, ul. Chełmska; Wojsławice, ul. Grabowiecka; Wojsławice, ul. Krasnystawska; Wojsławice, ul. Rynek; Wojsławice, ul. Uchańska; Wojsławice-Kolonia. oraz zawężony w stosunku do obszaru zdegradowanego obszar rewitalizacji, na który składają się sołectwa: *Wojsławice ul. Rynek; Wojsławice ul. Grabowiecka; Wojsławice ul. Uchańska; Wojsławice ul. Chełmska; Wojsławice-Kolonia.*

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2020-2023 stanowi zatem wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji prowadzonej na terenie Gminy Wojsławice.

1.1. NAJWAŻNIEJSZE REGULACJE PRAWNE

1.1.1. Charakter Ustawy o rewitalizacji

Ustawa o rewitalizacji weszła w życie w specyficznym momencie, w którym wiele gmin od lat prowadziło działania wpisujące się, w mniejszym lub większym stopniu, w definicję rewitalizacji. Dlaczego rewitalizację prowadzą akurat gminy, a nie na przykład administracja rządowa? Gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego będąca najbliżej mieszkańców i najlepiej znająca ich problemy, korzysta bowiem z domniemania właściwości w sprawach publicznych o znaczeniu lokalnym. Oznacza to, że jeżeli przewiduje się realizację jakiegoś zadania publicznego, bez przybliżenia podmiotu właściwego do jego realizacji, kompetencja w tym zakresie przysługuje gminie. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Gminy, nie dysponując dotąd dedykowaną rewitalizacji ustawą, prowadziły działania rewitalizacyjne w oparciu o uchwały, w których zawierały programy działań służących wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Uchwały te, różnie zatytułowane (np. lokalny program rewitalizacji, miejski program rewitalizacji) przyjmowane były w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, ustanawiający kompetencję gminy do uchwalania tzw. programów gospodarczych – naprawczych realizowanych w różnych uwarunkowaniach.

Prawodawca zmierzył się zatem z problemem odniesienia się w treści ustawy do zastanych sytuacji, na które ustawa może wpływać. Dlatego w przepisie art. 52 ust. 1 zawarto regulacje o charakterze przejściowym. Przepis ten pozwala gminie kontynuować działania rewitalizacyjne w oparciu o opisane programy gospodarcze (niezależnie od tytułu nadanego uchvale) do końca 2023 r. Ustawa w tym zakresie ma zatem charakter fakultatywny – oznacza to, że gmina prowadząca w dniu jej wejścia w życie działania rewitalizacyjne, nie musi stosować rozwiązań ustawowych.

Ustawa ma fakultatywny charakter co nie należy rozumieć jako możliwość niestosowania się do jej norm, lecz wyłącznie jako możliwość (w granicach przepisów w niej

zawartych) nieprowadzenia działań rewitalizacyjnych na zasadach w niej określonych, w okresie przejściowym. Co więcej, sama rewitalizacja jako zadanie własne gminy, pozostaje zadaniem o charakterze nieobowiązkowym, jednak w przypadku gdy gmina zdecyduje się to zadanie realizować, musi stosować się do regulacji ustawowych.

Oczywiście prowadzenie rewitalizacji na podstawie programu innego niż GPR konsekwentnie nie pozwala na zastosowanie któregośkolwiek z narzędzi ustawowych:

- a) wyznaczenia w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- b) Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
- c) miejscowego planu rewitalizacji.

1.1.2. Definicja rewitalizacji i jej interesariuszy

W ustawie wprowadzono definicję legalną rewitalizacji, wskazując w art. 2 ust. 1, że jest to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta wprowadza szereg zasad ogólnych, a także pojęć, które precyzowane są w dalszych przepisach ustawy. Przede wszystkim określa rewitalizację jako proces, nie zaś jednostkowe zdarzenie. Z zasadą tą korespondują dalsze przepisy ustawy, opisujące kolejne fazy tego procesu: diagnostykę, przygotowanie programu, jego realizację, a w końcu ocenę aktualności prowadzącą do modyfikacji procesu lub uznania go za zakończony.

Proces ten dotyczyć ma wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Szczegółowa definicja tego obszaru oraz sposób jego wyznaczania opisane są w rozdziale 3 ustawy. Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego należy rozumieć jako spowodowanie zmiany w zakresie intensywności występowania niekorzystnych zjawisk (art. 9 ustawy) do takiego poziomu, który przesądzi o utracie przez obszar charakteru obszaru zdegradowanego – na tle całego terytorium gminy miano to zyska wówczas inny obszar, cechujący się większym stopniem nasilenia tych zjawisk, bądź stwierdzony zostanie brak możliwości wskazania obszaru, który w ten negatywny sposób będzie się wyróżniał.

Proces ten ma mieć charakter kompleksowy. Jest to odpowiedź na dotychczasowe negatywne doświadczenia w prowadzeniu rewitalizacji, którą nazywano procesy o charakterze wybiórczym, wycinkowym, zwykle skoncentrowane na działaniach łatwiejszych do przeprowadzenia i dających szybki efekt, takich jak np. remonty budynków lub przebudowy dróg. Stosunkowo najrzadziej podejmowano działania najtrudniejsze do przeprowadzenia, o wieloletnim charakterze – a takie właśnie cechy noszą działania społeczne (również przestrzenne). „Kompleksowość” opisano zatem w definicji jako integrację działań dotyczących społeczności, przestrzeni i gospodarki. Dodatkowo wymagana jest koncentracja terytorialna działań, którą zapewniają dalsze regulacje ustawy: obowiązek wyznaczenia obszaru rewitalizacji i parametry ograniczające jego wielkość. Ma to zapobiec osłabianiu efektów rewitalizacji prowadzonej w formie działań „rozlanych” po większym obszarze gminy.

Rewitalizacja, stanowiąca zasadniczo zadanie publiczne, prowadzona ma być nie tylko przez podmioty publiczne, lecz przez interesariuszy tego procesu. Deklaracja ta podkreśla złożoność procesu rewitalizacji, który dla pełnego powodzenia wymaga zaangażowania nie tylko odpowiednich władz publicznych, lecz również innych osób i podmiotów, których szeroko pojęte interesy spotykają się na obszarze rewitalizacji. W ustawie zawarto dodatkowo otwarty katalog interesariuszy, wskazując, że są nimi w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. pozostali mieszkańcy gminy, nie mieszkający na obszarze rewitalizacji;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;

7. podmioty inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa (np. spółki Skarbu Państwa realizujące inwestycje infrastrukturalne, Agencja Mienia Wojskowego).

Ostatnim elementem definicji jest wskazanie gminnego programu rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji. Ustawa przewiduje obowiązek uchwalenia tego programu w przypadku, gdy gmina chce skorzystać z jej narzędzi.

1.1.3. Rewitalizacja jako zadanie własne gminy

Ustawa stanowi, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią zadania własne gminy. Gmina korzysta z domniemania wykonywania zadań publicznych, określonych jako jej zadania własne. Pomimo tego domniemania, w orzecznictwie nie przyjęła się możliwość uznania rewitalizacji lub jej elementów za zadanie własne bez wyraźnej podstawy ustawowej. Rewitalizacji nie ma bowiem w podstawowym katalogu zadań własnych gminy, umieszczonym w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Katalog ten uzupełniono zatem odpowiednim zapisem ustawy.

Wychodząc z założenia, że rewitalizacja jest procesem prowadzonym przez interesariuszy (działania, które składają się na proces rewitalizacji mogą być wykonywane zarówno przez gminę, jak również inne podmioty publiczne i prywatne), wskazano, że zadaniem własnym nie jest „rewitalizacja” jako całość, lecz wybrane jej elementy, w tym jej prowadzenie jedynie w zakresie właściwości gminy (tj. realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych należących do zadań własnych bądź zleconych gminy).

Kierując się możliwością ustanowioną w ustawie o samorządzie gminnym, ww. zadanie własne ustanowiono jako zadanie fakultatywne. Oznacza to, że gmina nie ma obowiązku jego wykonywania, inaczej mówiąc: gmina nie musi korzystać z przepisów ustawy o rewitalizacji, jeżeli nie chce lub nie może wykonywać zadania w postaci wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Warto zaznaczyć, że ustawa o samorządzie gminnym wymienia jako zadania obligatoryjne szereg elementów, które mogą składać się na działania w ramach rewitalizacji, takich jak przykładowo: kształtowanie ładu przestrzennego, utrzymywanie i budowę

infrastruktury, utrzymywanie gminnego zasobu mieszkaniowego. Jednak wykonywanie tych zadań w ramach rewitalizacji następuje w sposób zintegrowany i w formie skoncentrowanej interwencji, a ponadto uznanie rewitalizacji za zadanie własne gminy umożliwia włączenie do ustawy szczególnych narzędzi jej wsparcia, takich jak np. dotacje na rzecz właścicieli nieruchomości położonych w obszarze rewitalizacji.

1.1.4. Zasady prowadzenia rewitalizacji

Ustawa, definiując rewitalizację, wprowadza jednocześnie zasady ogólne warunkujące sposób i tryb prowadzenia tego procesu. Pierwszą z zasad jest wymóg prowadzenia rewitalizacji w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie. W definicji wskazano, że elementy te składają się na partycypację społeczną. Szczegółowe wymagania odnośnie sposobu zapewnienia udziału społeczeństwa w procesach rewitalizacyjnych zawiera rozdział 2 ustawy, zaś o jego jawności przesądzają dodatkowo przepisy odrębne, np. ustawy o dostępie do informacji publicznej, która reguluje sposób prowadzenia Biuletynu Informacji Publicznej stanowiący publikator dokumentów opisanych w ustawie.

Kolejna zasada dotyczy inkluzji społecznej. Zgodnie z jej brzmieniem, rewitalizacja prowadzona ma być w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego. Zasadę tę realizują przepisy szczegółowe ustawy, w tym art. 15 ust. 4 (objęcie mieszkańców obszaru rewitalizacji działaniami, niezależnie od ich aktualnego miejsca zamieszkania), art. 28 ust. 3 (wyrażna preferencja dla możliwości powrotu lokatora do remontowanego lokalu mieszkalnego) oraz art. 40 (nakazujący uwzględnienie w polityce czynszowej gmin mieszkańców obszaru rewitalizacji).

Ostatnią z ogólnych zasad prowadzenia rewitalizacji jest zasada uniwersalnego projektowania, w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., która po ratyfikacji przez Polskę stanowi element krajowego porządku prawnego. Pojęcie uniwersalnego projektowania rozumiane jest przez Konwencję jako projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby

adaptacji lub specjalistycznego projektowania (art. 2 Konwencji). Zasada ta adresowana jest zatem do różnych działań możliwych do przeprowadzenia w ramach rewitalizacji, w tym działań planistycznych i budowlanych.

Katalog zasad ogólnych uzupełniono o przepis zobowiązujący gminę do współpracy przy procesie rewitalizacji, zarówno z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego stopnia (powiatem, województwem), jak i administracją rządową oraz innymi podmiotami realizującymi uprawnienia Skarbu Państwa (np. spółkami). Przepis ten koresponduje z zadeklarowaną w definicji rewitalizacji zasadą, zgodnie z którą jest to proces realizowany nie tylko przez gminę, lecz przez wszystkich interesariuszy.

1.1.5. Zasady sporządzania diagnozy

Założony etap opracowywania dokumentu jakim jest Gminny Program Rewitalizacji, to zastosowanie szeregu zasad ściśle powiązanych ze sobą, a mianowicie: partycypacja społeczna, dokładna diagnoza, kompleksowość, koncentracja, komplementarność, a także planowanie w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki finansowe. Należy również pamiętać, że proces rewitalizacji (ujęty w definicji) został przedstawiony jako przedsięwzięcie całościowe (na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Dlatego w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacyjnego zastosowano poniższe zasady, które stanowią trzon niniejszego dokumentu:

1) Partycypacja społeczna – to nieodłączny element procesu rewitalizacji, stanowi podstawy wszelkich działań na każdym założonym etapie tego procesu. Udział wszystkich interesariuszy w wypracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji można określić jako wystarczający i szeroki, rozpoczynając od informacji o działaniach władz lokalnych, poprzez współudział w podejmowaniu wszelkich decyzji o kierunkach interwencji, kończąc na aktywnym uczestnictwie w projektach. Olbrzymi wkład w przygotowaniu oraz wdrażaniu programu ma nie tylko społeczność lokalna, ale również organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, jak i ogólnie przyjęte społeczeństwo obszarów zdegradowanych. Partycypacja społeczna w tworzeniu Gminnego Programu Rewitalizacji ma swoje miejsce na etapie diagnozy sytuacji kryzysowej na obszarach zdegradowanych, jak również na etapie identyfikacji możliwych rozwiązań (identyfikacja głównych problemów, propozycja działań rewitalizacyjnych).

W związku z tym wypracowane i przyjęte założenia muszą być utrzymane, a następnie konsekwentnie wdrożone przez społeczność lokalną obszaru gminy Wojsławice, która będzie w ten sposób potwierdzać swój czynny wkład w wypracowanie skutecznej struktury rewitalizacyjnej.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

2) Diagnoza – szczegółową diagnozę sytuacji kryzysowej, mogącej gwarantować osiągnięcie sukcesu przeprowadzono w ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Dokument ten został przygotowany w oparciu o analizę najbardziej istotnych czynników z punktu widzenia rozwoju gminy opierających się na wytycznych zawartych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zawiera on porównywalne dane pozwalające na obiektywną i wnikliwą analizę obszarów wymagających kompleksowego wsparcia. Analiza zjawisk kryzysowych została przeprowadzona z uwzględnieniem sfery społecznej, sfery funkcjonalno-przestrzennej, sfery technicznej, sfery gospodarczej i sfery środowiskowej. Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają wyniki analizy oraz mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę

spadku poziomu rozwoju. Pozwoliły one określić zasięg terytorialny obszarów zdegradowanych, w których występuje największa koncentracja problemów.

- 3) Kompleksowość – zakłada się ujęcie w dokumencie projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków z różnych źródeł zewnętrznych, zarówno publicznych jak i prywatnych tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, technicznego, przestrzennego i środowiskowego związanego zarówno z obszarem zdegradowanym, jak i jego otoczeniem. Program złożony będzie z wielu różnorodnych projektów, które warunkują osiągnięcie kompleksowości interwencji. Zakłada się wyeliminowanie wybiórczych inwestycji. Działanie, jakie gmina podjęła w tym kierunku to rozeznanie w zakresie możliwości finansowych gminy i partnerów, możliwości uzyskania środków zewnętrznych dla gminy i partnerów (kompleksowość została ujęta w kartach projektów).
- 4) Koncentracja – zakłada się, że działania rewitalizacyjne dotyczyć będą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych największą skalą problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych – podjęte działanie to dokonanie delimitacji obszaru i identyfikacja potrzeb i problemów.
- 5) Komplementarność projektów rewitalizacyjnych – zakłada się, że projekty zaproponowane w ramach programu będą cechować się komplementarnością w różnych wymiarach, a w szczególności:
 - Przestrzenną – komplementarność przestrzenna w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wojsławice została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu.
 - Problemową – w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wojsławice zapewniona została także komplementarność problemowa poprzez dokonanie delimitacji obszaru, identyfikacji potrzeb i problemów. Ponadto, wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Dodatkowo w celu wykazania komplementarności karty proponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawierają prognozowane

rezultaty oraz informację na temat oddziaływania zadania w odniesieniu do pięciu sfer.

- **Proceduralno–instytucjonalną** – za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice odpowiada Komitet ds. Rewitalizacji. Jest to odpowiednia komórka funkcjonująca w ramach obecnych struktur Urzędu Gminy, powołana przez Wójta. Umieszczenie Komitetu ds. Rewitalizacji w ramach obecnych struktur zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych.
- **Międzyokresową** – Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice zwraca także uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.
- **Źródeł finansowania** – Projekty, które zostały zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wojsławice zakładają finansowanie z różnych źródeł, które wzajemnie się uzupełniają i łączą, w tym Polski Ład, czy RPO Województwa Lubelskiego.

1.2. PRZYJĘTA METODYKA PRAC

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 podzielone zostały na dwa etapy:

I ETAP – wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji – obejmował:

- analizę problemów społecznych, występujących na terenie miasta i skorelowanych z nimi problemów w pozostałych 4 sferach w układzie przestrzennym (zidentyfikowane problemy zaprezentowane zostały na mapach) i – w konsekwencji – wyznaczenie obszaru zdegradowanego,
- zawężenie obszaru zdegradowanego w oparciu o analizy przestrzenne (weryfikowalne wskaźniki) i konsultacje z interesariuszami procesu i – w konsekwencji – wyznaczenie obszaru rewitalizacji,
- zweryfikowanie obszaru rewitalizacji pod kątem zasięgu (maksimum 20% powierzchni miasta, na których zamieszkuje nie więcej niż 30% mieszkańców gminy).

II ETAP – opracowanie Programu Rewitalizacji – obejmował:

- określenie – przy udziale interesariuszy – celów i działań, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy społeczne i zdefiniowaną wizję rozwoju,
- opracowanie listy przedsięwzięć inwestycyjnych (które mogą być finansowane np. w ramach Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027)
- opracowanie systemu wdrażania i monitoringu GPR oraz mechanizmów włączania interesariuszy w ten proces. Zastosowana metodyka, opiera się na partnerstwie i szerokiej współpracy międzysektorowej, które stanowią skuteczny model pracy nad planowaniem rozwoju wspólnoty samorządowej.

Cały proces przygotowania GPR odbywał się przy aktywnym zaangażowaniu władz i pracowników Urzędu Gminy Wojsławice oraz mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Udział tych grup przy tworzeniu GPR powinien przełożyć się na udział przy jego wdrażaniu. Istnieje bowiem szansa, że aktywni uczestnicy procesu, będą czuć się odpowiedzialni za jego dalsze losy. Wyraźną budującą przesłanką odpowiedzialności w tej kluczowej kwestii, jest liczny i aktywny udział mieszkańców na spotkaniach konsultacyjnych czy warsztatach wydobywczych w czasie prac nad GPR.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

*"Ludzie tworzą miejsca,
a miejsce tworzy ludzi."*

JOHN GREEN

2.1. POŁOŻENIE GMINY

Gmina Wojsławice jest jedną z gmin wiejskich województwa lubelskiego, leży w południowo-wschodniej części województwa, w powiecie chełmskim. Gmina graniczy z następującymi gminami: Leśniowice, Żmudź, Białopole, Grabowiec, Kraśniczyn, Uchanie. Według fizyczno-geograficznego podziału J. Kondrackiego teren gminy, położony jest w obrębie:

- Prowincji: Wyżyny Polskie (34),
- Podprowincji: Wyżyna Lubelsko-Lwowska (343),
- Makroregionu: Wyżyna Lubelska (343.1),
- Mezoregionu: Działy Grabowieckie (343.18).

Działy Grabowieckie morfologicznie stanowią wychodnie skał górnokredowych (garb), w większości pokryte utworami lessowymi. Skały lessowe przecina dolina rzeki Wojsławki i jej dopływów, tworząc na przemian wzniesienia, zwane grzędami oraz obniżenia, zwane padołami. Padoły są efektem erozji pokrywy lessowej oraz miejscami podłoża kredowego. W obrębie omawianego terenu przejawia się to występowaniem rozległych zboczy wzniesień w części wschodniej (m. Huta, m. Turowiec) oraz zachodniej (na północ od m. Majdan Ostrowski i Czarnołoży). Rzędne terenu wynoszą od ok. 250 m n.p.m. w części wschodniej terenu po ok. 245 m n.p.m. w części zachodniej.

Charakterystyczną cechą obszaru gminy jest występowanie wyraźnych form erozyjnych/dolinnych w części centralnej gminy (o lokalnej nazwie „debry”). Przegłębienia w ich obrębie wynoszą ok. 3 – 6 m p.p.t., co daje rzędne bezwzględne wynoszące odpowiednio ok. 214 – 217 m n.p.m. Tego typu formy pojawiają się w okolicy obszaru Nowy Majdan. Położenie względem większych ośrodków miejskich:

- Chełm – 25 km,
- Hrubieszów – 27 km,
- Krasnystaw – 27 km,
- Zamość – 30 km,
- Lublin – 90 km.

Gmina graniczy z gminami:

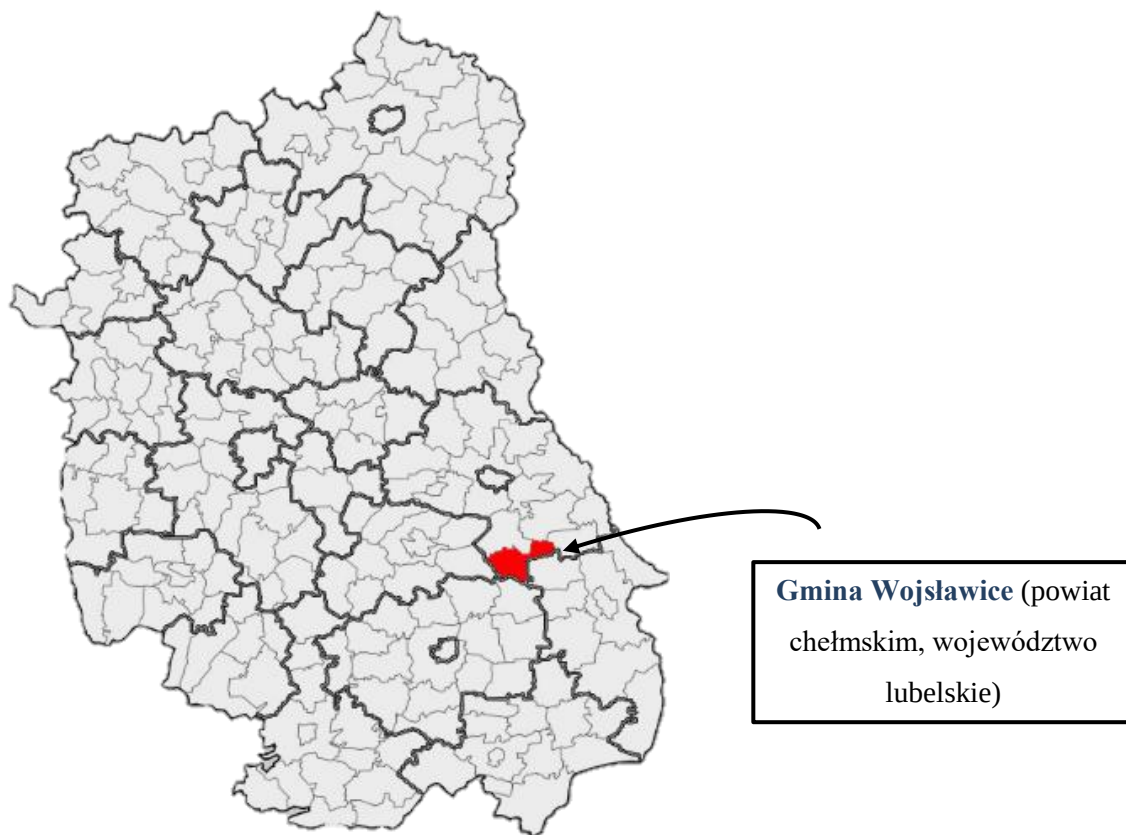
- od południa z gminą: Grabowiec,
- od zachodu z gminą: Kraśniczyn,
- od wschodu z gminą: Uchanie,
- oraz od północy z gminą: Leśniowice, Żmudź, Białopole.

Mapa 1. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie Polski.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_(gmina)).

Mapa 2. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie województwa lubelskiego.

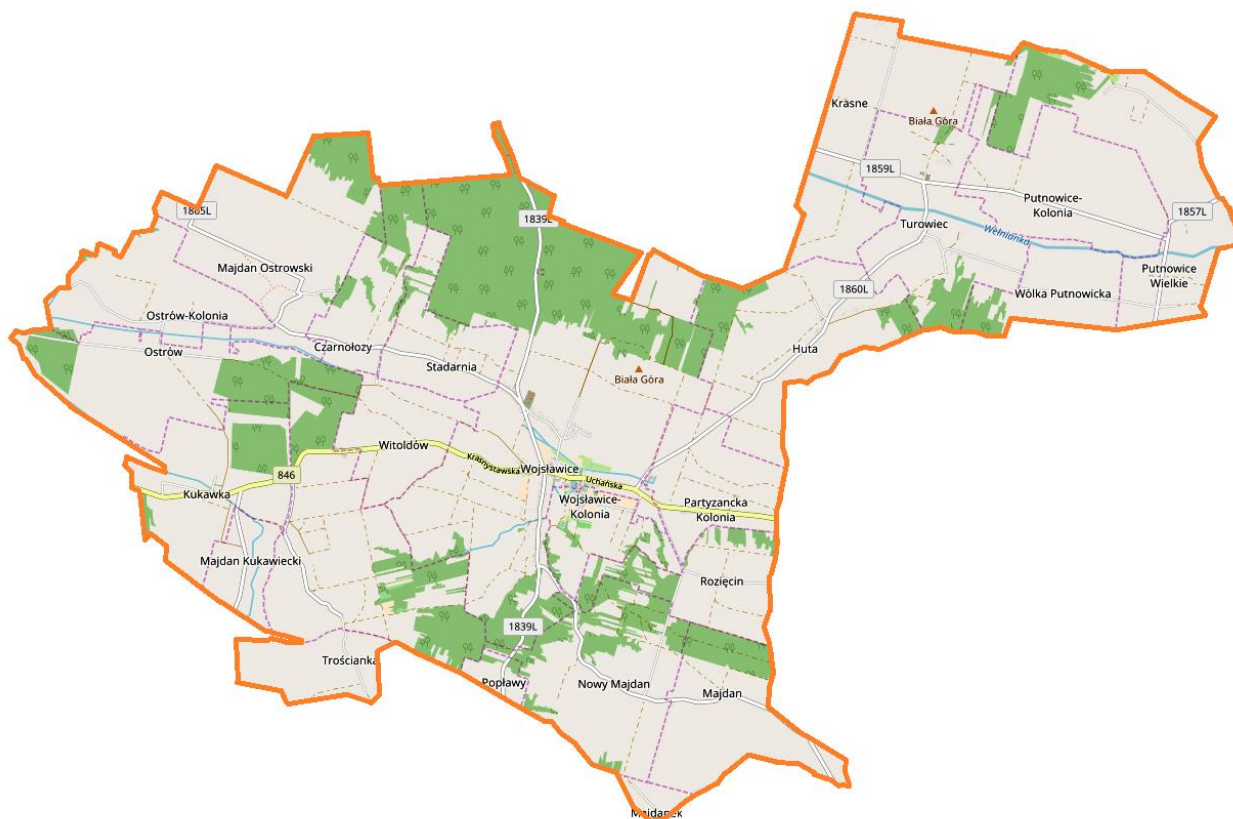
Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_(gmina)).

Mapa 3. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie powiatu chełmskiego.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojs%C5%82awice_(gmina)).

Mapa 4. Mapa administracyjna gminy Wojsławice.

Źródło: [https://www.wikiwand.com/pl/Wojs%C5%82awice_\(gmina\)](https://www.wikiwand.com/pl/Wojs%C5%82awice_(gmina)).

Aktualna powierzchnia gminy wynosi: 11046 ha, co stanowi: 5,84 % z powierzchni powiatu chełmskiego. Gmina posiada charakter rolniczy. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów: 8737 ha, co stanowi 79,1 % powierzchni gminy, z czego na grunty orne przypada: 7160 ha (64,8 %), sady 107,48 ha (0,97 %). Łąki i pastwiska razem 1382,07 ha (12,51 %). Lasy i grunty zalesione zajmują: 1959 ha, co stanowi 17,73 % pow. gminy. Łączna powierzchnia wód wynosi: 8 ha tj. 0,07 % pow. gminy. Powierzchnia nieużytków wynosi: 22 ha tj. 0,2 %.

Gmina posiada bardzo dobrze wykształcony ośrodek administracyjno-usługowy dla ludności gminy Wojsławice, z zabytkowym układem ulicznym w jego centrum. Ośrodek administracyjno-usługowy w Wojsławicach jest siedzibą władz samorządowych oraz pełni funkcje skoncentrowanego ośrodka usługowego mieszkalnictwa dla ludności nierolniczej.

Pozostałe miejscowości pełnią funkcję – głównie związane z produkcją żywności i usługi podstawowe. We wsiach położonych malowniczo i krajobrazowo – istnieje możliwość

rozwoju funkcji wypoczynku i turystyki. Zabudowa zagrodowa poza miejscowością Wojsławice i Rożęcín posiada charakter rozproszony. Dominującym typem struktury przestrzennej wsi na terenie gminy jest ulicówka. Zabudowa poszczególnych miejscowości skupia się bezpośrednio po obu stronach drogi. Wsie tego typu mają kształt wydłużony i najczęściej posiadają tylko jedną ulicę, która jednocześnie jest miejscem koncentracji przestrzeni publicznej miejscowości.

W 23 miejscowościach jest utworzonych 26 sołectw. Na układ osadniczy gminy składają się: ośrodek Wojsławice (5 sołectw: ul. Chełmska, ul. Grabowiecka, ul. Krasnystawska, ul. Rynek i ul. Uchańska) – będący siedzibą gminy oraz następujące wsie: Czarnołozy, Huta, Krasne, Kukawka, Majdan, Majdan Kukawiecki, Majdan Ostrowski, Nowy Majdan, Ostrów, Ostrów-Kolonia, Partyzancka Kolonia, Popławy, Putnowice-Kolonia, Putnowice Wielkie, Rożęcín, Stadarnia, Stary Majdan, Trościanka, Turowiec, Witoldów, Wojsławice-Kolonia, Wólka Putnowicka.

2.2. STREFA SPOŁECZNA

2.2.1. Struktura demograficzna

W Gminie Wojsławice funkcjonuje 26 sołectw. Sama miejscowość Wojsławice podzielona jest na 5 sołectw, jedynie wieś Popławy nie posiada statutu samodzielnego sołectwa i tworzy je wspólnie z sołectwem Wojsławice Ulica Grabowiecka. W 2021 roku gminę Wojsławice zamieszkiwało **3655 osób**, natomiast w 2019 r. było ich **3759**. Tym samym na przestrzeni tych trzech lat liczba osób zamieszkujących gminę zmniejszyła się o 104 (2,84%). Największą miejscowością pod względem liczby mieszkańców są Wojsławice, z liczbą 1214 mieszkańców. Najwięcej ludności zamieszkuje sołectwa: **Wojsławice, ul. Grabowiecka** (285 osób), **Wojsławice, ul. Uchańska** (267 osób) oraz **Huta** (246 osób). W porównaniu do stanu w 2019 roku nastąpił spadek liczby mieszkańców gminy o 104 osób zameldowanych na pobyt stały. Oprócz osób zameldowanych na pobyt stały w 2021 roku na terenie Gminy Wojsławice zameldowanych było 21 osób: 10 kobiet i 11 mężczyzn, na pobyt czasowy. Najwięcej, bo 6 osób zameldowanych było w Starym Majdanie.

Tabela 1. Liczba osób zamieszkujących gminę Wojsławice w latach 2019-2021.

L.p.	Sołectwo	Liczba mieszkańców w 2019 r.	Liczba mieszkańców w 2020 r.	Liczba mieszkańców w 2021 r.
1.	Czarnołozy	94	99	100 ↑
2.	Huta	248	246	246
3.	Krasne	32	27	27
4.	Kukawka	128	127	126
5.	Majdan	136	137	135
6.	Majdan Kukawiecki	40	40	40
7.	Majdan Ostrowski	175	173	170 ↓
8.	Nowy Majdan	186	181	176 ↓
9.	Ostrów	91	94	89 ↓
10.	Ostrów-Kolonia	77	76	77
11.	Partyzancka Kolonia	139	137	132 ↓
	Popławy	22	22	22
12.	Putnowice Wielkie	156	155	153
13.	Putnowice-Kolonia	160	157	150 ↓
14.	Rożęcín	164	159	150 ↓
15.	Stadarnia	68	68	68
16.	Stary Majdan	116	110	112

17.	Trościanka	54	53	51
18.	Turowiec	119	121	119
19.	Witoldów	121	122	121
20.	Wojślawice, ul. Chelmska	245	250	242 ↓
21.	Wojślawice, ul. Grabowiecka	299	289	285 ↓
22.	Wojślawice, ul. Krasnystawska	182	178	173 ↓
23.	Wojślawice, ul. Rynek	227	224	223
24.	Wojślawice, ul. Uchańska	279	275	267 ↓
25.	Wojślawice Kolonia	138	142	144
26.	Wólka Putnowicka	63	61	57 ↓
RAZEM		3759	3721 ↓	3655 ↓

↑ - Wzrost liczby mieszkańców, ↓ - Spadek liczby mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Tabela 2. Liczba i gęstość ludności w poszczególnych sołectwach w 2021 roku.

Lp.	Sołectwo	Ludność 2021	Powierzchnia całkowita sołectwa [ha]	Gęstość zaludnienia [osób/ km ²]	% mieszkańców gminy
1.	Czarnołoży	100	269,8	37,04	2,74%
2.	Huta	246	608,9	40,39	6,73%
3.	Krasne	27	547,9	4,93	0,74%
4.	Kukawka	126	461,3	27,33	3,45%
5.	Majdan	135	474,5	28,42	3,69%
6.	Majdan Kukawiecki	40	138,6	28,78	1,09%
7.	Majdan Ostrowski	170	667,5	31,54	4,65%
8.	Nowy Majdan	176	558,2	15,59	4,82%
9.	Ostrów	89	571,4	20,70	2,44%
10.	Ostrów-Kolonia	77	371,6	66,00	2,11%
11.	Partyzancka Kolonia	132	200,1	40,74	3,61%
Popławy		22	54,4	30,78	0,60%
12.	Putnowice-Kolonia	153	497,4	22,35	4,19%
13.	Putnowice Wielkie	150	670,6	49,34	4,10%
14.	Rożęcín	150	304,2	31,54	4,10%
15.	Stadarnia	68	341,1	19,94	1,86%
16.	Stary Majdan	112	768,2	14,58	3,06%
17.	Trościanka	51	209,1	24,40	1,40%
18.	Turowiec	119	558,3	21,33	3,26%
19.	Witoldów	121	337,1	35,91	3,31%

20.	Wojślawice, ul. Chełmska	242	641,1	37,75	6,62%
21.	Wojślawice, ul. Grabowiecka	285	469,1	60,77	7,80%
22.	Wojślawice, ul. Krasnystawska	173	269,1	64,31	4,73%
23.	Wojślawice, ul. Rynek	223	104,0	214,42	6,10%
24.	Wojślawice, ul. Uchańska	267	503,1	53,08	7,31%
25.	Wojślawice-Kolonia	144	200,1	72,00	3,94%
26.	Wólka Putnowicka	57	253,7	22,44	1,56%
RAZEM:		3655	11050	33,08	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojślawice.

Gęstość zaludnienia to miara przyporządkowująca populację do powierzchni, terenie gminy Wojślawice w 2021 roku wynosiła: 33,08 osób na 1 km². Najbardziej zaludnionymi sołectwami są: **Wojślawice, ul. Rynek** (214,42 osób na km²), **Wojślawice-Kolonia** (72,00 osób na km²) oraz **Ostrów-Kolonia** (66,00 osób na km²). Natomiast najwięcej ludzi zamieszkuje sołectwa takie jak: **Wojślawice, ul. Grabowiecka** (7,80% liczby mieszkańców całej gminy), **Wojślawice, ul. Uchańska** (7,31% liczby mieszkańców całej gminy), **Huta** (6,73% ogólnej liczby mieszkańców gminy).

Tabela 3. Ludność według płci w gminie Wojślawice w latach 2015-2021.

Lp.	Sołectwo	Kobiety	Mężczyźni
1	Czarnołozy	40	60
2	Huta	118	128
3	Krasne	14	13
4	Kukawka	63	63
5	Majdan	68	67
6	Majdan Kukawiecki	20	20
7	Majdan Ostrowski	92	78
8	Nowy Majdan	82	94
9	Ostrów	41	48
10	Ostrów-Kolonia	36	41
11	Partyzancka Kolonia	65	67
Popławy		13	9

12	Putnowice-Kolonia	67	86
13	Putnowice Wielkie	72	78
14	Rożęcín	80	70
15	Stadarnia	36	32
16	Stary Majdan	57	55
17	Trościanka	21	30
18	Turowiec	60	59
19	Witoldów	68	53
20	Wólka Putnowicka	121	121
21	Wojsławice-Kolonia	152	133
22	Wojsławice, ul. Chełmska	79	94
23	Wojsławice, ul. Grabowiecka	123	100
24	Wojsławice, ul. Krasnystawska	132	135
25	Wojsławice, ul. Rynek	72	72
26	Wojsławice, ul. Uchańska	30	27
RAZEM:		1822	1833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Liczba mieszkańców w latach 2015-2021 zmniejszyła się o 329 osób, w tym 193 kobiet oraz 136 mężczyzn. W 2021 roku teren gminy zamieszkiwało 1822 kobiet i 1833 mężczyzn. **Tym samym kobiety stanowiły 49,84% ludności gminy.** Struktura mieszkańców w poszczególnych sołectwach pod względem płci jest zróżnicowana. Współczynnik feminizacji, który wynosił 99,39 (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) potwierdza równomierny rozkład liczby mieszkańców Gminy Wojsławice pod względem płci.

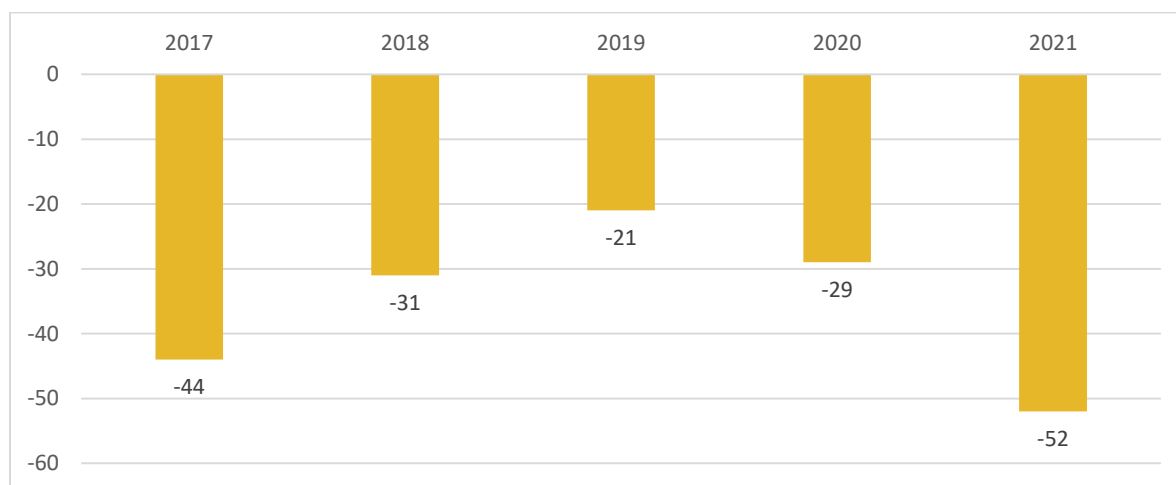
Przyrost naturalny oraz saldo migracji ma wpływ na liczbę osób zamieszkujących gminę Wojsławice. Od 2017 r. saldo migracji w gminie jest ujemne. Najwyższy wskaźnik salda wynosił w 2019 roku (-36), **w 2021 wyniósł natomiast -6.**

Tabela 4. Migracja ludności w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.

Migracja	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania	33	41	31	66	30
Zameldowania z zagranicy	-	(1)	(1)	(3)	-
Wymeldowania	47	46	67	47	36
Wymeldowania za granicę	-	-	(1)	(3)	-
Saldo migracji	-14	-5	-36	-19	-6

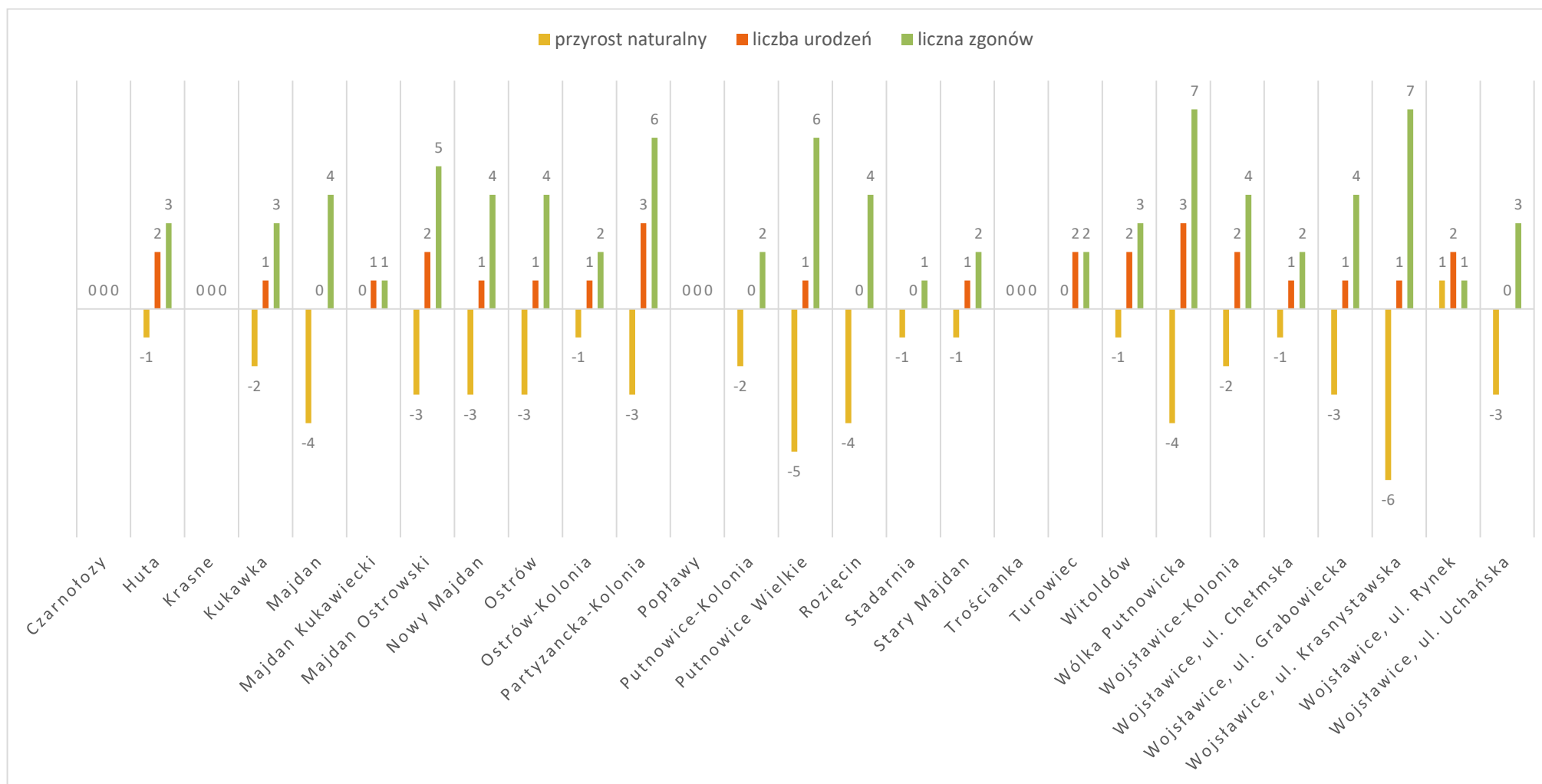
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Wykres 1. Przyrost naturalny w latach 2017-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Urzędu Gminy Wojsławice.

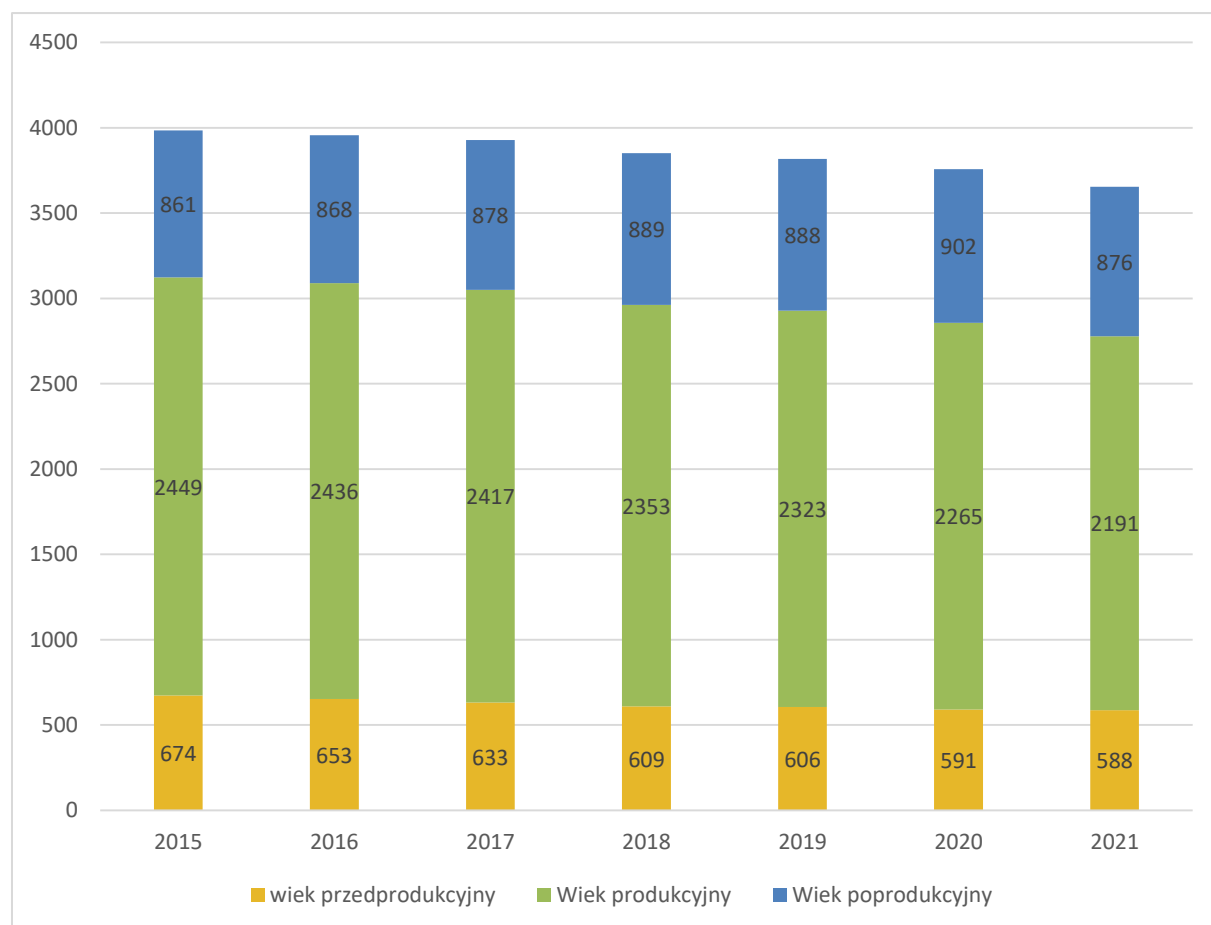
Wykres 2. Przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach w 2021 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Wykres nr 2 przedstawia przyrost naturalny w gminie Wojsławice na przestrzeni 5 ostatnich lat, wynika z niego, że wskaźnik przyrostu naturalnego jest niekorzystny. Od 2017 r. przyrost naturalny w gminie jest ujemny. W 2021 wynosił aż -52. Natomiast na wykresie nr 2 można zauważyć, iż najniższy przyrost naturalny w 2021 roku zanotowano w sołectwach: **Wojsławice, ul. Krasnystawska** (-6) oraz **Putnowice Wielkie** (-5).

Wykres 3. Struktura grup wiekowych w latach 2015 – 2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Tabela 5. Struktura społeczna ze względu na płeć.

Płeć	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
Rok 2017			
Kobiety	280	1081	620
Mężczyźni	353	1336	258
Rok 2018			
Kobiety	274	1035	624

Mężczyźni	335	1318	265
Rok 2019			
Kobiety	274	1015	625
Mężczyźni	323	1308	263
Rok 2020			
Kobiety	268	979	630
Mężczyźni	323	1286	272
Rok 2021			
Kobiety	269	957	596
Mężczyźni	319	1234	280

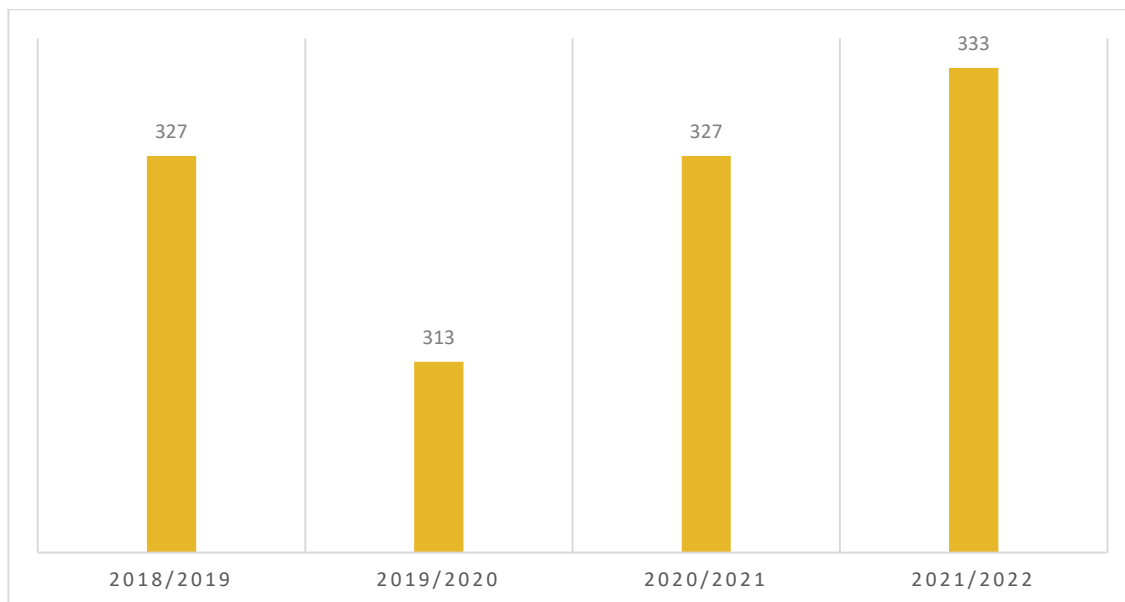
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

W statystyce wyróżnia się trzy grupy ludności ze względu na wiek zdolności do pracy. **Jest to wiek produkcyjny, przedprodukcyjny i poprodukcyjny.** Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej, jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Opierając się na danych z ewidencji ludności należy zauważyć, że **w Gminie Wojsławice w 2021 roku największą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym.** Z zestawienia, które przedstawia tabela nr 5 wynika, że w 2021 roku w przedziale przedprodukcyjnym liczba mężczyzn jest wyższa od liczby kobiet, w natomiast w przedziałach produkcyjnym i poprodukcyjnym jest zupełnie odwrotnie, znacząca różnica występuje w przedziale poprodukcyjnym o 113%. Jak wynika z danych Urzędu Gminy struktura wieku mieszkańców przedstawia się następująco: **16,09 % stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 59,95% w wieku produkcyjnym oraz 23,97% w wieku poprodukcyjnym.** W gminie występuje niekorzystny trend - zmniejsza się odsetek osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa gminy.

2.2.2. Oświata

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych młodych mieszkańców Gminy realizowane jest przez placówki podległe samorządowi gminnemu w zakresie przedszkola, szkolnictwa podstawowego. W 2021 r. na terenie Gminy Wojsławice funkcjonowała jedna Szkoła Podstawowa oraz jedno Przedszkole Gminne. Uchwałą Nr XVIII/102/2020 Rady Gminy Wojsławice z dnia 27 maja 2020 r. **obie placówki zostały włączone do Zespołu Szkolno - Przedszkolnego im. Tadeusza Kościuszki w Wojsławicach - Kolonii**, dla którego organem prowadzącym jest Gmina Wojsławice.

Wykres 4. Liczba dzieci w Zespole Szkolno - Przedszkolnym im. Tadeusza Kościuszki w Wojsławicach – Kolonii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Tabela 6. Liczba dzieci w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022.

Klasa	1a	1b	2a	2b	3a	3b	4a	4b	5a	5b	6	7a	7b	8a	8b
Liczba uczniów	14	17	16	16	15	16	15	12	19	15	17	23	16	21	19
RAZEM	31		32		31		27		34		17	39		40	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Wojsławice za rok 2021.

Od września 2020 roku opiekę przedszkolną pełni Przedszkole Gminne składające się z czterech oddziałów (dzieci 3-6 letnie) i wchodzące w skład Zespołu Szkolno - Przedszkolnego.

W roku szkolny 2021/2022 uczęszcza do Zespołu Szkolno - Przedszkolnego im. Tadeusza Kościuszki w **Wojśławicach 340 dzieci, w tym 89 przedszkolaków.**

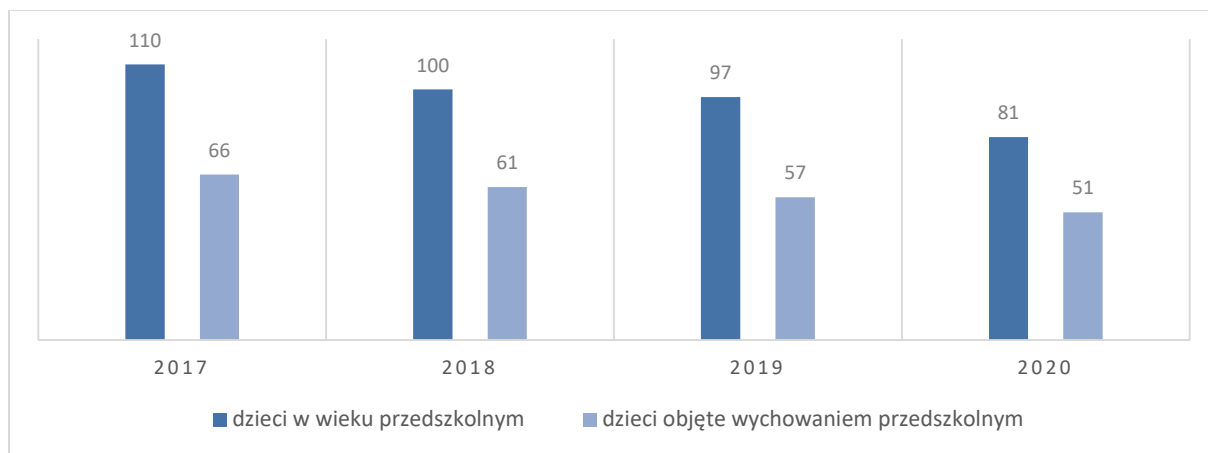
Tabela 7. Charakterystyka szkoły podstawowej w latach 2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Oddziały w szkołach	10	12	14	15
Uczniowie przypadający na 1 oddział	21	20	17	17
Uczniowie	206	234	244	250
Absolwenci	Brak danych	Brak danych	0	24
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty	15,84	18,71	21,68	24,19
Współczynnik solaryzacji brutto	83,41	82,77	81,24	80,75
Uczniowie uczący się języka angielskiego	Brak danych	Brak danych	99,6	99,3
Uczniowie uczący się języka rosyjskiego	Brak danych	Brak danych	0,0	5,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

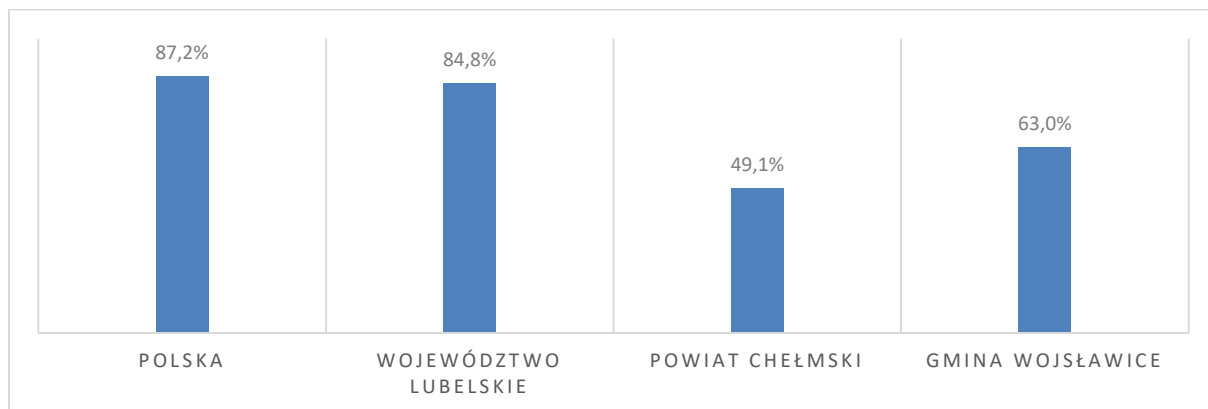
Wskaźnikiem obrazującym politykę społeczną w gminie jest liczba dzieci w wieku przedszkolnym objętych wychowaniem przedszkolnym. W latach 2017-2020 liczba dzieci w przedszkolu znacznie się zmniejszała. Największa liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym była w 2017 roku (66 dzieci), najmniejsza w 2020 roku (51 dzieci).

Wykres 5. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat ogółem i objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2017-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 6. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2020 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym Gmina Wojsławice wypada niekorzystnie w porównaniu ze średnią dla województwa i Polski.

2.2.3. Pomoc społeczna

Opiekę społeczną na terenie Gminy zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojsławicach. Pomoc społeczna działa na rzecz umożliwienia indywidualnym osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same rozwiązać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Obowiązkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest współudział w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojsławicach jest organizatorem i wykonawcą zadań własnych gminy oraz zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej. Należy do nich:

- wypłata zasiłków stałych,
- pokrywanie świadczeń zdrowotnych,
- wypłata zasiłków celowych, okresowych,
- wsparcie finansowe na dożywianie dzieci i usługi opiekuńcze,
- pomoc rzeczowa,
- poradnictwo specjalistyczne.

Z pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej w GOPS Wojsławice skorzystało w 2021 r. ogółem 85 rodzin, 175 osób w tych rodzinach, ponadto z pomocy w postaci pracy socjalnej skorzystały 132 rodziny, w tym 308 osób w tych rodzinach.

Tabela 8. Liczba przyznanych świadczeń w 2021 r.

Zakres	Łączna wysokość wydatkowanych środków (w zł)	Liczba świadczeń	Średnia wysokość świadczeń
Zasiłki stałe	144 960,00	265	547,02
Zasiłki celowe	132 456,00	350	378,44
Świadczenia rodzinne	1.646 374,37	7	303,36
Świadczenia opiekuńcze	1.068 713,73	1431	746,83
Zasiłek dla opiekuna	65 100,00	105	620,00
Fundusz alimentacyjny	164 155,45	417	393,65

Świadczenia wychowawcze	3.097 443,06	6228	497,34
Dodatek mieszkaniowy	5 796,99	52	111,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wojsławicach.

Tabela 9. Rodzaj powodów, przez które została przyznana pomoc w latach 2019-2021.

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Rok 2019		
Alkoholizm	7	11
Bezdomność	1	1
Bezrobocie	58	160
Długotrwała lub ciężka choroba	20	59
Niepełnosprawność	48	95
Przemoc w rodzinie	2	8
Ubóstwo	82	168
Wielodzietność	11	68
Razem	229	570
Rok 2020		
Alkoholizm	7	11
Bezdomność	1	1
Bezrobocie	50	138
Długotrwała lub ciężka choroba	20	53
Niepełnosprawność	46	98
Przemoc w rodzinie	1	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2
Ubóstwo	57	104
Wielodzietność	8	50
Zdarzenia losowe	2	8
Razem	194	468
Rok 2021		
Alkoholizm	4	8
Bezdomność	1	1
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – rodzina niepełna	1	5
Bezrobocie	48	105
Długotrwała lub ciężka choroba	15	20

Niepełnosprawność	33	51
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	4
Sieroctwo	1	6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	3
Ubóstwo	52	105
Wielodzietność	2	9
Zdarzenia losowe	2	3
RAZEM	171	320

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wojsławicach.

W 2021 z usług pomocy społecznej skorzystało 9,16% mieszkańców gminy. Do najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej należą w gminie:

- ubóstwo
- bezrobocie
- niepełnosprawność.

Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2021 roku w poszczególnych sołectwach.

Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba mieszkańców	% korzystających osób z pomocy społecznej *
Czarnołozy	0	100	0,00%
Huta	15	246	6,10%
Krasne	0	27	0,00%
Kukawka	6	126	4,76%
Majdan	15	135	11,11%
Majdan Kukawiecki	1	40	2,50%
Majdan Ostrowski	13	170	7,65%
Nowy Majdan	32	176	18,18%
Ostrów	15	89	16,85%
Ostrów-Kolonia	4	77	5,19%
Partyzancka Kolonia	7	132	5,30%
Popławy	0	22	0,00%
Putnowice-Kolonia	11	150	7,33%
Putnowice Wielkie	3	153	1,96%

Rożęcín	13	150	8,67%
Stadarnia	5	68	7,35%
Stary Majdan	3	112	2,68%
Trościanka	0	51	0,00%
Turowiec	9	119	7,56%
Witoldów	8	121	6,61%
W-ce, ul. Chełmska	21	242	8,68%
W-ce, ul. Grabowiecka	24	285	8,42%
W-ce, ul. Krasnystawska	5	173	1,89%
W-ce, ul. Rynek	21	223	9,42%
W-ce, ul. Uchańska	24	267	8,99%
Wojśławice-Kolonia	9	144	6,25%
Wólka Putnowicka	1	57	1,75%

* Liczba korzystający osób z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności zamieszkałej w danych sołectwach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wojśławicach.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkiwało w sołectwach: **Ostrów (24,72%), Nowy Majdan (18,18%) oraz Majdan (11,11%).**

Tabela 11. Liczba osób korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Wojsławice w 2021 roku.

Sołectwo	Liczba ludności 2021	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej		Przekroczenie	z powodu bezrobocia	Przekroczenie	z powodu niepełnosprawności	Przekroczenie	z powodu ubóstwa	Przekroczenie	z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	Przekroczenie	z powodu alkoholizmu	Przekroczenie	z powodu wielodzietności	Przekroczenie	z powodu sieroctwa	Przekroczenie	z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	Przekroczenie	z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	Przekroczenie	z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa / 100 mieszkańców	Przekroczenie	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK		
		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / 100 mieszkańców																									
		Próg	6,16		Próg	2,57	Próg	1,05	Próg	1,43	Próg	0,44	Próg	0,22	Próg	0,12	Próg	0,19	Próg	0,13	Próg	0,10	Próg	0,10			
Czarnołozy	100	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0	0		
Huta	246	15	6,10	0	8	3,25	1	9	3,66	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	2	
Krasne	27	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	
Kukawka	126	6	4,76	0	6	4,76	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	1	
Majdan	135	15	11,11	1	6	4,44	1	5	3,70	1	4	2,96	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	4	
Majdan Kukawiecki	40	1	2,50	0	0	0,00	0	1	2,50	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	1	
Majdan Ostrowski	170	13	7,65	1	0	0,00	0	0	0,00	0	2	1,18	0	2	1,18	1	0	0,00	0	3	1,76	1	4	2,35	1	5	
Nowy Majdan	176	32	18,18	1	5	2,84	1	8	4,55	1	14	7,95	1	3	1,70	1	0	0,00	0	2	1,14	1	0	0,00	0	6	
Ostrów	89	15	16,85	1	6	6,74	1	0	0,00	0	8	8,99	1	0	0,00	0	1	1,12	1	0	0,00	0	0	0,00	0	4	
Ostrów-Kolonia	77	4	5,19	0	1	1,30	0	0	0,00	0	2	2,60	1	0	0,00	0	1	1,30	1	0	0,00	0	1	1,30	1	3	
Partyzancka Kolonia	132	7	5,30	0	4	3,03	1	0	0,00	0	3	2,27	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	2	
Popławy	22	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	
Putnowice-Kolonia	153	11	7,33	1	7	4,67	1	4	2,67	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	3	
Putnowice Wielkie	150	3	1,96	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	1	1,00	1	0	0,00	0	1	1,00	1	3	
Rożęcín	150	13	8,67	1	4	2,67	1	2	1,33	1	3	2,00	1	2	1,33	1	2	1,33	1	0	0,00	0	0	0,00	0	6	
Stadarnia	68	5	7,35	1	4	5,88	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	1	1,47	1	3	
Stary Majdan	112	3	2,68	0	2	1,79	0	1	0,89	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	
Trościanka	51	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	
Turowiec	119	9	7,56	1	9	7,56	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	2	
Witoldów	121	8	6,61	1	1	0,83	0	0	0,00	0	1	0,83	0	6	4,96	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	2	
W-ce, ul. Chelmska	242	21	8,68	1	8	3,31	1	4	1,65	1	5	2,07	1	4	1,65	1	0	0,00	0	1	0,41	1	0	0,00	0	7	
W-ce, ul. Grabowiecka	285	24	8,42	1	10	3,51	1	5	1,75	1	7	2,46	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,35	1	0	0,00	0	6	
W-ce, ul. Krasnystawska	173	5	2,89	0	1	0,58	0	1	0,58	0	1	0,58	0	0	0,00	0	1	0,58	1	0	0,00	0	0	0,00	0	2	
W-ce, ul. Rynek	223	21	9,42	1	8	3,59	1	4	1,79	1	5	2,24	1	0	0,00	0	1	0,45	1	0	0,00	0	1	0,45	1	8	
W-ce, ul. Uchańska	267	24	8,99	1	9	3,37	1	5	1,87	1	7	2,62	1	3	1,12	1	1	0,37	1	0	0,00	0	1	0,37	1	8	

Sołectwo	Liczba ludności 2021	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej		Przekroczenie	z powodu bezrobocia		Przekroczenie	z powodu niepełnosprawności		Przekroczenie	z powodu ubóstwa		Przekroczenie	z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby		Przekroczenie	z powodu alkoholizmu		Przekroczenie	z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		Przekroczenie	z powodu wielodzietności		Przekroczenie	z powodu sieroctwa		Przekroczenie	z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		Przekroczenie	z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa		Przekroczenie	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK
		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / 100 mieszkańców			z powodu bezrobocia / 100 mieszkańców			z powodu niepełnosprawności / 100 mieszkańców			z powodu ubóstwa / 100 mieszkańców			z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby / 100 mieszkańców			z powodu alkoholizmu / 100 mieszkańców			z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych / 100 mieszkańców			z powodu wielodzietności / 100 mieszkańców			z powodu sieroctwa / 100 mieszkańców			z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego / 100 mieszkańców			z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa / 100 mieszkańców			
		Próg	6,16		Próg	2,57		Próg	1,05		Próg	1,43		Próg	0,44		Próg	0,22		Próg	0,12		Próg	0,19		Próg	0,13		Próg	0,10		Próg	0,10		
Wojślawice-Kolonia	144	9	6,25	1	5	3,47	1	2	1,39	1	0	0,00	0	0	0,00	0	1	0,69	1	0	0,00	0	1	0,69	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	5
Wólka Putnowicka	57	1	1,75	0	1	1,75	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0
ŚREDNIA:	158,91	9,81	6,16	0,52	3,89	2,57	0,56	1,89	1,05	0,41	2,30	1,43	0,37	0,74	0,44	0,22	0,31	0,22	0,26	0,19	0,12	0,11	0,33	0,19	0,19	0,22	0,13	0,19	0,11	0,10	0,11	0,15	0,10	0	3,07
RAZEM:	3655	265	166,22	14,00	105,00	69,34	15,00	51,00	28,34	11,00	62,00	38,74	10,00	20,00	11,95	6,00	8,00	5,85	7,00	5,00	3,18	3,00	9,00	5,14	5,00	6,00	3,39	5,00	3,00	2,75	3,00	4,00	2,64	4,00	83,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Najwięcej osób w przeliczeniu na 100 mieszkańców korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wielodzietność, i bezdomność zamieszkiwało w sołectwach: Roziecin; Wojsławie, ul. Uchańska; Wojsławice, ul. Grabowiecka; Wojsławie, ul. Rynek; Wojsławice, ul. Chelmska.

Dużo osób w przeliczeniu na 100 mieszkańców (znacznie powyżej średniej dla całej gminy) korzystała z pomocy społecznej także w sołectwach: Majdan; Majdan Ostrowski; Nowy Majdan, Wojsławice-Kolonia.

2.2.4. Kultura, sport i turystyka

KULTURA

Za działalność kulturalną i sportową odpowiada Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki. Do podstawowych jego zadań należy upowszechnianie kultury, sportu, turystyki i czytelnictwa poprzez rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy Wojsławice, przygotowywanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze, organizowanie przedsięwzięć propagujących i prezentujących dorobek kulturalny regionu, organizowanie różnorodnych form edukacji artystycznej, kulturalnej, społecznej oraz naukowej kierowanej do odbiorców wszystkich grup wiekowych, popularyzacja i promocja twórczości artystycznej ze wszystkich dziedzin sztuki oraz podejmowanie działań integracyjnych w sferze kultury dla osób zamieszkujących teren Gminy Wojsławice. Zgodnie z zapisami statutu Gminnego Centrum Kultury Sportu i Turystyki prowadzone są systematyczne otwarte zajęcia przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zamieszkałych przede wszystkim na terenie gminy.

W skład GCKSiT wchodzi:

1. Ośrodek Trzech Kultur w Majdanie Ostrowskim,
2. Ośrodek Dawnych Kultur i Tradycji w Rożęcinie,
3. Biblioteka Publiczna Gminy w Wojsławicach,
4. Izba Tradycji Ziemi Wojsławickiej,
5. Zbiornik wodny z przyległym terenem, na którym znajduje się siłownia zewnętrzna oraz plac zabaw,
6. Stadion sportowy,
7. Ścieżka przyrodnicza w Starym Majdanie,
8. Ścieżka edukacyjna w Majdanie Ostrowskim.

Stan infrastruktury należy ocenić jako zadowalający. Większość obiektów jest po remoncie i termomodernizacji. Sale warsztatowe są należycie wyposażone. We wszystkich Ośrodkach przeprowadzone zostały terminowe przeglądy techniczne: elektryczne, wyłączników przeciwpożarowych, kominowe, hydranty, oznaczenia ewakuacyjne.

Zajęcia obejmują aktywność w zakresie zajęć wokalnych, tanecznych, rękodzielniczych, rekreacyjnych oraz zajęcia interdyscyplinarne. Ich zasięg obejmuje zarówno uczestników czynnych, tj. zgrupowanych w sekcjach i kołach zainteresowań działających w placówce, jak i biernych, tj. odbiorców produktów działalności artystycznej prezentowanych jako przedstawienia, występy, spotkania etc.

Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych i promujących gminę Wojsławice należą:

- Orszak Trzech Króli, Koncert Kolęd i Pastorałek,
- Memoriał Szachowy im. Ryszarda Semeniuka,
- Ferie z Domem Kultury,
- Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Wójta Gminy Wojsławice,
- Bal karnawałowy dla dzieci,
- Warsztaty kulinarne dla dzieci w Ośrodku Dawnych Kultur i Tradycji w Rożnięcinie,
- Koncert z okazji Dnia Kobiet,
- Światowy Dzień Ziemi – akcja zbierania sadzonek kwiatowych wśród mieszkańców gminy Wojsławice,
- Kulturalny Mini Ogródek – zakładanie rabat kwiatowych przy zbiorniku wodnym,
- Obchody rocznicy Bitwy pod Wojsławicami,
- Ultra maraton rowerowy „Piękny wschód”,
- Obchody święta uchwalenia Konstytucji 3-go Maja,
- Powiatowy Festiwal Piosenki Dziecięcej „Dziecięce Nutki”,
- Światowy Dzień Inwalidy i Osób Niepełnosprawnych,
- Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze,
- Dzień Dziecka przy zbiorniku wodnym w Wojsławicach,
- Powiatowy Festiwal Pieśni i Piosenki Religijnej,
- Turniej Sołectw Gminy Wojsławice,
- Spotkania Trzech Kultur,
- Kino letnie „Pod Lipami”,
- Dni Jakuba Wędrowycza,
- Kajakowa przygoda,
- Dożynki Gminno-Parafialne,
- Festyn „Pożegnanie Wakacji”,
- Narodowe Czytanie,

- Jesień w Wojsławicach - Festyn „Kultura, Tradycja... i placki” w Ośrodku Dawnych Kultur i Tradycji w Rożeniu,
- Obchody Święta Niepodległości „Koncert dla Niepodległej”,
- Zaduszki Muzyczne Trzech Kultur,
- Wieczór andrzejkowy dla dzieci,
- Wigilia Wojsławian,
- Sylwester na placu targowym.

KAPELE LUDOWE

Zespół wokalny – instrumentalny „Czerwona Jarzębina” działa od grudnia 2015 r. i skupia mieszkańców wsi Rożen, celem których jest ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój twórczości ludowej na terenie gminy Wojsławice. Zespół swoje korzenie posiada w funkcjonującej w latach 2009 – 2013 grupie muzycznej „Jarzębina Czerwona”, która działała przy Gminnym Centrum Kultury w Wojsławicach. Obecnie zespół liczy 10 osób. Repertuar przygotowywany jest pod okiem instruktorów Małgorzaty Winnik i Jana Tokarza. Członkowie zespołu uczestnictwo w zajęciach uważają za jeden z lepszych sposobów spędzania wolnego czasu. Dzięki wspólnej działalności realizują swoje marzenia, rozwijają zdolności i aktywnie kształtują społeczność małej ojczyzny. Z wielką ochotą i zaangażowaniem uczestniczą w imprezach gminnych, uświetniając je występami artystycznymi. Zajęcia odbywają się w świetlicy wiejskiej w Rożeniu. Zespół zajął III miejsce na IX Powiatowym Festiwalu Piosenki Strażackiej oraz II miejsce na IX Międzypowiatowym Festiwalu Zespołów Śpiewaczych w Werbkowicach.

TWÓRCY LUDOWI

Obecnie na terenie Wojsławic odnotowuje się działalność kilku osób zajmujących się sztuką ludową. Są to: Irena i Ryszard Staińscy (szydełkowanie, rzeźbiarstwo), Maciej Staiński (rzeźbiarstwo), Maria Ciołek (szydełkowanie, malowanie obrazów, lepienie z gliny), Marek Wepa (malarstwo sztalugowe, rysunek ołówkiem i tuszem), Jadwiga Majcher (zajmuje się szyciem torebek ozdobionych aplikacjami kwiatowymi), Sylwia Jasiuk (zajmuje się ceramiką, batikiem oraz malowaniem obrazów). Niedawno zmarła wybitna śpiewaczka Zofia Sulikowska. Dodatkowo na terenie Gminy Wojsławice działa Klub Seniora „Aktywna Jesień”, którego członkinie i członkowie pod opieką między innymi Teresy Szwarec zajmują się na co

dzień rękodziełem, oraz Warsztat Terapii Zajęciowej – z którego także wychodzą przepiękne prace rękodzielniczo – plastyczne.

Na terenie gminy Wojsławice funkcjonuje 8 jednostek terenowych OSP:

1. OSP Kukawka.
2. OSP Wojsławice.
3. OSP Turowiec.
4. OSP Rożęcín.
5. OSP Nowy Majdan.
6. OSP Huta.
7. OSP Stary Majdan.
8. OSP Putnowice-Kolonia.

Gmina Wojsławice jest jednym z 32 samorządów z województwa lubelskiego, które wspólnie z 15 gminami z obwodu Wołyńskiego na Ukrainie biorą udział w projekcie „Wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych w ratowaniu ofiar wypadków na drogach województwa lubelskiego i obwodu Wołyńskiego przy wsparciu Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Białoruś - Ukraina 2014 - 2020”. Ochotnicze Straże Pożarne z terenu Gminy oprócz swoich zadań aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym Gminy. Wyznaczają i zabezpieczają trasy rajdów rowerowych oraz pieszych, współorganizują nocne rajdy piesze, przygotowują zabezpieczenie przedmedyczne, przygotowują ogniska dla dzieci, organizują pokazy działań ratowniczych OSP, oraz pokazy ratownictwa przedmedycznego, pomagają w uprzątnię miejsc pamięci narodowej, zabezpieczają wydarzenia gminne (dożynki, festyny, turnieje). Zabezpieczają imprezy nad zbiornikiem wodnym poprzez pomoc ratownikom wodnym, wypożyczają pachołki, taśmy, barierki itp. do zabezpieczania terenu. W miarę potrzeb udostępniają podnośnik do oczyszczania rynien czy usuwania gałęzi przy Ośrodkach. Członkowie OSP bardzo aktywnie zaangażowali się do zbierania eksponatów, dokumentów, zdjęć na wystawę przygotowywaną do Ośrodka Kultury i Tradycji Pożarnictwa w Wojsławicach- Kolonii. OSP we współpracy z GCKSiT w Wojsławicach, co roku organizuje „Gminne Zawody Sportowo- Pożarnicze”. Przy uroczystościach patriotycznych oraz kościelnych deleguje Poczty Sztandarowe. Swoją obecnością uatrakcyjniają wiele wydarzeń gminnych i kościelnych.

BIBLIOTEKA

W strukturze Gminnego Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Wojsławicach znajduje się Biblioteka Publiczna Gminy w Wojsławicach. Biblioteka mieści się w budynku przy ul. Rynek 9 w Wojsławicach. Placówka czynna jest pięć dni w tygodniu przez osiem godzin dziennie. Biblioteka nie posiada udogodnień dla osób poruszających się na wózkach lub matek z małymi dziećmi.

Dodatkowe działania Biblioteki (konkursy, warsztaty):

- Cotygodniowe zajęcia interdyscyplinarne z małymi dziećmi wraz z rodzicami „Małe miłe czwartki”,
- Lekcje biblioteczne dla uczniów Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wojsławicach-Kolonii,
- Spotkania autorskie dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- Konkursy recytatorskie dla dzieci,
- Konkurs na „Najaktywniejszego Czytelnika Roku”,
- Uczestnictwo w kolejnych edycjach Narodowego Czytania,
- Warsztaty tworzenia stroików i kartek świątecznych,
- Konkursy plastyczne dla dzieci.

Tabela 12. Dane dotyczące korzystania z Biblioteki Publicznej Gminy w Wojsławicach.

Korzystanie z wypożyczalni	3 568
Liczba czytelników	193
Ilość tytułów prasy	4
Liczba uczestników imprez organizowanych w bibliotece (ogółem)	375
Międzynarodowy Dzień Dziecka	300
Wystawa Wojsławickie Monidła	75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Wojsławice za rok 2021.

Biblioteka na koniec roku 2021 r. posiada w zbiorach 6 672 woluminów. W roku 2021 przybyło 359 woluminów, w tym z zakupu 329 książki, z darów 30. W wyniku selekcji ubyło 180 woluminów. W 99,3% wprowadzono księgozbiór do bazy komputerowej programu bibliotecznego MAK+. Ponadto na bieżąco wprowadzani są do bazy czytelnicy, którzy od 2016

r. otrzymują karty czytelnika z kodem kreskowym. Działa wypożyczalnia komputerowa, a od stycznia 2016 r. można z bazy biblioteki wyszukiwać i zamawiać książki przez Internet.

KLUB SENIORA

Klub Seniora „Aktywna Jesień” w Wojsławicach powstał w ramach RPO WL na lata 2014 - 2020, Oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne, Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne, numer umowy: RPLU.11.02.00-06-0006/18. Wartość projektu: 796.075,00 zł, z czego dofinansowanie wyniosło: 755.055,00 zł, natomiast wkład własny: 41.000,00 zł.

Seniorzy spotykają się trzy razy w tygodniu: w poniedziałek, wtorek i czwartek, mają zapewniony transport do klubu z miejsca zamieszkania oraz do miejsca zamieszkania, a także gorący posiłek, kawę i herbatę. Głównym celem spotkań osób starszych jest pobudzenie aktywności w starszym wieku, dlatego przygotowano szereg zajęć z instruktorami, aby każdy z uczestników mógł rozwijać swoje zainteresowania, są to m. in. zajęcia rękodzielnicze, nordic – walking, zajęcia gimnastyczne – ruchowe, terapeutyczne, artystyczne, zdrowotne, informatyczne dietetyczne, psychologiczne, wokalne, spacerowanie badawcze, ubezpieczeniowe oraz bankowe. Celem spotkań w grupie jest poprawa funkcjonowania psychicznego i społecznego członków klubu, zmniejszenie izolacji społecznej, zapewnienie wzrostu poczucia własnej wartości oraz bezpieczeństwa.

SPORT

Na terenie gminy Wojsławice działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu prowadzą:

1. Uczniowski Klub Sportowy „ARKA”,
2. Gminno – Szkolny Klub Sportowy „WOJSŁAWIA”,
3. Koło Strzeleckie ACUMEN działające przy Szkole Podstawowej w Wojsławicach pod patronatem LOK Zarząd Wojewódzki w Lublinie,
4. Stowarzyszenie na rzecz dziedzictwa, rozwoju i integracji społecznej Wojsławic i gminy Wojsławice SZANSA.

W zakresie działań z dziedziny sportu GCKSiT włączyło się w organizację Międzynarodowych Rowerowych Maratonów Kresowych „Wojsławice – śladami woja Wojsława i Jakuba Wędrowczyca...”. Zorganizowano we współpracy z innymi jednostkami Urzędu Gminy, Międzynarodowy Dzień Dziecka „Profilaktyka poprzez sport”. Od maja 2021

r. zorganizowano bezpłatne zajęcia w nowoczesnym systemie walki Krav Maga, które prowadzi Ksiądz Łukasz Boguta. Utworzono także Klub Szachowy, którego opiekunem jest pracownik GCKSiT. Kajaki i rowerki wodne udostępniane były do bezpłatnego wypożyczenia podczas wszystkich wydarzeń plenerowych. Opiekę nad osobami korzystającymi ze sprzętu sprawowali ratownicy WOPR w Chełmie.

Wszystkie stowarzyszenia prowadzą swoją działalność w oparciu o uchwalone statuty. Kluby sportowe zajmują się w szczególności upowszechnianiem sportu na terenie gminy, biorą udział w międzypowiatowych i międzywojewódzkich rozgrywkach ligowych w następujących dyscyplinach sportowych:

- piłka nożna (seniorzy, juniorzy, trampkarze),
- siatkówka,
- (dzieci i młodzież szkolna),
- tenis stołowy (dzieci i młodzież szkolna),
- szachy (dzieci i młodzież szkolna),
- strzelectwo z broni pneumatycznej.

Członkowie poszczególnych zarządów angażowani są do organizowania i przygotowania imprez sportowo-rekreacyjnych oraz innych zajęć związanych z upowszechnianiem różnych dyscyplin sportowych na terenie gminy. Stowarzyszenia nie prowadzą działalności gospodarczej. Funkcjonują w oparciu o środki finansowe przyznane przez Radę Gminy oraz od sponsorów.

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI I MEDIAMI

W roku 2021 w zakresie realizacji zadań statutowych prowadzono współpracę z następującymi podmiotami:

- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
- Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie
- Starostwo Powiatowe w Chełmie
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wojsławicach-Kolonii
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Wojsławicach
- Parafia rzymskokatolicka w Wojsławicach
- Parafia prawosławna w Chełmie

- Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło nr 2 w Wojsławicach
- Stowarzyszenie na rzecz dziedzictwa, rozwoju i integracji społecznej Wojsławic i Gminy Wojsławice „Szansa”
- Klub Seniora „Aktywna Jesień” w Wojsławicach
- Stowarzyszenie Rozwój i Odnowa Gminy Wojsławice
- Stowarzyszenie Miłośników Wojsławic
- Muzeum Ziemi Chełmskiej w Chełmie
- Klub sportowy Wojsławia Wojsławice
- Koło Wędkarskie w Wojsławicach
- Szkolne Koło Strzeleckie ACUMEN
- UKS Arka Wojsławice
- Fundacja „Ku Przyszłości”
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Chełmskiej
- Chełmska Biblioteka Publiczna w Chełmie
- Biblioteka Narodowa w Warszawie
- Centrum Spotkania Kultur w Lublinie
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie
- Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie
- Lubelskie Stowarzyszenie Fantastyki Cytadela Syriusza
- Rejonowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Chełmie
- Fundacja „5 Medium” z Lublina
- Fundacja Maratony Kresowe
- Stowarzyszenie proActive.

Współpraca z mediami:

- prasa wojewódzka: „Dziennik Wschodni”
- tygodniki lokalne: „Super Tydzień Chełmski”, „Nowy Tydzień Chełmski”
- czasopisma kościelne: „Niedziela” i „Gość Niedzielny”
- radio: „Radio Bon-Ton”, Jedyńka, Radio Lublin
- telewizja TVP3 Lublin
- portale internetowe: www.chelmski.eu, www.chelm.naszemiasto.pl.

TURYSTYKA

Wojśławice mogą pochwalić się stosunkowo dużą, w stosunku do skali miejscowości, liczbą zachowanych obiektów materialnego dziedzictwa kulturowego. Poczynając od zabytkowego, niezmiennego od pół tysiąca lat, układu urbanistycznego (nr rej. zabytków A/590), średniowieczne zamczysko z resztkami umocnień (nr rej. zabytków A/219), zachowane budynki sakralne trzech wyznań tradycyjnie współtworzących lokalną społeczność – kościoła katolickiego (nr rejestru zabytków A/320), cerkwi prawosławnej (nr rejestru zabytków A/478) i żydowskiej synagogi (nr rej. zabytków CH A/131/37), unikalne na skalę ogólnopolską zachowane fragmenty tradycyjnej drewnianej podcieniowej zabudowy przyrynkowej, a także kapliczki wotywnie z XVIII w. i związaną z nimi historię pobytu w Wojśławicach sekty frankistów i fałszywego oskarżenia o mord rytualny (historię żywą w lokalnej tradycji, dodatkowo spopularyzowaną w ostatnich latach przez Olgę Tokarczuk w „Księgach Jakubowych”). Literacki obraz Wojśławic znajdziemy też w popularnych powieściach satyrycznego fantasy pisanych przez Andrzeja Pilipiuka. Wśród twórców literatury związanych z Wojśławicami są takie postaci jak Stanisław Brzozowski i Henryk Sienkiewicz.

Do istotnych miejsc rozwoju oferty turystycznej należy **Izba Tradycji Ziemi Wojśławickiej** – dawna synagoga. To miejsce gdzie odbywają się koncerty, wernisaże kultywujące tradycje kultury żydowskiej, prezentacje kulturowe o charakterze obyczajowym.

Ważnym punktem na mapie turystycznej gminy jest **Ośrodek Trzech Kultur w Majdanie Ostrowskim**. Dawną wielokulturowość gminy Wojśławice możemy poznawać dzięki ekspozycjom w salach kultury polskiej, kultury ukraińskiej i kultury żydowskiej. W Ośrodku prowadzone są warsztaty nawiązujące do ginących rzemiosł.

Ośrodek Dawnych Kultur i Tradycji w Rożnięcinie jest miejscem wskrzeszania dawnych kultur i lokalnych tradycji. Organizowane są warsztaty rękodzielnicze, śpiewacze i kulinarne.

Pomnik Jakuba Wędrowycza na ulicy Krasnystawskiej - ma trzy metry wysokości. Wyrzeźbił go twórca ludowy Ryszard Staiński, częściowo na podstawie rysunków Andrzeja Łaskiego, który jest autorem okładek książek Andrzeja Pilipiuka o Wędrowyczu.

Oprócz tego w ofercie miejsc, które warto zobaczyć znajduje się: Cmentarz Parafialny na którym znajduje się 28 zabytkowych nagrobków (ulica Chełmska), Cmentarz Żydowski na ulicy Grabowieckiej; „Grodzisko” w Nowym Majdanie, Cmentarz Austriacki w Majdanie

Ostrowskim, Izba Ludowa „Wrzeciono” w Majdanie Ostrowskim, pomnik poległych w Hucie, Cmentarz Prawosławny w Turowcu.

Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki w zakresie działań mających na celu rozwój turystyki na terenie gminy, świadczy nieodpłatną usługę przewodnicką, oprowadzając po Wojsławicach dla grup zorganizowanych jak i turystów indywidualnych oraz udziela informacji turystycznych. Przy współpracy z Urzędem Gminy w Wojsławicach i lokalną społecznością utrzymywane są dwie edukacyjne ścieżki przyrodnicze: „Wojsławickim wąwozem” w Starym Majdanie i „Przy szurze” w Majdanie Ostrowskim. Mieszkańcy miejscowości Rozięcin opiekują się krynica i studnią, a mieszkańcy Majdanu Ostrowskiego Izbą Ludową „Wrzeciono” na tzw. Kocim Dołku. Gmina aktywnie współpracuje ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania Ziemi Chełmskiej w zakresie promocji marki Malowniczy Wschód oraz utrzymuje współpracę z gospodarstwami agroturystycznymi z terenu Gminy Wojsławice.

ŚCIEŻKI

Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza w Starym Majdanie.

Trasa w formie pętli liczy około 2,3 km. Ścieżka rozpoczyna się przy niszy źródłowej i prowadzi przez malowniczy wąwóz lessowy. Jar wyróżnia duża głębokość, długość oraz wybijające na jego początku źródła, a także bogate runo sprzyjające występowaniu różnorodnych gatunków grzybów, paproci oraz rzadkich gatunków roślin. Poza tradycyjnymi tablicami edukacyjnymi, zawierającymi opisy pobliskiej przyrody ustawione zostały również przyrządy edukacyjne tj. drewniane puzzle, światowid, zegar wiedzy. Po wyjściu z wąwozu na jedno z najwyższych wzniesień na terenie gminy, podziwiamy przepiękną panoramę najbliższej okolicy.

Ścieżka edukacyjno – przyrodnicza w Majdanie Ostrowskim.

Trasa liczy około 800m. Ścieżka rozpoczyna się przy dawnym budynku szkoły w Majdanie Ostrowskim i prowadzi przez malowniczy młodnik oraz okopy z I wojny światowej. Przyrządy i tablice edukacyjne umieszczone na trasie ścieżki mogą posłużyć do przeprowadzenia ciekawych lekcji przyrody i sprawdzić wiedzę na ten temat.

Staw z promenadą spacerową

W centrum Wojsławic (ok. 200 m od Rynku) znajduje się staw z promenadą spacerową. Staw to dobre miejsce do relaksu podczas zwiedzania miejscowości. Do dyspozycji turystów dostępny jest pomost spacerowy, wiata, siłownia plenerowa i plac zabaw. Podczas festynów oraz imprez rekreacyjnych dostępne są kajaki i rowery wodne. Staw ma powierzchnię ok. 0,9 ha i głębokość do 1,6 m.

Trasa rowerowa „Malowniczy Wschód”.

„Malowniczy Wschód” to szlak rowerowy o długości blisko 100 kilometrów, biegnący przez obszar Wyżyny Lubelskiej i Doliny Bugu na wschód od Chełma. Trasa jest dość urozmaicona, prowadzi przez pagórkowate tereny w części południowej, a równinę nadbużańską w drugiej części

OBIEKTY AGROTURYSTYCZNE/BAZA NOCLEGOWA

Na terenie gminy Wojsławice znajdują się:

- Gospodarstwo Agroturystyczne „Ćmilówka”. Elżbieta i Zenon Furmaniuk. Majdan Ostrowski 99, 22-120 Wojsławice,
- Gospodarstwo Agroturystyczne Urszula Tustanowska. Stary Majdan 80, 22-120 Wojsławice,
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom Pod Lipami” Barbara Kowalska. Czarnołozy 42, 22-120 Wojsławice,
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Agro-pszczoła” Jerzy Luty. Ul. Grabowiecka 113, 22-120 Wojsławice,
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wojsławicach-Kolonii. Wojsławice-Kolonia 1A, 22-120 Wojsławice.

BAZA GASTRONOMICZNA

Na terenie gminy Wojsławice znajdują się:

- Spółdzielnia socjalna Wojsławianka. Ul. Uchańska 114, 22-120 Wojsławice,
- Dom weselny „Belweder”.

2.2.5. Ochrona zdrowia

Całość infrastruktury służby zdrowia w gminie przedstawia się następująco:

- Podstawową opiekę medyczną zapewniają: **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wojsławicach-Kolonii** – lek. med. Jakub Wlaż, lek. med. Andrzej Wlaż Spółka Jawna.
- Specjalistyczną opiekę medyczną zapewniają: **Indywidualna Praktyka Stomatologiczna w Wojsławicach** – lek. stom. Ewa Płanda-Banaś
- Świąteczną opiekę medyczną zapewniają: **Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie** – dla mieszkańców powiatu Chełmskiego, w tym gminy Wojsławice.
- Punkty apteczne: dwa punkty apteczne w Wojsławicach: „Na Gwarku” **Apteka Lenart Joanna**, adres: Rynek 28, 22-120 Wojsławice; **Apteka ogólnodostępna**, adres: Rynek 13, 22-120 Wojsławice

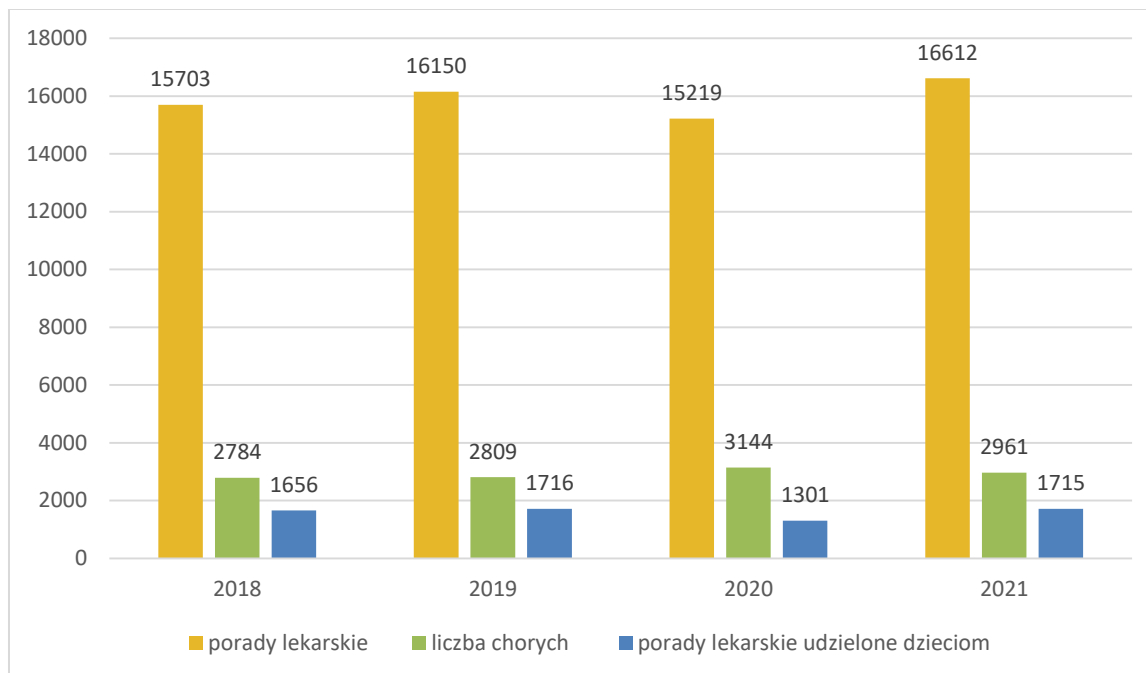
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wojsławicach - Kolonii zatrudnia następujących pracowników:

- Lekarz specjalista chorób wewnętrznych,
- Lekarz specjalista medycyny rodzinnej, internista,
- Lekarz pediatra,
- 2 Pielęgniarki środowiskowo- rodzinne, położna, higienistka szkolno- środowiskowa,
- Pielęgniarka,
- Rejestratorka medyczna.

Aktualnie przechodnia wyposażona jest w:

- Oftalmoskop,
- Analizator moczu,
- Spirometr,
- Otoskop,
- Aparat do pomiaru ciśnienia tętniczego krwi,
- Aparat do EKG,
- Holter ciśnieniowy,
- Holter EKG,
- Aparat USG.

Wykres 7. Porady lekarskie w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Wojsławicach-Kolonii w latach 2018-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

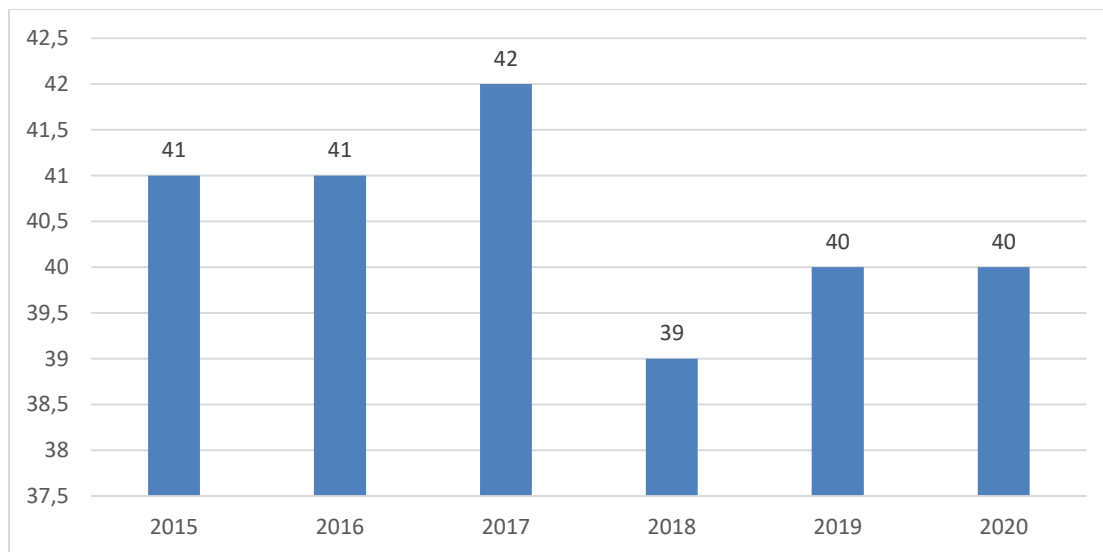
W 2021 roku NZOZ w Wojsławicach objął opieką medyczną 2 961 osób (o 183 mniej niż w roku 2020). W 2021 roku udzielono 16 612 porad lekarskich w miejscu działalności, w tym 135 wizyt domowych. Dzieciom zostało udzielonych 1 715 porad lekarskich, w tym 2 wizyty domowe.

2.2.6. Aktywność obywatelska

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Pełnią w nim najróżniejsze funkcje - społeczne, polityczne, a także ekonomiczne. Organizacje umożliwiają wspólne działanie ludzi o podobnych zainteresowaniach, wzbogacając ich życie i życie społeczności.

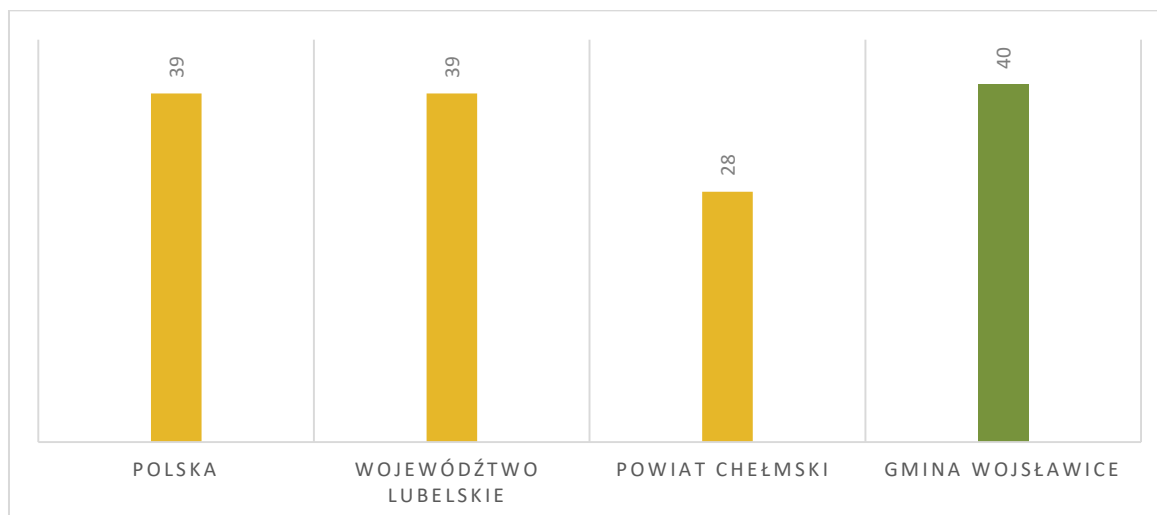
Wykres 8. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w Gminie Wojsławice w latach 2015-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Wojsławice w 2020 roku, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, funkcjonowało 40 tego typu organizacji. Liczba organizacji działających w Gminie Wojsławice jest znacząco wyższa jak w powiecie chełmskim i wyższa od średniej zarówno w województwie lubelskim, jak i Polsce (przedstawia to tabela nr 15).

Wykres 9. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Polsce, województwie lubelskim, powiecie chełmskim oraz Gminie Wojsławice.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 13. Liczba aktywnych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w Gminie Wojsławice w 2021 r.

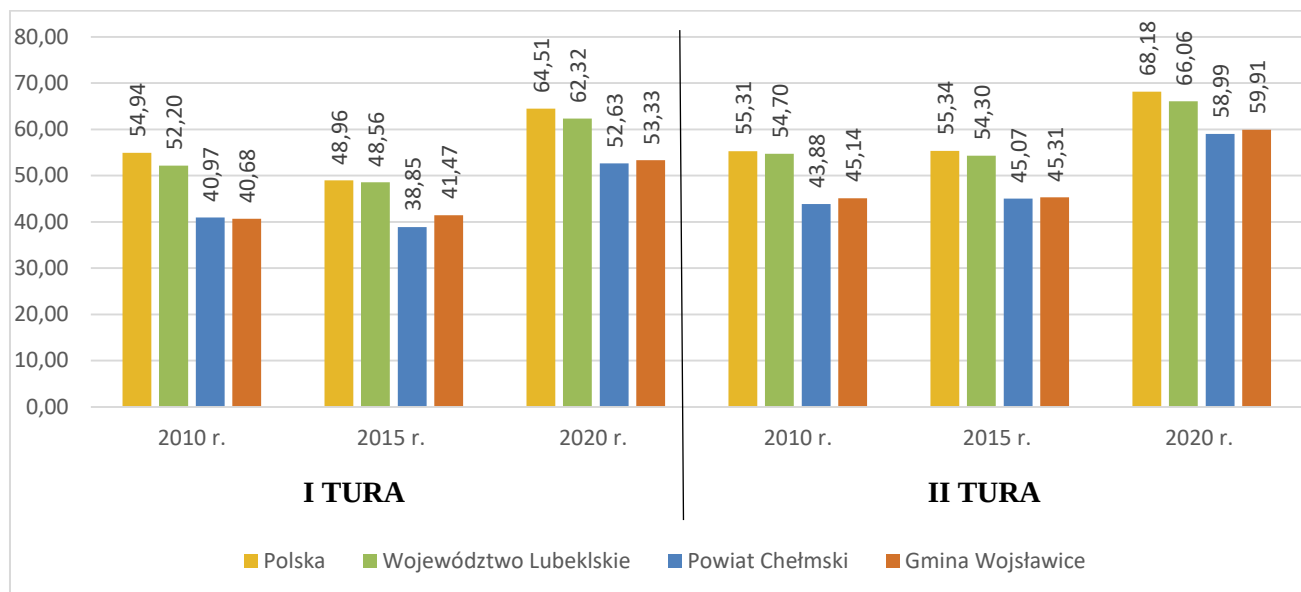
Lp.	Sołectwo	Liczba aktywnych organizacji pozarządowych
1	Czarnołozy	0
2	Huta	1
3	Krasne	0
4	Kukawka	0
5	Majdan	0
6	Majdan Kukawiecki	0
7	Majdan Ostrowski	0
8	Nowy Majdan	1
9	Ostrów	1
10	Ostrów-Kolonia	0
11	Partyzancka Kolonia	0
	Popławy	0
12	Putnowice-Kolonia	1
13	Putnowice Wielkie	0
14	Rożęcín	2
15	Stadarnia	0
16	Stary Majdan	1
17	Trościanka	0
18	Turowiec	1
19	Witoldów	0
20	Wólka Putnowicka	0
21	Wojsławice-Kolonia	0
22	Wojsławice, ul. Chełmska	0
23	Wojsławice, ul. Grabowiecka	0
24	Wojsławice, ul. Krasnystawska	0
25	Wojsławice, ul. Rynek	5
26	Wojsławice, ul. Uchańska	1
RAZEM:		14

Źródło: <https://spis.ngo.pl/lubelskie-wojslawice-060313>

FREKWENCJA W WYBORACH

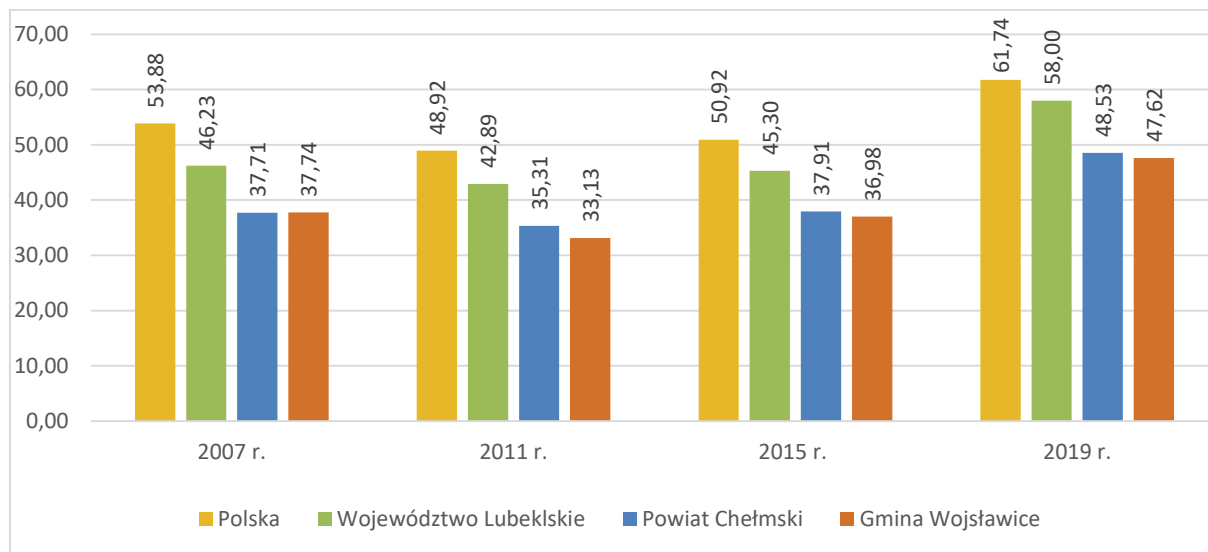
Kolejnym elementem, który warto wziąć pod uwagę aktywność obywatelską jest analiza frekwencji wyborczej. Uznaje się bowiem, że im wyższy udział mieszkańców w czasie głosowania tym wyższa świadomość społeczna, jak również wyższa chęć uczestnictwa w życiu publicznym.

Wykres 10. Wybory prezydenckie RP - I i II tura (w %).

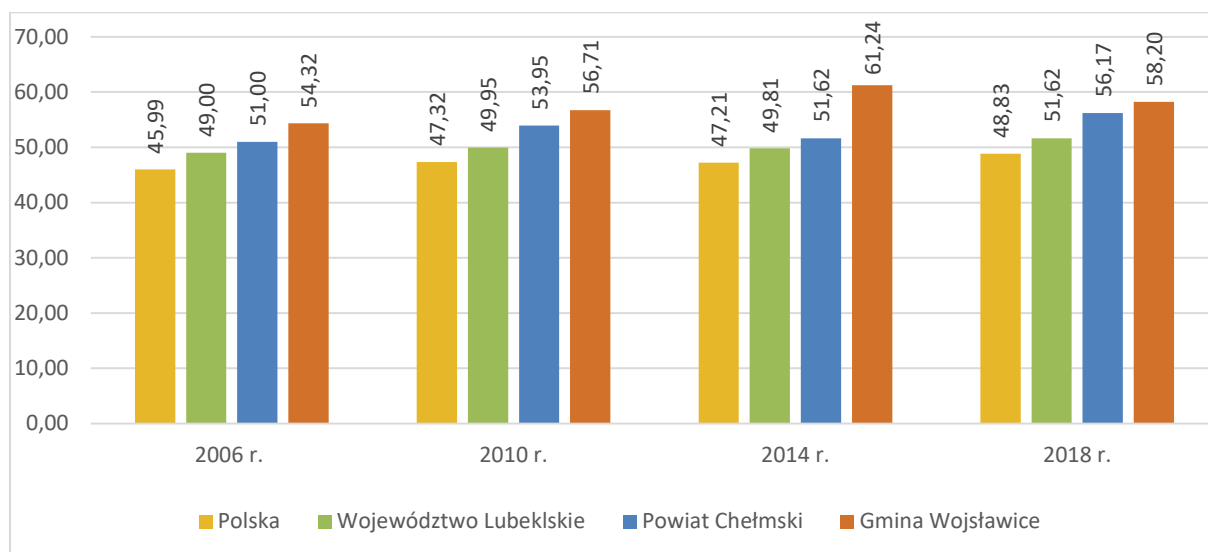
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Wykres 11. Wybory do Sejmu RP (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Wykres 12. Wybory samorządowe (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W Gminie Wojsławice we wszystkich głosowaniach wyborczych w wyborach na Prezydenta RP i do Sejmu RP frekwencja była na podobnym poziomie jak w powiecie chełmskim, natomiast niższa niż średnia ogólnopolska i w województwie lubelskim.

Jeśli zaś chodzi o wybory samorządowe to frekwencja w Gminie Wojsławice w każdym badanym roku była wyższa niż średnia ogólnopolska i frekwencja w województwie lubelskim oraz w powiecie chełmskim.

Tabela 14. Frekwencja wyborcza w wyborach Samorządowych w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice w 2014 i 2018 r.

L.p.	Sołectwo	Frekwencja wyborcza w wyborach Samorządowych 2014	Frekwencja wyborcza w wyborach Samorządowych 2018
1.	Czarnołozy	59,14 %	59,21 %
2.	Huta	57,85 %	56,77 %
3.	Krasne	57,85 %	56,77 %
4.	Kukawka	53,72 %	48,94 %
5.	Majdan	62,03 %	64,46 %
6.	Majdan Kukawiecki	53,72 %	48,94 %
7.	Majdan Ostrowski	59,14 %	59,21 %
8.	Nowy Majdan	62,03 %	64,46 %
9.	Ostrów	59,14 %	59,21 %
10.	Ostrów-Kolonia	59,14 %	59,21 %
11.	Partyzancka Kolonia	65,73 %	61,63 %

	Popławy	65,73 %	61,63 %
12.	Putnowice-Kolonia	57,85 %	56,77 %
13.	Putnowice Wielkie	57,85 %	56,77 %
14.	Rożęcín	62,03 %	64,46 %
15.	Stadarnia	65,73 %	59,21 %
16.	Stary Majdan	53,72 %	56,59 %
17.	Trościanka	53,72 %	48,94 %
18.	Turowiec	57,85 %	59,21 %
19.	Witoldów	53,72 %	56,77 %
20.	W-ce, ul. Chełmska	58,34 %	61,63 %
21.	W-ce, ul. Grabowiecka	58,34 %	61,63 %
22.	W-ce, ul. Krasnystawska	58,34 %	61,63 %
23.	W-ce, ul. Rynek	58,34 %	61,63 %
24.	W-ce, ul. Uchańska	58,34 %	61,63 %
25.	Wólka Putnowicka	57,85 %	61,63 %
26.	Wojsławice- Kolonia	65,73 %	61,63 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice i PKW.

Tabela 15. Poziom uczestnictwa w życiu publicznym w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice.

Sołectwo	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO /100 mieszkańców	Poniżej poziomu normalizacji	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2014)	Poniżej poziomu normalizacji	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2018)	Poniżej poziomu normalizacji	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W OBSZARZE POZIOMU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO
	Próg		0,34	Próg		58,92	Próg	59,20
Czarnolazy	0	0,00	1	59,14%	0	59,21%	0	1
Huta	1	0,41	0	57,85%	1	56,77%	1	2
Krasne	0	0,00	1	57,85%	1	56,77%	1	3
Kukawka	0	0,00	1	53,72%	1	56,77%	1	3
Majdan	0	0,00	1	62,03%	0	64,46%	0	1
Majdan Kukawiecki	0	0,00	1	53,72%	1	48,94%	1	3
Majdan Ostrowski	0	0,00	1	59,14%	0	59,21%	0	1
Nowy Majdan	1	0,57	0	62,03%	0	64,46%	0	0
Ostrów	1	1,12	0	59,14%	0	59,21%	0	0
Ostrów-Kolonia	0	0,00	1	59,14%	0	59,21%	0	1
Partyzancka Kolonia	0	0,00	1	65,73%	0	61,63%	0	1
Popławy	0	0,00	1	58,34%	1	61,63%	0	2
Putnowice-Kolonia	1	0,65	0	57,85%	1	56,77%	1	2
Putnowice Wielkie	0	0,00	1	57,85%	1	56,77%	1	3
Rożęcín	2	1,33	0	62,03%	0	64,46%	0	0
Stadarnia	0	0,00	1	65,73%	0	59,21%	0	1
Stary Majdan	1	0,89	0	53,72 %	1	56,59%	1	2
Trościanka	0	0,00	1	53,72%	1	48,94%	1	3
Turowiec	1	0,84	0	57,85%	1	59,21%	0	1
Witoldów	0	0,00	1	53,72%	1	56,77%	1	3
W-ce, ul. Chelmska	0	0,00	1	58,34%	1	61,63%	0	2
W-ce, ul. Grabowiecka	0	0,00	1	58,34%	1	61,63%	0	2

W-ce, ul. Krasnystawska	0	0,00	1	58,34%	1	61,63%	0	2
W-ce, ul. Rynek	5	2,24	0	58,34%	1	61,63%	0	1
W-ce, ul. Uchańska	1	0,37	0	58,34%	1	61,63%	0	1
Wólka Putnowicka	0	0,00	1	65,73%	0	61,63%	0	1
Wojśławice-Kolonia	0	0,00	1	57,85%	1	61,63%	0	2
Średnia:	0,52	0,31	0,63	58,92%	0,63	59,20%	0,33	1,60
RAZEM:	14	8,44	17		17		9	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Najwyższy odsetek niekorzystnych zjawisk w obszarze poziomu kapitału społecznego, biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych organizacji NGO oraz frekwencję wyborczą w wyborach samorządowych występuje w sołectwach: Krasne; Kukawka; Majdan Kukawiecki; Putnowice Wielkie; Trościanka oraz Witoldów.

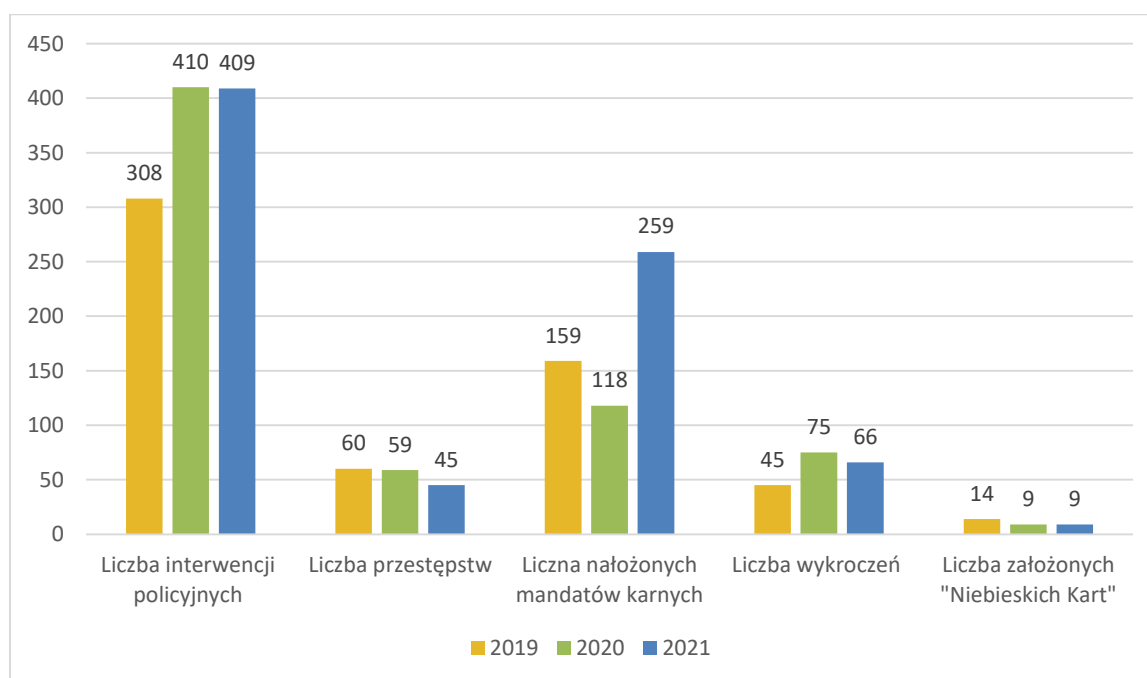
Duży odsetek niekorzystnych zjawisk w obszarze poziomu kapitału społecznego, biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych organizacji NGO oraz frekwencję wyborczą w wyborach samorządowych występuje w sołectwach: Huta; Popławy; Putnowice-Kolonia; Stary Majdan; Wojśławice, ul. Chelmska; Wojśławice, ul. Grabowiecka; Wojśławice, ul. Krasnystawska; Wólka Putnowicka.

2.2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej należy do zadań własnych gminy. Za bezpieczeństwo na terenie Gminy Wojsławice odpowiada Komisariat Policji w Żmudzi.

Zestawienie dotyczące stanu bezpieczeństwa w gminie Wojsławice na podstawie danych Komisariatu Policji na terenie gminy Wojsławice w latach 2019-2021 przedstawione zostało w poniższych wykresach.

Wykres 13. Przestępczość w gminie Wojsławice w latach 2019-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Żmudzi.

Na terenie Gminy Wojsławice wg Informacji złożonej przez Komendanta Komisariatu Policji w Żmudzi wystąpiło w 2021 roku 45 przestępstw, z czego sprawców wykryto w 42 przypadkach (91,3%). Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,31 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Najbardziej uciążliwe dla społeczeństwa są przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz mieniu, tj. rozboje, uszkodzenie ciała, bójki i pobicia, kradzież cudzej rzeczy, kradzież z włamaniem, uszkodzenie mienia. Działania Policji zostały ukierunkowane w głównej mierze na zapobieganie tego typu przestępstwom.

Na podstawie przedmiotowej Informacji ustalono, iż w 2021 roku na terenie Gminy Wojsławice odnotowano 9 przypadków przemocy w rodzinie, w tym 2, w których sprawca znajdował się pod wpływem alkoholu. W 2021 roku miało miejsce 14 kolizji drogowych (wypadków nie było). Zatrzymano 16 kierujących pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości, 6 w stanie po użyciu alkoholu. Zgłoszono 52 interwencje domowe, w tym 24, podczas których sprawcy znajdowali się pod wpływem alkoholu - wdrożono procedurę Niebieskiej Karty. Niebieskie Karty zostały założone rodzinom w miejscowościach Wojsławice - 4, Wojsławice Kolonia - 2, Partyzancka Kolonia - 1, Kukawka - 1, Huta - 1. W celu wytrzeźwienia doprowadzono 5 osób do Ośrodka Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie oraz 4 osoby do Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Chełmie – były to osoby zatrzymane w związku ze zgłoszeniem interwencji domowej.

2.2.8. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Tabela 16. Stopień natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.

Sołectwo	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze ubóstwa	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości (Nalożone "Niebieskie Karty")	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ
Czarnołozy	0	0	1	1
Huta	2	1	2	5
Krasne	0	0	3	3
Kukawka	1	1	3	5
Majdan	4	0	1	5
Majdan Kukawiecki	1	0	3	4
Majdan Ostrowski	5	0	1	6
Nowy Majdan	6	0	0	6
Ostrów	4	0	0	4
Ostrów-Kolonia	3	0	1	4
Partyzancka Kolonia	2	1	1	4
Popławy	0	0	2	2
Putnowice Wielkie	3	0	2	5
Putnowice-Kolonia	3	0	3	6
Rożęcín	6	0	0	6
Stadarnia	3	1	1	5
Stary Majdan	0	1	2	3
Trościanka	0	0	3	3

Turowiec	2	0	1	3
Witoldów	2	0	3	5
W-ce, ul. Chelmska	7	1	2	10
W-ce, ul. Grabowiecka	6	2	2	10
W-ce, ul. Krasnystawska	2	0	2	4
W-ce, ul. Rynek	8	1	1	10
W-ce, ul. Uchańska	8	1	1	10
Wojsławice-Kolonia	5	1	1	7
Wólka Putnowicka	0	0	2	2
RAZEM:	81	11	44	137

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. STREFA GOSPODARCZA

2.3.1. Sytuacja finansowa gminy

Budżet gminy na dzień 31 grudnia 2021 roku został wykonany w 103,31%, tj. do wysokości: 22.836 015,49 zł w stosunku do planu: 22.103 473,25 zł, po stronie dochodów oraz 89,63%, tj. do wysokości: 19.372 856,84 zł w odniesieniu do planu: 21.613 473,25 zł, po stronie wydatków. Na dzień 31 grudnia 2021 r. budżet gminy zamknął się nadwyżką w wysokości: 3.463 158,65 zł, tj. większą niż planowano o: 2.973 158,65 zł - plan nadwyżki to kwota: 490 000,00 zł.

Przychody

Przychody budżetu ogółem w 2021 roku wyniosły: 3.488 447,75 zł w stosunku do zaplanowanych: 500 000,00 zł, z tego:

- z tytułu wolnych środków – 2.400 035,53 zł
- z tytułu niewykorzystanych środków pieniężnych na rachunkach wynikających z rozliczenia dochodów i wydatków związanych ze szczególnymi zasadami wykorzystania budżetu – 1.088 412,22 zł.

Rozchody

Planowane rozchody budżetu gminy w kwocie: 990 000,00 zł, wykonane zostały do wysokości: 990 000,00 zł, tj. w 100% na spłatę kredytów.

Zobowiązania

Na koniec roku 2021 zobowiązania gminy z tytułu kredytów i pożyczek wyniosły: 3.872 571,90 zł. Zobowiązania niewymagalne z tytułu dostaw i usług na dzień 31.12.2021 r. wyniosły: 116 783,34 zł, z tytułu wynagrodzeń i pochodnych: 694 782,29 zł.

Należności

Należności wymagalne gminy, czyli zaległości w spłacie podatków i opłat wynoszą: 1.208 875,64 zł, w tym:

- z tytułu mienia gminy: 5 884,27 zł,
- w podatkach od osób prawnych: 42 928,70 zł,

- w podatkach od osób fizycznych: 297 077,62 zł,
- z tytułu zaliczek alimentacyjnych: 711 265,67 zł,
- z tytułu opłat wodę i ścieki: 48 135,27 zł,
- z tytułu opłat za odpady: 103 584,11 zł.

Wydatki

Wydatki budżetowe zaplanowane w kwocie: 21.613 473,25 złotych zrealizowane zostały w 89,63%, tj. do kwoty: 19.372 856,84 złotych, z tego:

- wydatki na zadania zlecone: 5.971 361,07 zł w tym przekazano:
- dotację podmiotową dla Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki: 541 994,37 zł,
- dotacja dla biblioteki: 170 000,00 zł,
- dotację na realizację zadań w zakresie upowszechniania sportu: 69 996,00 zł,
- zakup sprzętu pożarniczego - dotacja dla OSP: 2 200,00 zł,
- dotacja dla miasta Zamość: 1 800,00 zł,
- dotacja dla Miasta Chełma - pomoc osobom uzależnionym: 5 000,00 zł.

Tabela 17. Przychody i rozchody budżetu gminy w 2021 roku.

Przychody		Plan 500.000,00	Wykonanie 3.488.447,75
1.	Wolne środki - § 950	267.097,65	2.400.035,53
2.	Niewykorzystane środki na rachunku bieżącym budżetu, wynikające z rozliczeń dochodów i wydatków § 905	232.902,35	1.088.412,22
Rozchody		990.000,00	990.000,00
1.	Splata kredytu i pożyczek § 992	990.000,00	990.000,00

Źródło: Raport o stanie gminy Wojsławice za rok 2021.

2.3.2. Działalność gospodarcza

Działalność gospodarcza na terenie gminy skupia się na handlu i usługach, nastawionych na zaspokajanie lokalnego popytu, głównie dla rolnictwa. Na terenie gminy brak jest zakładów produkcyjnych. W 2021 r. firma Green Genius wybudowała biogazownię, która produkuje prąd. Instalacja powstała w miejscowości Turowiec, w której wykorzystywane są głównie surowce rolnicze.

Na terenie gminy funkcjonują m. in.: zakłady remontowo-budowlane, mechaniki pojazdowej, stację kontroli pojazdów, stację benzynową, Posterunek Energetyczny, Urząd Pocztowy, dom weselny, sklep „Biedronka”, targowisko „Mój Rynek”, gospodarstwa turystyczne, itp. Podmioty te świadczą swoje usługi nie tylko dla mieszkańców gminy, ale także dla mieszkańców gmin ościennych.

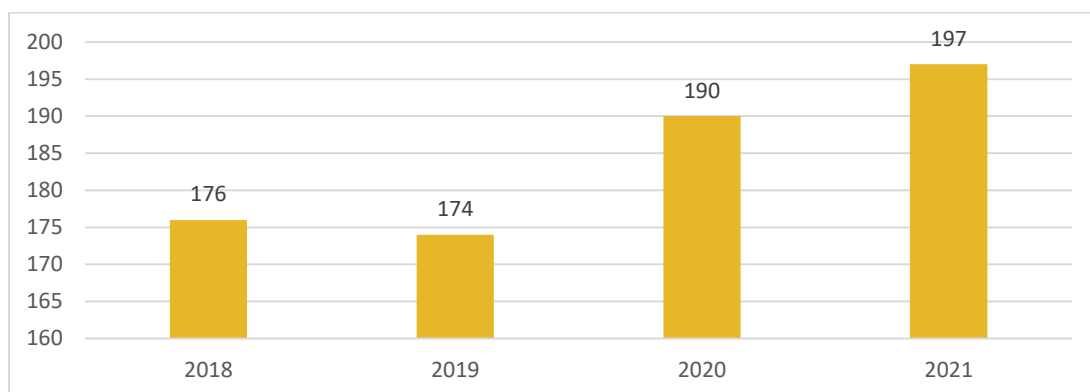
Wykaz branż podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy przedstawia się następująco:

- handel,
- transport,
- mechanika pojazdowa,
- usługi stolarskie i ciesielskie,
- usługi gastronomiczne,
- przetwórstwo rolno – spożywcze,
- pozostałe.

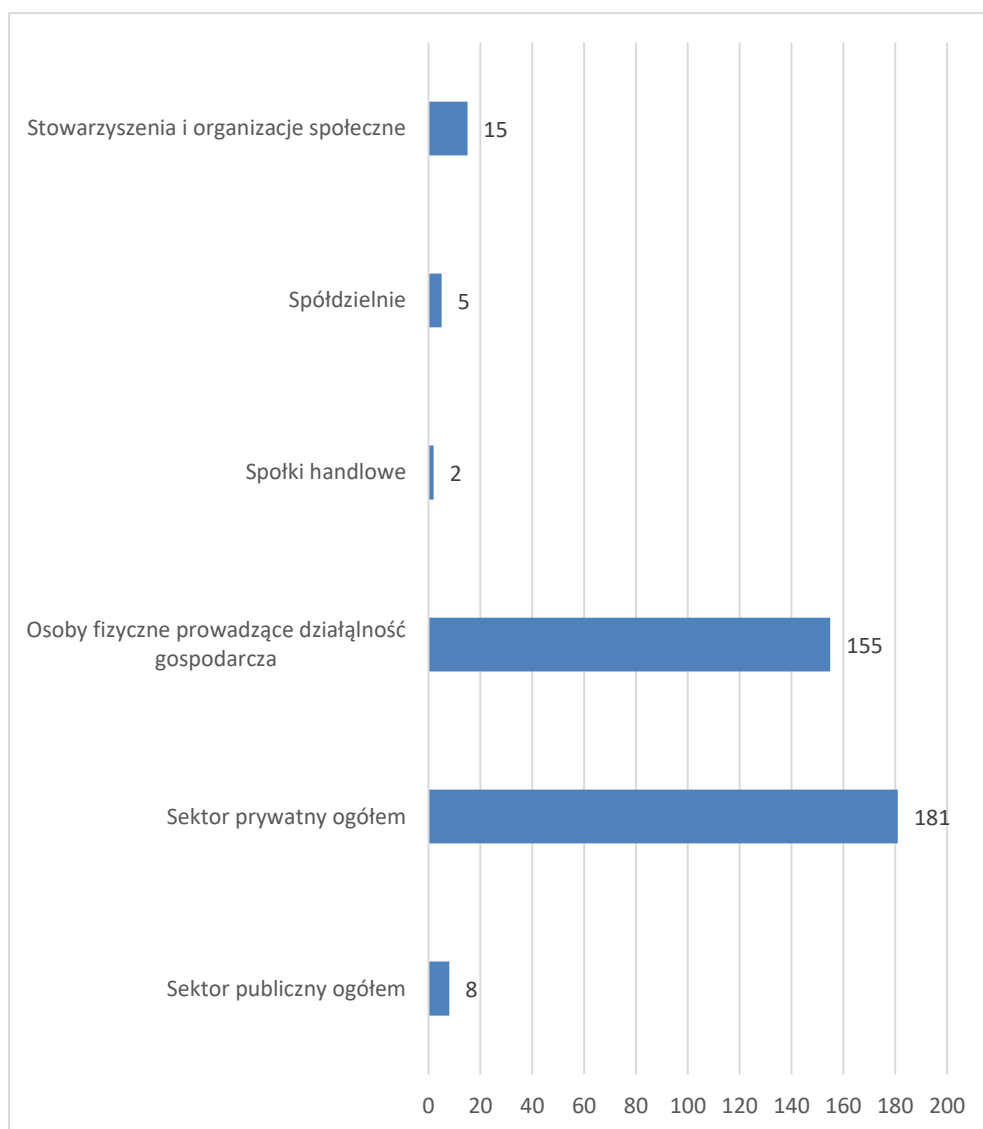
Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2020 roku.

Ogółem	190
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8
Przemysł i budownictwo 126	56
Pozostała działalność 21	126
Podmioty nowo zarejestrowane w gminie Wojsławice w 2020 roku	21
Podmioty wyrejestrowane w gminie Wojsławice w 2020 roku	5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

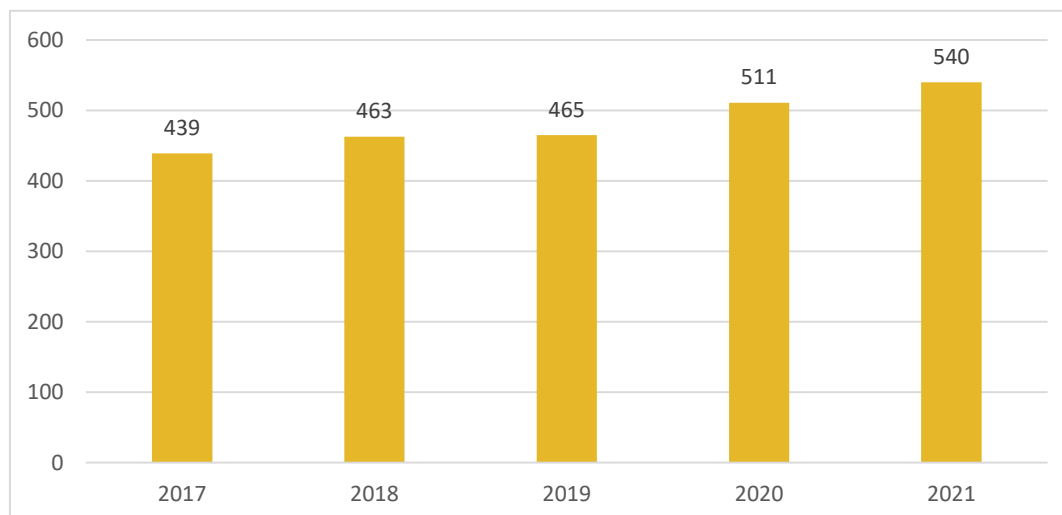
Wykres 14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 15. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach, funkcjonujące w gminie Wojsławice w 2021.

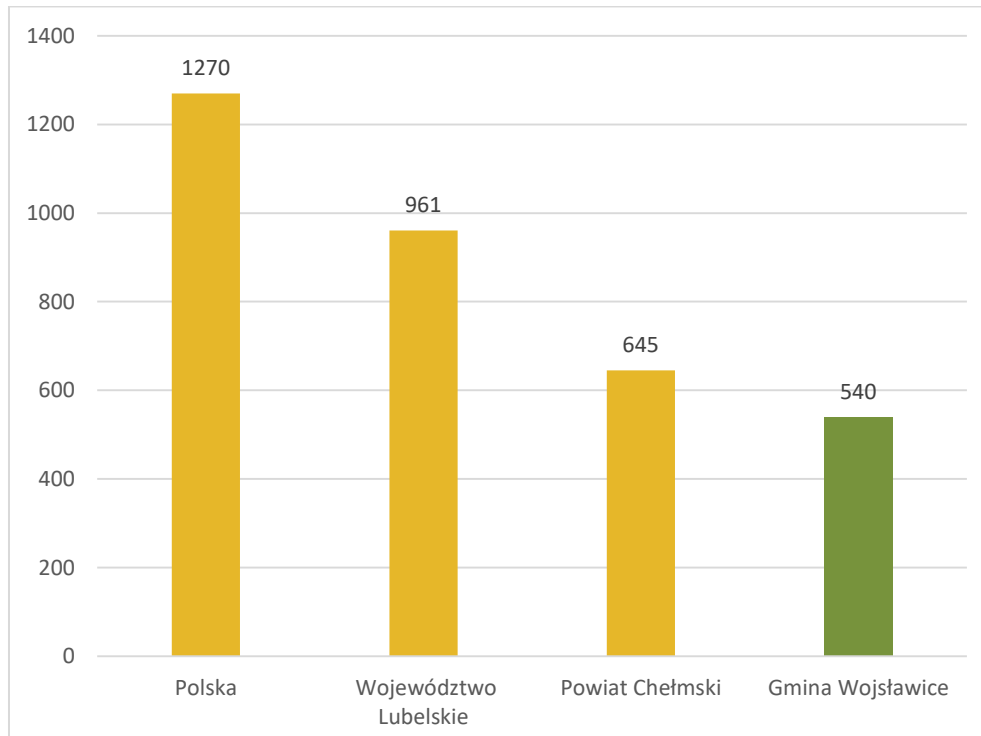
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. Ludności w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.

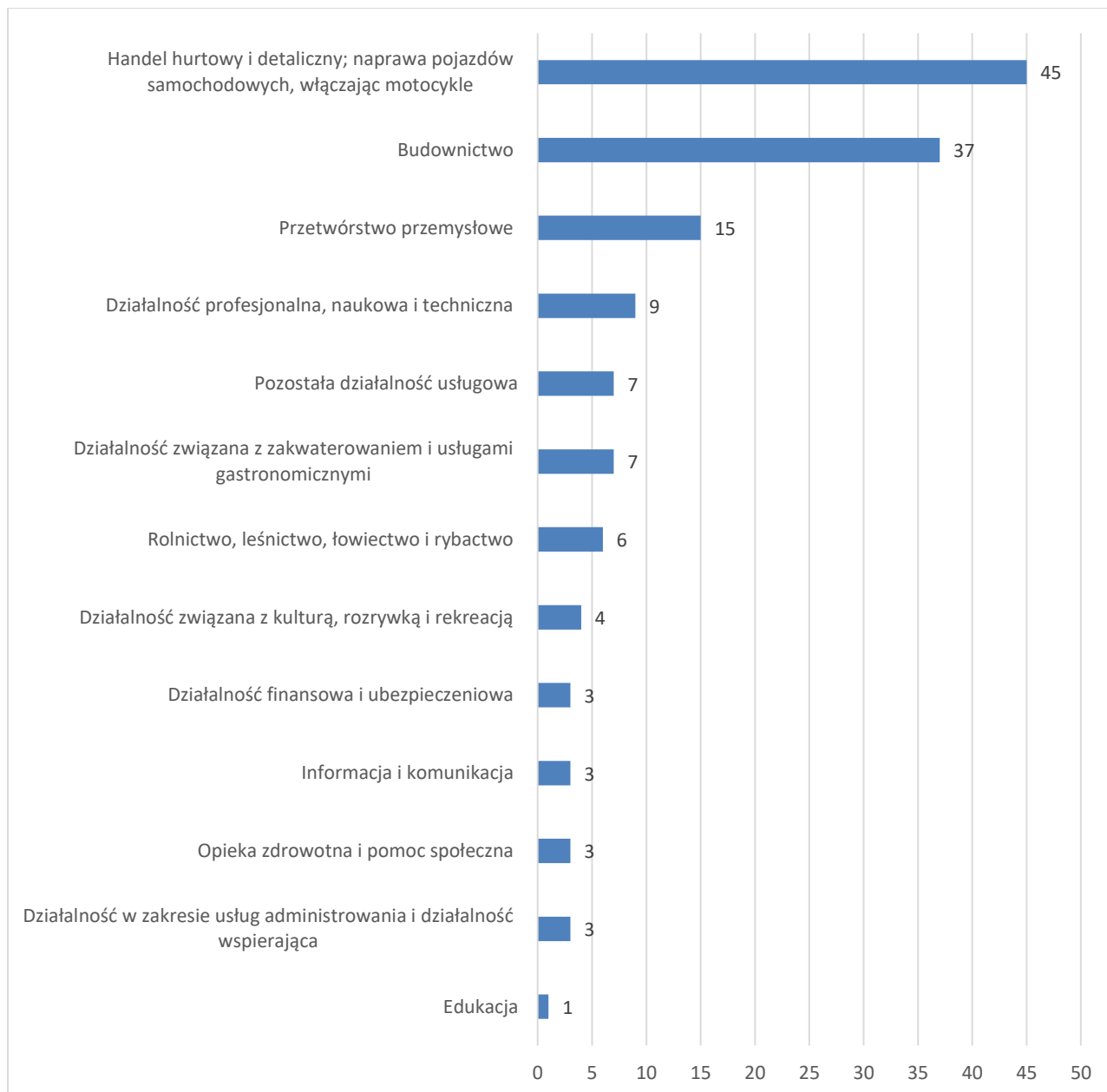
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 ty. Ludności w 2021 roku - gmina Wojsławice na tle Polski, Województwa Lubelskiego oraz Powiatu Chełmskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

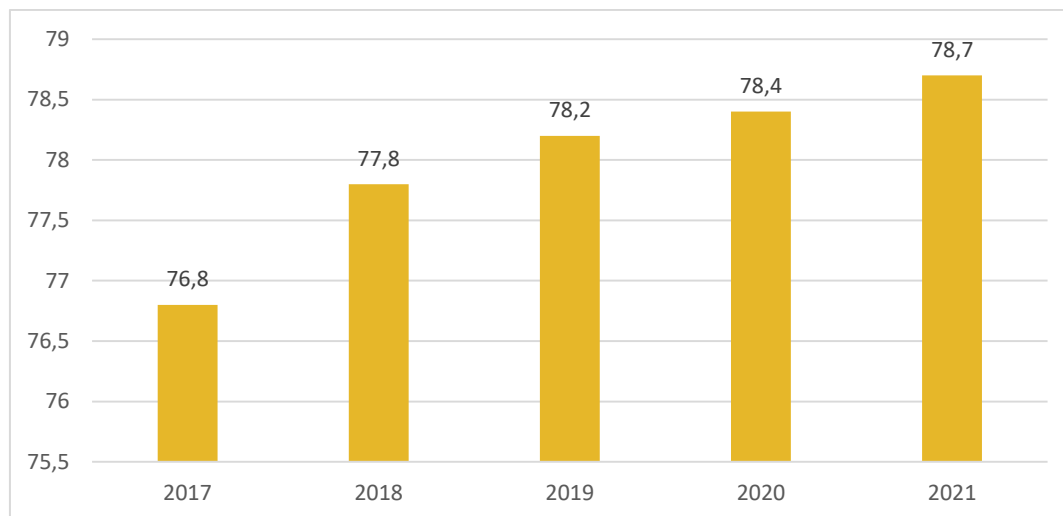
Wykres 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007 w roku 2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

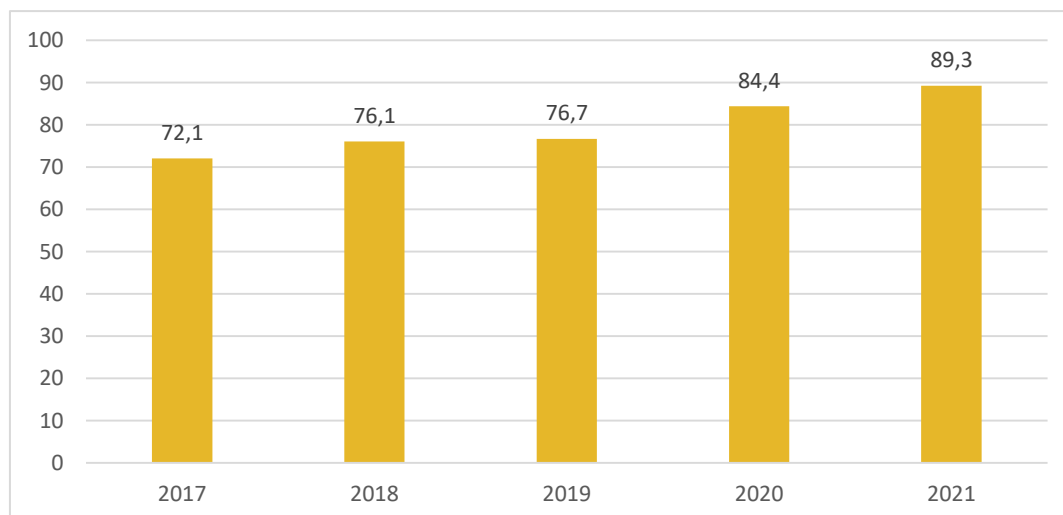
Według klasyfikacji PKD 2007 w 2020 r. najwięcej osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą z branży handlu hurtowego i detalicznego, budownictwa, przetwórstwa przemysłowego, działalności profesjonalnej, naukowej, pozostałej działalności usługowej.

Wykres 19. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w latach 2017-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

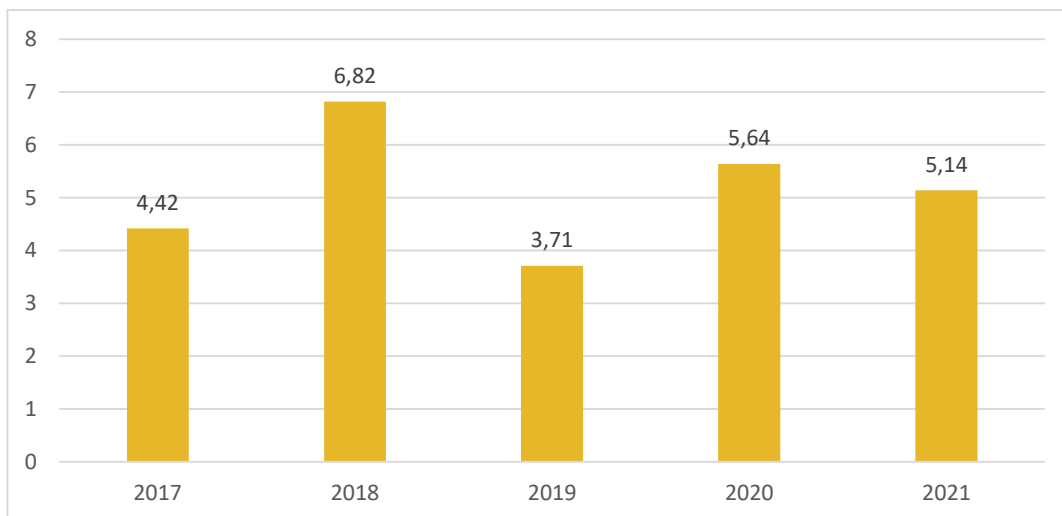
Wykres 20. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Wojsławice w latach 2017–2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik ilości podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021 z roku na rok ciągle rósł. Najniższy był w 2017 r. (72,1), natomiast w 2021 roku wzrósł o 17,2 i wyniósł 89,3.

Wykres 21. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w Gminie Wojsławice w latach 2017–2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 1000 ludności podlegała wahaniom w latach 2017-2021. W 2019 roku w gminie wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw był najniższy wyniósł bowiem 3,71, natomiast najwyższy nastąpił w 2018 roku (6,82).

Tabela 19. Poziom przedsiębiorczości w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice.

Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2022 roku	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Poniżej poziomu normalizacji	NIEKORZYSTNE ZJAWISKA W SFERZE GOSPODARCZEJ
	Próg		4,19	
Czarnołozy	4	4,00	1	1
Huta	6	2,44	1	1
Krasne	0	0,00	1	1
Kukawka	3	2,38	1	1
Majdan	2	1,48	1	1
Majdan Kukawiecki	0	0,00	1	1
Majdan Ostrowski	8	3,53	1	1
Nowy Majdan	3	1,70	1	1
Ostrów	2	2,25	1	1
Ostrów-Kolonia	4	5,19	0	0
Partyzancka Kolonia	5	3,79	1	1
Popławy	0	0,00	1	1
Putnowice-Kolonia	5	3,27	1	1
Putnowice Wielkie	1	0,67	1	1
Rożęcín	2	1,33	1	1
Stadarnia	0	0,00	1	1
Stary Majdan	6	5,36	0	0
Trościanka	1	1,96	1	1
Turowiec	5	4,20	1	1
Witoldów	1	0,83	1	1
W-ce, ul. Chelmska	8	3,31	1	1
W-ce, ul. Grabowiecka	6	2,11	1	1
W-ce, ul. Krasnystawska	8	4,62	0	0
W-ce, ul. Rynek	25	9,42	0	0
W-ce, ul. Uchańska	9	3,37	1	1
Wojsławice-Kolonia	5	3,47	1	1
Wólka Putnowicka	0	0,00	1	1
Średnia	4,19	2,62	0,52	0,52

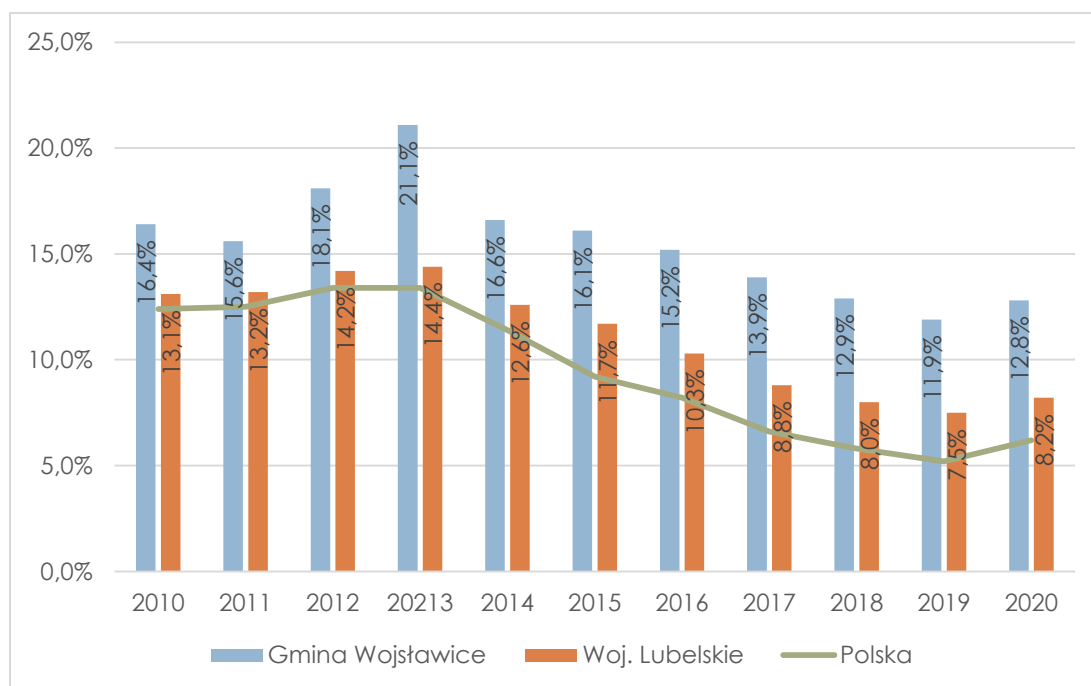
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych REGON.

Najniższy stopień przedsiębiorczości na 100 mieszkańców występuje w sołectwach: Czarnołozy; Huta; Krasne; Kukawka; Majdan; Majdan Kukawiecki; Majdan Ostrowski; Nowy Majdan; Ostrów; Partyzancka Kolonia; Popławy; Putnowice-Kolonia; Putnowice Wielkie; Rożęcín; Stadarnia; Trościanka; Turowiec; Witoldów; W-ce, ul. Chelmska; W-ce, ul. Grabowiecka; W-ce, ul. Uchańska, Wojsławice-Kolonia; Wólka Putnowicka.

2.3.3. Rynek pracy

Gmina Wojsławice ma charakter typowo rolniczy i należy do mało uprzemysłowionego regionu w związku, z czym obserwuje się na jej terenie niewielki rozwój przedsiębiorczości oraz prywatnych firm. Taka sytuacja nie stwarza wielu możliwości do powstawania nowych miejsc pracy w gminie. Zapobieganie bezrobociu w Gminie Wojsławice opiera się na tworzeniu tymczasowych miejsc pracy poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Chełmie. Bezrobocie rejestrowane w gminie Wojsławice wynosiło w 2020 roku 186 osób, tj. 12,8% (15,3% wśród kobiet i 10,9% wśród mężczyzn). Liczba osób bezrobotnych zamieszkujących gminę Wojsławice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmie według stanu na dzień 31.12.2021 roku wyniosła 144, tj. 9,9%. W odniesieniu do stanu w 2020 roku odnotowano spadek poziomu bezrobocia o 42 osób, tj. 22,6%.

Wykres 22. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Gminie Wojsławice w latach 2010-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 20. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	201	188	170	186	144
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	136	114	106	113	92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Chełmie.

Tabela 21. Struktura osób bezrobotnych w Gminie Wojsławice według wybranych kategorii w 2021 roku.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2021 roku					
Ogółem	W tym kobiety	Bezrobotni z prawem do zasiłku	Osoby do 30 roku życia	w tym osoby do 25 roku życia	Bezrobotni powyżej 50 roku życia
144	66	9	58	29	57
Bezrobotni według wieku					
18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-59 lata	60 lat i więcej
30	42	22	27	13	10
Bezrobotni według wykształcenia					
Wyższe	Średnie ogólnokształcące	Policealne i średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej	
11	10	43	37	43	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Chełmie.

Tabela 22. Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne sołectwa w gminie Wojsławice w latach 2019-2021.

Miejscowość	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych			Liczba osób długotrwale bezrobotnych bezrobotnych		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Ogółem	170	186	146	106	113	92
Czarnołoży	7	6	3	5	3	2
Huta	16	15	16	6	8	7
Krasne	0	0	1	0	0	0
Kukawka	6	6	3	4	6	2
Majdan	5	6	4	3	5	3
Majdan Kukawiecki	0	0	1	0	0	0
Majdan Ostrowski	9	14	10	6	8	7
Nowy Majdan	12	13	5	3	3	3
Ostrów	9	11	13	8	8	9

Ostrów-Kolonia	4	6	4	4	4	4
Popławy	0	1	1	0	0	0
Putnowice-Kolonia	9	7	7	3	3	3
Putnowice Wielkie	7	5	5	5	4	3
Rożęcín	5	7	7	3	3	3
Stadarnia	5	4	4	4	3	1
Stary Majdan	6	4	1	2	3	1
Trościanka	0	2	0	0	0	0
Turowiec	3	2	1	3	2	1
Witoldów	6	7	6	6	6	5
W-ce, ul. Chełmska	11	12	10	6	6	7
W-ce, ul. Grabowiecka	9	8	8	7	7	6
W-ce, ul. Krasnystawska	5	5	8	5	5	5
W-ce, ul. Rynek	9	9	3	6	6	2
W-ce, ul. Uchańska	10	13	11	6	6	8
Partyzancka Kolonia	15	12	9	9	10	8
Wojsławice-Kolonia	3	3	7	1	2	2
Wólka Putnowicka	1	3	2	1	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Chełmie.

Tabela 23. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w 2021 roku.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	
Ogółem	6,5%
Mężczyźni	5,7%
Kobiety	7,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

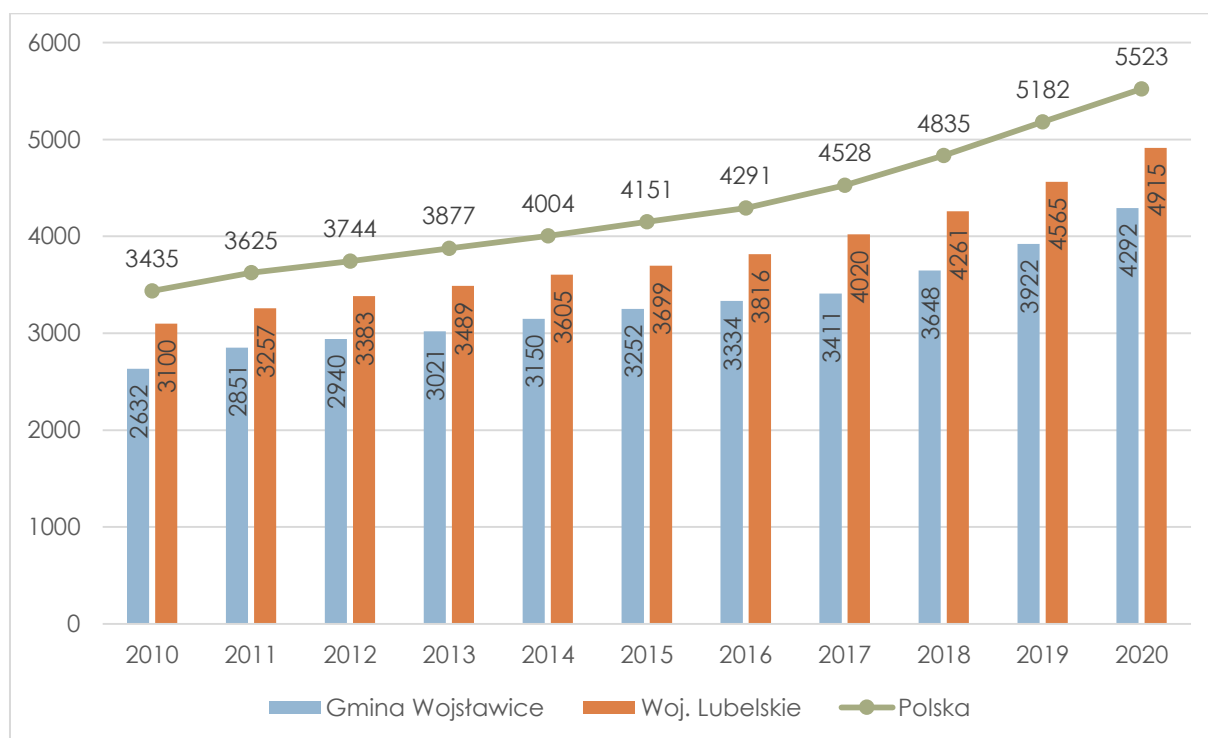
Tabela 24. Pracujący według sektorów ekonomicznych w gminie Wojsławice w 2019 roku.

Sektor ekonomiczny	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16693	8203	8490
Przemysł i budownictwo	1643	330	1313
Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	1371	652	719
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	140	102	38
Pozostałe	3677	2664	1013
RAZEM	23524	11951	11573

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z powyższej tabeli wynika, iż 71,0% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wojsławice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 7% w przemyśle i budownictwie, a 5,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 15,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Wykres 23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2010-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Wojsławice w 2020 r. wyniosło 4292 zł, co odpowiada 77,71% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Bezrobocie, zwłaszcza wysokie, jest negatywnym zjawiskiem społecznym. Może mieć zły wpływ na sytuację materialną oraz zdrowie psychiczne zarówno bezrobotnych, jak i ich rodzin. Zjawisko to jest tym gorsze (bardziej dokuczliwe) im osoba nim objęta, bezrobotny, pozostaje długo bez pracy. Szczególny nacisk winien być położony na wsparcie grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią 63,89% ogółu mieszkańców pozostających bez pracy na terenie gminy.

Tabela 25. Poziom bezrobocie w poszczególnych sołectwach w gminie Wojsławice w 2021 roku.

Miejscowość	Liczba osób bezrobotnych w 2021 roku	Liczba osób bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Przekroczenie	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2021 roku	Liczba osób długotrwale bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Przekroczenie	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W OBSZARZE BEZROBOCIA
	Próg		3,94	Próg		2,40	
Czarnołozy	3	3,00	0	2	2,00	0	0
Huta	16	6,50	1	7	2,85	1	2
Krasne	1	3,70	0	0	0,00	0	0
Kukawka	3	2,38	0	2	1,59	0	0
Majdan	4	2,96	0	3	2,22	0	0
Majdan Kukawiecki	1	2,50	0	0	0,00	0	0
Majdan Ostrowski	10	5,88	1	7	4,12	1	2
Nowy Majdan	5	2,84	0	3	1,70	0	0
Ostrów	13	14,61	1	9	10,11	1	2
Ostrów-Kolonia	4	5,19	1	4	5,19	1	2
Partyzancka Kolonia	9	6,82	1	8	6,06	1	2
Popławy	1	4,55	1	0	0,00	0	1
Putnowice Wielkie	7	4,58	1	3	1,96	0	1
Putnowice-Kolonia	7	4,67	1	3	2,00	0	1
Rożęcín	7	4,67	1	3	2,00	0	1
Stadarnia	4	5,88	1	1	1,47	0	1
Stary Majdan	1	0,89	0	1	0,89	0	0
Trościanka	0	0,00	0	0	0,00	0	0
Turowiec	1	0,84	0	1	0,84	0	0

Witoldów	6	4,96	1	6	4,96	1	2
W-ce, ul. Chelmska	11	4,55	1	7	2,89	1	2
W-ce, ul. Grabowiecka	8	2,81	0	6	2,11	0	0
W-ce, ul. Krasnystawska	8	4,62	1	5	2,89	1	2
W-ce, ul. Rynek	3	1,35	0	2	0,90	0	0
W-ce, ul. Uchańska	12	4,49	1	8	3,00	1	2
Wojślawice-Kolonia	7	4,86	1	2	1,39	0	1
Wólka Putnowicka	2	3,51	0	2	3,51	1	1
ŚREDNIA:	5,63	4,16	0,56	3,52	2,47	0,37	0,93
RAZEM:	152	113,61	15	95	66,65	10	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Najwięcej osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców zamieszkuje sołectwa: Huta; Majdan Ostrowski; Ostrów; Ostrów-Kolonia; Partyzancka Kolonia; Witoldów; Wojślawice, ul. Chelmska; Wojślawice, ul. Krasnystawska; Wojślawice, ul. Uchańska.

Duży odsetek osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców zamieszkuje sołectwa: Popławy; Putnowice-Kolonia; Putnowice Wielkie; Rożęcín; Stadarnia; Wojślawice-Kolonia; Wólka Putnowicka.

2.3.4. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej

Tabela 26. Stopień natężenia zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.

Miejscowość	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przedsiębiorczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ
Czarnołozy	1	0	1
Huta	1	2	3
Krasne	1	0	1
Kukawka	1	0	1
Majdan	1	0	1
Majdan Kukawiecki	1	0	1
Majdan Ostrowski	1	2	3
Nowy Majdan	1	0	1
Ostrów	1	2	3
Ostrów-Kolonia	0	2	2
Partyzancka Kolonia	1	2	3
Popławy	1	1	2
Putnowice Wielkie	1	1	2
Putnowice-Kolonia	1	1	2
Rożęcín	1	1	2
Stadarnia	1	1	2
Stary Majdan	0	0	0
Trościanka	1	0	1
Turowiec	1	0	1
Witoldów	1	1	2
W-ce, ul. Chelmska	1	2	3

W-ce, ul. Grabowiecka	1	0	1
W-ce, ul. Krasnystawska	0	0	0
W-ce, ul. Rynek	0	0	0
W-ce, ul. Uchańska	1	2	3
Wojsławice-Kolonia	1	0	1
Wólka Putnowicka	1	1	2
RAZEM:	23	21	44

Źródło: Opracowanie własne.

2.4. STREFA PRZESTRZENNO-TECHNICZNA

2.4.1. Charakterystyka zagospodarowania przestrzennego

Gmina Wojsławice objęta jest w całości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego. Taki stan faktyczny należy uznać w związku z obecnie obowiązującą zasadą faktywności planowania, za przykład prowadzenia prawidłowej i skutecznej polityki przestrzennej. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są jedynymi skutecznymi narzędziami prowadzenia gospodarki przestrzennej, uwzględniającymi ważenie interesu publicznego (dobra wspólnego) z interesami prywatnymi oraz określają zasady zagospodarowania terenu oparte na precyzyjnie dobranych parametrach i wskaźnikach kształtowania zabudowy. Potrzeby rozwojowe Gminy oraz częste zmieniające się wymogi prawne stawiane miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego powodują konieczność zmian obowiązujących planów. Na terenie Gminy obowiązują 3 uchwały planistyczne (Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy z 2003 r. oraz jego dwie zmiany).

Dokonując analizy obowiązujących planów miejscowych należy podzielić je na dwie grupy. Do pierwszej można zaliczyć zasadniczy plan miejscowy gminy z roku 2003 opracowany na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. nr 15, poz. 139 z późn. zm.), która nie wymagała tak jak obecnie obowiązujące przepisy w tym zakresie, szczegółowego określenia przeznaczenia i sposobu zagospodarowania nieruchomości. Pozostałą grupę uchwał planistycznych, stanowią dwie zmiany planu miejscowego uchwalonego w 2003 r., sporządzone w trybie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2003 r. Nr 164 poz. 1587).

Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym, regionalnym – w miejscowości Wojsławice wzdłuż drogi wojewódzkiej 846 zostaną wyznaczone tereny inwestycyjne w planowanej zmianie Miejscowego Planu

Zagospodarowania Przestrzennego. Tereny inwestycyjne zostaną też wyznaczone wzdłuż drogi powiatowej 1839L w miejscowości Wojsławice.

Gmina posiada bardzo dobrze wykształcony ośrodek administracyjno-usługowy dla ludności gminy Wojsławice, z zabytkowym układem ulicznym w jego centrum. Ośrodek administracyjno-usługowy w Wojsławicach jest siedzibą władz samorządowych oraz pełni funkcje skoncentrowanego ośrodka usługowego mieszkalnictwa dla ludności nierolniczej. Pozostałe miejscowości pełnią funkcję – głównie związane z produkcją żywności i usługi podstawowe. We wsiach położonych malowniczo i krajobrazowo – istnieje możliwość rozwoju funkcji wypoczynku i turystyki. Zabudowa zagrodowa poza miejscowością Wojsławice i Rozięcín posiada charakter rozproszony. Dominującym typem struktury przestrzennej wsi na terenie gminy jest ulicówka.

Zabudowa poszczególnych miejscowości skupia się bezpośrednio po obu stronach drogi. Wsie tego typu mają kształt wydłużony i najczęściej posiadają tylko jedną ulicę, która jednocześnie jest miejscem koncentracji przestrzeni publicznej miejscowości. Osadnictwo w okolicach Wojsławic rozpoczęło się już w okresie neolitu. Status miejscowości Wojsławice uległ zmianie, od około 1440 r. do 1869 r. Wojsławice posiadały prawa miejskie, obecnie mają status wsi.

Sieć osadnicza w gminie jest dosyć rozproszona, co stwarza określone trudności w wyposażeniu gminy w podstawową infrastrukturę, a w szczególności drogową i kanalizacyjną. Wiele wsi zachowało swój historyczny wygląd, jednak ich stan i zagospodarowanie wymaga wielu działań rewitalizacyjnych. Odnosi się to zarówno do budynków mieszkalnych i gospodarczych (większość została wybudowana przed rokiem 1970), jak i szeroko rozumianej przestrzeni publicznej.

Na terenie Gminy Wojsławice znajdują się obiekty, które z uwagi na położenie i potrzeby gminy stały się zbędne dla jej funkcjonowania i Uchwałami Rady Gminy Wojsławice zostały przeznaczone do sprzedaży:

- Obiekt byłej apteki położonej w Wojsławicach przy ul. Uchańskiej 114 z terenem o pow. 0.1253 ha. Budynek byłej apteki został przeznaczony do sprzedaży uchwałą Rady Gminy Wojsławice Nr XXXIV/124/2009 z dnia 28.09.2009 roku. Przeprowadzone do tej pory przetargi zakończyły się wynikiem negatywnym. W 2020 roku podjęto działania w sprawie remontu i zagospodarowania obiektu. Wykonano

nowe pokrycie dachowe oraz docieplono budynek styropianem z wykonaniem wyprawy elewacyjnej. W 1/2 części ma swoją siedzibę spółdzielnia socjalna „Wojśławianka”. Planuję się zagospodarowanie piętra budynku.

- Obiekt byłej szkoły podstawowej w Majdanie wraz z gruntem o pow. 1.25 ha został przeznaczony do sprzedaży Uchwałą Rady Gminy Wojsławice Nr XXXIX/146/2011 z dnia 23.03.2010 roku. Wartość szacunkowa obiektu zgodnie z wyceną rzeczoznawcy wynosiła: 247.986,00 zł. Przeprowadzone do tej pory przetargi zakończyły się wynikiem negatywnym, mimo obniżki ceny. Obiekt nie został zagospodarowany.
- Obiekt byłego Urzędu Gminy Wojsławice wraz z gruntem o pow. 0.0410 ha został przeznaczony do sprzedaży Uchwałą Rady Gminy Wojsławice Nr XXXVI/178/2014 z dnia 27.03.2014 roku. Wartość szacunkowa obiektu zgodnie z wyceną rzeczoznawcy wynosiła: 260.945,00 zł. Przeprowadzone przetargi zakończyły się wynikiem negatywnym.

2.4.2. Dziedzictwo kulturowe

RYS HISTORYCZNY

Początki Wojsławic sięgają najprawdopodobniej czasów Leszka Białego i legendarnego Wojsława – założyciela wsi, od którego wzięła nazwę. Osadnictwo w okolicach Wojsławic rozpoczęło się już w okresie neolitu. Świadczy o tym kamienny grób skrzynkowy odkryty na polach wsi Poniatówka w 1934 roku, pochodzący z połowy pierwszego tysiąclecia p.n.e. W Wojsławicach znajdowano również toporki, grociki z krzemienia, groby popielnicowe i wczesnośredniowieczne kurhany. Istnieją przypuszczenia, że zamek w Wojsławicach został wzniesiony w miejscu wcześniejszego grodu. Najstarsza odnaleziona pisana wzmianka o Wojsławicach pochodzi z albumu studentów Akademii Krakowskiej z 1404 roku – zapisani są tam bracia Andreas, Nicolas, Johannes Roslay de Voyslawycze dioec. Chelmensis.

W roku 1434 pojawia się informacja o Wojsławicach jako wsi należącej do katolickiej parafii kumowskiej. Około 1440 roku królewską wieś Wojsławice nadał Władysław Jagiełło na własność Janowi Ligęzie Czyżowskiemu herbu Półkozic, kasztelanowi krakowskiemu. Wtedy właśnie Wojsławice otrzymały prawa miejskie. Czyżowski ufundował drewniany kościół

p.w. NMP i Wszystkich Świętych. Powstał również warowny zamek położony ok. 500 m na południowy wschód od miasta, na niedużym wzniesieniu, tuż za dawnym stawem.

W roku 1445 odnotowana jest pierwsza wzmianka o wojsławickich Żydach. Świadectwem wysokiego rozwoju Wojsławic jest fakt zwołania w 1466 roku sejmiku ziemi chełmskiej. W 1490 roku Tatarzy najechali i częściowo zniszczyli Wojsławice, które w drodze spadku przeszły w ręce Jakuba Zakliki. Od 1499 roku Wojsławice były w posiadaniu Hieronima Zaklika Czyżowskiego herbu Topór, który zwolnił mieszkańców na 10 lat od obowiązków względem miasta i pomagał w jego odbudowie. W 1508 roku potwierdzono przywileje lokacyjne. W akcie powtórzenia lokacji miejskiej mowa jest o istniejącym w Wojsławicach kościele oraz trzech cerkwiach – św. Eliasza, św. Onufrego i św. Praksedy.

W XVI wieku ludność Wojsławic składała się w głównej mierze z Polaków, Rusinów i Żydów, którzy stanowili około 20 proc. mieszkańców miasta. W 1629 roku miasto przeszło we władanie Janusza Tyszkiewicza – wojewody kijowskiego, a następnie jego spadkobierców. W 1636 roku w wyniku pożaru spłonęły 64 domy. Kolejnym właścicielem miasta był Stefan Stanisław Czarniecki. W 1703 roku Wojsławice odziedziczyła jego córka Zofia Aniela Potocka, żona Michała Potockiego – wojewody wołyńskiego.

W XVIII w. w Wojsławicach powstała gmina żydowska. W 1761 przybyła do miasta żydowska sekta frankistów, którzy niechętnie przyjęci przez ortodoksyjnych wyznawców religii mojżeszowej mieli rzucić na nich oskarżenie o mord rytualny – zabicie chrześcijańskiego dziecka. Pojmano całą starszyznę gminy, uwięziono w Krasnymstawie, a następnie poddano dochodzeniu z użyciem tortur, wreszcie skazano na śmierć przez poćwiartowanie. W tym czasie nie-żydowscy mieszkańcy Wojsławic dokonali pogromu swoich sąsiadów. Wreszcie w 1761 roku ortodoksyjni Żydzi zostali z miasta wygnani. Wojsławicki Rabin popełnił w więzieniu samobójstwo, ale przed śmiercią rzucił klątwę na mieszkańców i dziedziców miasteczka z powodu niesprawiedliwego oskarżenia i wyroku. Wtedy to Marianna Teresa z Daniłowiczów Potocka ufundowała przy pięciu drogach prowadzących do Wojsławic wotywnie kapliczki poświęcone świętym: Barbarze, Tekli, Florianowi, Janowi Nepomucenowi i Michałowi Archaniółowi. Święci mieli osłonić miasto przed klątwą rabina. Kapliczki stoją tu do dziś. Frankiści zdziesiątkowani czarną ospą ostatecznie opuścili miasto w 1763 roku. Ortodoksyjni Żydzi ponownie mogli się tu osiedlać od 1780 roku. Przy placu targowym, na południe od rynku została stworzona dzielnica żydowska. W 1780 roku powstała tam murowana bożnica, którą odbudowano w latach 90 –tych.

W 1779 roku miasto dostała w spadku Humbelina z Potockich Kurdwanowska. Ponieważ chciała szybko odbudować strawione kolejnym pożarem miasto, zezwoliła na ponowne osiedlenie się Żydów, dając im przy tym szereg ulg. Zadłużone przez dzieci Humbeliny dobra odkupił Wojciech Poletyło, kasztelan chełmski. W rękach tej rodziny pozostały aż do 1923 roku. Poletyłowicze powiększali majątek skupując sąsiednie wsie i rozwijając gospodarkę rolną. W pierwszej połowie XIX wieku Alojzy Poletyło, senator Królestwa Kongresowego rozbudował dwór oraz zbudował browar, gorzelnię, octownię, fabrykę sukna i fabrykę narzędzi rolniczych. We wsi Huta funkcjonowały: huta szkła i piec wapienniczy. Miasto było bardzo zaniedbane: ulice i rynek nie posiadały bruków, brakowało studni, zabudowa była wyłącznie drewniana, chaotyczna, typu wiejskiego.

W 1863 roku oddział wojsk rosyjskich dokonał napadu na miasteczko. Splądrowano i zniszczono pałac Poletyłów. W 1869 roku władze carskie odebrały Wojsławicom prawa miejskie.

W 1915 roku wieś stała się terenem działań wojennych. W najbliższej okolicy zginęło w walkach ok. 1400 żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Kolejny pożar strawił część rynku, ulice Chełmską i Krasnystawską. Podupadł też majątek Poletyłów. Na początku lat dwudziestych majątek Poletyłów został rozparcelowany. Folwark rozpadł się, a park został wycięty. W 1916 roku Austriacy zbudowali kolej wąskotorową, która łączyła Wojsławice z Uchaniami. Odcinek rozebrano w 1942 roku.

W 1932 roku powstały w Wojsławicach dwie komórki Komunistycznej Partii Pracy. W czasie II wojny światowej przez Wojsławice przechodziły liczne oddziały wojska polskiego ze składu Frontu Północnego idące z rejonu Chełma na południe, w stronę Zamościa i Tomaszowa, m.in. grupa operacyjna kawalerii gen. Andersa po walkach w rejonie Sawina. W Majdanie Ostrowskim 20 września 1939 roku stacjonowała 41 dywizja piechoty gen. W. Piekarskiego przeprowadzając reorganizację. Dnia 25 maja 1940 roku SS rozstrzelało 12 osób, a 100 wywieziono do Niemiec. Całkowicie zlikwidowano ludność żydowską. W Wojsławicach powstała siatka AK i BCh. W 1941 roku zorganizowano we wsi komórkę organizacji komunistycznej "Czerwona Partyzantka". W okolicy działała również grupa partyzancka dowodzona przez Konstantego Mastalerza ps. Stary (bitwa pod Nowym Folwarkiem – czerwiec 1942, 10 kwietnia 1944 roku zniszczenie niemieckiego urzędu pocztowego, inne akcje: likwidacja posterunków policji, urzędów gminnych i mleczarni kontyngentowych). W 1943 roku, w akcji prowadzonej przez Witolda Fałkowskiego ps. Wik,

zniszczono urząd gminny w Wojsławicach, spalono wykazy kontyngentowe i rozbito mleczarnię.

Dnia 17 kwietnia 1944 roku oddziały AK, BCh i AI, pod dowództwem por. Witolda Fałkowskiego i komendanta miejscowego rejonu AK, stoczyły bitwę o Wojsławice. Była to najpoważniejsza akcja zbrojna na terenie powiatu chełmskiego w czasie okupacji. W hołdzie partyzantom, którzy polegli w bitwie o Wojsławice wystawiono pomnik przy ulicy Uchańskiej, obok domu kultury. Wojsławice zostały wyzwolone 24 lipca 1944 roku przez oddziały 3 Armii Gwardyjskiej I Frontu Ukraińskiego.

Po wojnie na terenie gminy działały oddziały Ukraińskiej Powstańczej Armii. W 1947 roku Wojsławice zostały zelektryfikowane, natomiast w 1962 roku zbudowano wodociąg. Do roku 1947 społeczność Wojsławic charakteryzowała się wielokulturowością. Teren miejscowości zamieszkiwali Polacy, Rusini i Żydzi stanowiący ludność napływową. W 1957 roku wzniesiono na gruzach pałacu Poletyłów szkołę, która funkcjonuje do dziś. W 1968 roku wybudowano w Wojsławicach Gminny Dom Kultury.

ZABYTKI

Gmina Wojsławice jest miejscem o bogatej historii i tradycjach kulturowych. Wielowiekowa historia Wojsławic wytworzyła specyficzne tradycje i cechy kulturowe, które są widoczne w obrzędach i tradycji. Mimo długiej i burzliwej historii w gminie zachowały się liczne zabytki, objęte ścisłą ochroną konserwatorską.

Do najważniejszych zabytków Gminy Wojsławice należą:

Zabytki architektoniczne i cmentarze:

1. W miejscowości Ostrów-Kolonia: cmentarz wojenny z I wojny światowej.
2. W miejscowości Turowiec: cerkiew greckokatolicka, obecnie Kościół rzymskokatolicki pw. św. Barbary, w granicach cmentarza kościelnego.
3. W miejscowości Wojsławice: Układ urbanistyczny osady Wojsławice, obejmujący rozplanowanie oraz utrzymane w tradycyjnej skali relacje przestrzenne zabudowy miejskiej z XIX-XX wieku, z akcentami monumentalnych zespołów architektonicznych: kościelnego, cerkiewnego i bożniczego; Zespół kościelny: kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła wraz z wyposażeniem w zabytki ruchome,

dzwonnica, plebania, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego; Zabytkowe kapliczki przydrożne; Dawna cerkiew greckokatolicka (obecnie Cerkiew prawosławna pw. Kazańskiej Ikony Matki Bożej) i murowana dzwonnica cerkiewna; Synagoga, w granicach murów zewnętrznych.

Zabytki archeologiczne:

1. W miejscowości Nowy Majdan: Grodzisko z wałami tzw. „Pohulanka”.
2. W miejscowości Putnowice Wielkie: Cmentarzisko kurhanowe (44 mogiły).
3. W miejscowości Wojsławice: Zamczysko średniowieczne z pozostałościami umocnień ziemnych.
4. W miejscowości Wólka Putnowicka: Kopiec ziemny (mogiła) tzw. „Ostra Mogiła”.

W Wojsławicach zachował się tradycyjny średniowieczny układ urbanistyczny, z kwadratowym rynkiem o charakterze miejskim (czyli obecnie - małomiasteczkowym) i biegnącymi doń z różnych stron świata ulicami przedmiejskimi o charakterze wiejskim. Jeszcze niedawno rynek otaczała przedwojenna drewniana zabudowa, w tym urokliwe domy podcieniowe, które w ostatnich latach jeden po drugim, znikają z powierzchni ziemi. Zostało ich już tylko kilka. Podobnie coraz mniej jest na ulicach przedmiejskich tradycyjnych drewnianych chałup. Więcej malowniczych chat zobaczyć możemy wyjeżdżając do okolicznych wiosek.

Wojsławice to jedno z nielicznych miejsc w Polsce, w których zachowały się budynki trzech świątyń - kościół, cerkiew i synagoga, rozmieszczone wokół rynku o tradycyjnie średniowiecznym układzie urbanistycznym.

Zdjęcie 1. Układ urbanistyczny Wojsławic z budynkami trzech świątyń – kościoła, cerkwi i synagogi.

Źródło: <http://gcksitwojslawice.naszdomkultury.pl/>

Przy ulicy Chełmskiej leży cmentarz parafialny, założony w latach 1793-1803. Kiedyś podzielony był równo na pół między groby rzymskich katolików i - zależnie od okresu historycznego - greckich katolików albo wyznawców prawosławia. Dziś zostały już tylko nieliczne, nagrobki wyznawców obrządku wschodniego, które sukcesywnie są restaurowane. Z kolei przy ulicy Grabowieckiej znajdziemy wzgórze z cmentarzem żydowskim - kirkutem. Na ogrodzonym terenie są już tylko nieliczne fragmenty macew.

Dróg wylotowych z Wojsławic strzegą murowane, barokowe kapliczki, ufundowane w roku 1762 roku przez Mariannę Daniłowicz z Potockich. Mówi się, że kapliczki miały bronić Wojsławice przed klątwą rzuconą przez wojsławickiego rabina, niezasłużenie skazanego na śmierć. Niewykluczone, iż miały również ochronić miasteczko przed szalejącą w tym czasie zarazą. W centrum Wojsławic stoi kapliczka św. Jana Nepomucena, na wschodzie - św. Floriana, na zachodzie - św. Michała Archaniola, na południu - św. Barbary, a na północy - św. Tekli.

Podobno pomiędzy istniejącym niegdyś zamkiem w Wojsławicach, a zamkiem w pobliskiej miejscowości Uchanie (7 km) biegnie podziemny tunel, który służył do przemieszczania się w trudnych czasach tatarskich najazdów. Wejścia do niego są zasypane.

Zabytki budownictwa i architektury:

- ❖ **Kościół pw. św. Michała Archaniola wraz z zespołem parku przykościelnego.** Pierwszy murowany budynek świątyni powstał z fundacji Mikołaja Czyżowskiego w latach 1595-1608. Około roku 1671 kościół uległ zniszczeniu, odbudowano go około 1687 roku z inicjatywy Stanisława Stefana Czarnieckiego. Na starych fundamentach powstała budowla wzorowana na projekcie Jana Michała Linka, nadwornego architekta Marcina Zamoyskiego. Do bryły korpusu głównego dodano wówczas kaplice, całość zaś zyskała barokowy charakter. Kościół ponownie uległ zniszczeniu w pożarze w 1736 roku (obiekt wyremontowano z inicjatywy Nikodema Kazimierza Woronicza), a następnie kolejny pożar wybuchł w 1754 roku. Na przełomie XVIII i XIX wieku budynek poddano gruntownemu remontowi, drewniany strop zastąpiono sklepieniem z lunetami i dobudowano wieżyczkę z sygnaturką. Kościół ulegał kolejnym zniszczeniom, po których następowały jego kolejne remonty i przebudowy. Obecnie kościół jest jednonawową budowlą z węższym, trójbocznie zamkniętym prezbiterium i dwiema kaplicami po bokach. Do dwukondygnacyjnej fasady dostawiono przybudówki, pomiędzy którymi na osi znajduje się wejście. Stan zachowania dobry, obiekt jest po gruntownej konserwacji wnętrza (1998–2010), fasady (2012), fundamentów (2013) i elewacji.

Zdjęcie 2. Kościół pw. św. Michała Archaniola w Wojsławicach.

Źródło: <http://m.polskiekrajobrazy.pl/Galerie/3208:Wojslawice>

- ❖ **Dzwonnica przykościelna.** Istnienie murowanej dzwonnicy odnotowano już w 1763 roku. Pierwotnie budowla stanowiła jednocześnie jednokondygnacyjną bramę na przykościelny cmentarz. Od strony kościoła do bramy przylegała kostnica. Obecny kształt dzwonnicy jest wynikiem przebudowy z 1948 roku. Odrestaurowana w latach 2015-2016.

❖ **Cmentarz parafialny.**

- ❖ **Plebania** - parterowy, częściowo podpiwniczony budynek mieszkalny z poddaszem użytkowym. Założony na planie prostokąta, z prostokątną przybudówką od strony północno-wschodniej. Budowla kryta dwuspadowym dachem, od frontu posiada dwukolumnowy portyk, nad którym znajduje się balkonik. Budynek jest obecnie nieużytkowany, znajduje się w bardzo złym stanie, grozi zawaleniem.
- ❖ **Pięć kapliczek wotywnych (1762).** Kapliczki murowane, bielone, wzniesione na planie kwadratu, o namiotowych dachach krytych dachówką. Obiekty zostały ufundowane przez Mariannę Teresę z Daniłowiczów Potocką. Usytuowano je u wjazdów do miasta by, jak głosi legenda, chroniły mieszkańców przed klątwą rabina niesłusznie skazanego na poćwiartowanie. W kapliczkach znajdują się drewniane, pełnoplastyczne, polichromowane rzeźby świętych.
- ❖ **Kapliczka św. Barbary** (ul. Grabowiecka) – z figurą z 1905 roku, autorstwa Michała Olechwiera, (pierwotna rzeźba datowana na 2. połowę XVII wieku uległa zniszczeniu).
- ❖ **Kapliczka św. Floriana** (ul. Uchańska) – pierwotna, drewniana rzeźba świętego została skradziona, obecnie w kapliczce znajduje się figura z tworzywa sztucznego, pomalowana białą farbą olejną.
- ❖ **Kapliczka św. Michała Archaniola** (ul. Krasnystawska) – rzeźbę pierwotnie znajdującą się w kapliczce skradziono, w jej miejsce wstawiono krzyż, obecnie - rzeźbę.
- ❖ **Kapliczka św. Jana Nepomucena** (ul. Uchńska) – z drewnianą, polichromowaną figurą, wejście do kapliczki okratowane.
- ❖ **Kapliczka św. Tekli** (ul. Chełmska) – figura polichromowana, odnowiona ok. 2000 roku, wejście do kapliczki okratowane.
- ❖ **Cerkiew Kazańskiej Ikony Matki Bożej.** Jest to jednonawowa świątynia zbudowaną na planie prostokąta, z wielobocznie zamkniętym prezbiterium, wzniesiona w latach 1771-1774. Od zachodu znajduje się kruchta, od południa zakrystia. W 1864 roku greckokatolicką cerkiew przemianowano na prawosławną. Obiekt wyremontowano około roku 2000.
- ❖ **Dzwonnica przycerkiewna** – wybudowana przed I wojną światową.

Zdjęcie 3. Cerkiew Kazańskiej Ikony Matki Bożej.

Źródło: <http://m.polskiekrajobrazy.pl/Galerie/3208:Wojslawice>

Zdjęcie 4. Dzwonnica przycerkiewna.

Źródło: <http://m.polskiekrajobrazy.pl/Galerie/3208:Wojslawice>

- ❖ **Synagoga** (1890–1894) - murowany budynek na planie prostokąta. Po stronie wschodniej znajdowała się sala męska, po zachodniej przedsionek z babińcem ponad nim. Na elewacjach budynku umieszczono inskrypcję w języku hebrajskim z datą „5663 lat od stworzenia świata”, co oznacza rok 1902/1903 (prawdopodobnie rok ukończenia prac

budowlanych). W czasie II wojny światowej w synagodze urządzono magazyn, a wnętrze uległo zniszczeniu. Po wojnie obiekt częściowo przebudowano, w latach 50. pełnił funkcję magazynu, pod koniec lat 80. został wyremontowany i do 2013 roku użytkowany był jako siedziba biblioteki gminnej i Urzędu Stanu Cywilnego. Do dziś zachowała się konstrukcja drewnianego sklepienia pozornego w formie ostrosłupa o podstawie ośmioboku, a także wnęka po aron ha-kodeszu. Obecnie synagoga pełni funkcję **Izby Tradycji Ziemi Wojsławickiej**, gdzie odbywają się koncerty, wernisaże kultywujące tradycje kultury żydowskiej, prezentacje kulturowe o charakterze obyczajowym.

Zdjęcie 5. Synagoga w Wojsławicach.

Źródło: <http://m.polskiekrajobrazy.pl/Galerie/3208:Wojslawice>

- ❖ **Nowy cmentarz żydowski** (pow. 0,62 ha, ul. Grabowiecka). Założony pod koniec XIX wieku w odległości ok. 800 m na południe od centrum Wojsławic. Zdewastowany w czasie II wojny światowej, po wojnie pozostałości macew wykorzystano jako materiał budowlany, do dziś zachowały się tylko pojedyncze fragmenty.
- ❖ **Drewniane domy podcieniowe** (tzw. dom szewca Fawki), ul. Rynek 59, lata 20. XX wieku. Zespół dwóch, połączonych komórką, drewnianych domów podcieniowych, do połowy XX wieku zamieszkiwanych przez rodziny żydowskie. Pierwszy budynek zajmowali Abram, Aron i Icek Tuchman oraz Fejga Stachler, drugi Fajwel i Icek Szyld z rodziną. Od lat 40. do połowy 90. obiekt zamieszkiwany był przez rodziny Majuków i Chodakowskich. Obecnie domy są nieużytkowane, znajdują się w bardzo złym stanie.

Rekonstrukcja domów znajduje się w Muzeum Wsi Lubelskiej jako element ekspozycji *Miasteczko*.

Zdjęcie 6. Dom Szewca Fawki w Wojsławicach.

Źródło: http://teatrnn.pl/leksykon/node/4542/wojslawice_-_dom_szewca_fawki

Zdjęcie 7. Rekonstrukcja domu Szewca Fawki z Wojsławic w Muzeum Wsi Lubelskiej.

Źródło: <http://biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/dlibra/docmetadata?id=91387>

❖ **Układ urbanistyczny (XIX–XX).**

Zdjęcie 8. Ratusz w centrum Wojsławic.

Źródło: <https://polska-org.pl/8014334,Wojslawice.html>

Zdjęcie 9. Ratusz (ujęcie z lotu ptaka).

Źródło: <https://polska-org.pl/8014334,Wojslawice.html>

Zdjęcie 10. Układ urbanistyczny centrum Wojsławic.

Źródło: <https://polska-org.pl/8014334,Wojslawice.html>

Zabytki ruchome:

- ❖ **Wypożenie wnętrza kościoła pw. Michała Archaniola.** Ołtarz główny ufundowany przez Nikodema Woronicza w 1736 roku, przebudowany w XIX wieku. Niszę znajdującą się w części centralnej ołtarza flankują dwie kolumny korynckie powtórzone na lewej i prawej ścianie ołtarza. Na gzymsie wieńczącym ołtarz, w osiach kolumn, usytuowano cztery figury siedzących aniołków. Ściany ołtarza zdobią formy snycerskie. Około 1998 roku przeprowadzono renowację obiektu, w wyniku której zmieniono polichromię z beżowo-białej na brunatną oraz położono złozenia. W niszy ołtarza znajdują się krucyfiks (koniec XVII wieku) i dwie rzeźby pełnoplastyczne: postaci Jana Ewangelisty i Matki Bożej (ok. XVII wieku). Funkcję zasłony krucyfiksu pełni obraz św. Michała Archaniola (1803–1818). Drewniane, złożone tabernakulum datuje się na połowę XVIII wieku. Ołtarz wieńczy obraz Chrystusa Miłosiernego (połowa XIX wieku) w glorii promienistej z obłokami.

Zdjęcie 11. Ołtarz główny w kościele pw. Michała Archaniola w Wojsławicach.

Źródło: <http://www.wojslawice.kuria.lublin.pl>

- ❖ Ołtarz w kaplicy południowej, pw. Matki Bożej Lewiczyńskiej (1. połowa XVIII wieku), z obrazem Matki Bożej Lewiczyńskiej (XVII wiek) w złożonej sukience (XIX wiek). Obraz flankują rzeźby świętych (1. połowa XVIII wieku). W zwieńczeniu znajduje się obraz św. Mikołaja (1700).
- ❖ Ołtarz w kaplicy północnej, pw. św. Antoniego (1. połowa XVIII wieku), ze współczesnym obrazem św. Antoniego w retabulum, z przedstawieniem Ecce Homo (XVIII wieku) w zwieńczeniu ołtarza i figurką Archaniola Michała w szczycie (XVII/XVIII wiek).
- ❖ Dwa ołtarze boczne o analogicznej konstrukcji retabulum, w którym obraz ołtarzowy flankuje para kolumn korynckich podtrzymujących fryz i gierzowany gzyms. Ołtarz południowy pw. św. Trójcy (1. połowa XVIII wieku), z fundacji Feliksa Potockiego lub Nikodema Woronicza, w części centralnej posiada obraz Trójcy Świętej (XVIII wiek) w zwieńczeniu zaś przedstawienie Chrystusa Miłosiernego (XVIII wiek). Ołtarz północny pw. św. Franciszka Ksawerego (1. połowa XVIII wieku), z przedstawieniem patrona

w części centralnej retabulum, wieńczy obraz św. Alojzego Gonzagi (1. połowa XVIII wieku).

- ❖ Ambona koszowa (po 1736 roku), drewno.
- ❖ Chrzcielnica (XVII wiek), drewno.
- ❖ Epitafia marmurowe (ok. połowy XIX wieku): hrabiego Wojciecha Poletyło, kasztelana chełmskiego i Anny z Kurzewskich hrabiny Poletyłowej, kasztelanowej (nawa, ściana północna), hrabiego Jana Poletyło, senatora i kasztelana Królestwa Polskiego i Katarzyny z hrabiów Poletyłów Rzewuskiej (nawa, ściana południowa), doktora Pawła Mathieu (nawa, ściana południowa) .

Malarstwo tablicowe:

- ❖ Obraz *Zwiastowanie Najświętszej Maryi Pannie* (XVII/XVIII wiek), olej na płótnie, 160 x 80 cm, wzorowany na obrazie Carlo Dolciego z kolegiaty zamojskiej (XVII wiek).
- ❖ Obraz przedstawiający św. Teklę (połowa XVIII wieku) olej na płótnie, 150x80 cm.
- ❖ Kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej (XIX wiek), olej na płótnie, 170x83 cm.
- ❖ Obraz św. Jana Chrzciciela (XVIII wiek), olej na płótnie, 170x110 cm.
- ❖ Obraz *Cudowna Komunia Katarzyny Sieneńskiej*, datowany na 1643 rok, sygnowany RAF.
- ❖ Dzieło powstałe prawdopodobnie w kręgu północnej szkoły malarstwa, w nurcie wpływów bolońskiej Akademii Caraccich. Tematyka przedstawienia (komunia dominikańskiej świętej) wskazuje na to, że obraz powstał na zamówienie środowiska dominikańskiego, być może środowiska artystycznego północnych Włoch (Lombardii lub Emilii).

Rzeźba:

- ❖ Chrystus Zmartwychwstały, początek XX wieku, wys. 80 cm, drewno polichromowane.
- ❖ Krucyfiks, koniec XVIII wieku, wys. 107 cm, drewno.

Złotnictwo:

- ❖ Trzy krzyże ołtarzowe: cynowy (wys. 65 cm, z XVIII wieku); metalowy na okrągłej stopie (38x14 cm, początek XX wieku); odlewany z platynowanej miedzi, na czworobocznej podstawie (50x18 cm, połowa XIX wieku, znaczony fabrycznie „Norblin i ska.”). Krzyże

procesyjne: miedziany (74x32, 1891, pochodzący z pracowni Norblina) i drewniany (koniec XIX wieku).

- ❖ Naczynia liturgiczne: dwie monstrancje (XIX wiek, 1. połowa XVIII wieku), trzy kielichy (ok. połowy XVIII wieku), pięć par świeczników (trzy z XIX wieku, dwie z XX wieku).
- ❖ Paramenty liturgiczne: puszka na komunikanty (XIX wiek), dzbanek (2. połowa XIX wieku), taca (2. ćwierć XVIII wieku), dwie ampułki (2. ćwierć XVIII wieku), kociołek na wodę święconą (XVIII wiek), dzwonki (przed 1896 rokiem), dzwonek przy zakrystii (2 połowa XIX wieku).

Obiekty dawniej stanowiące wyposażenie kościoła:

- ❖ Anonim, obraz ołtarzowy przedstawiający Tróję Świętą (ok. XVIII wieku), prawdopodobnie ocalony z pożaru w 1754 roku. Obecnie przechowywany na plebanii.
- ❖ Anonim, obraz z przedstawieniem ofiary „mordu rytualnego”, 2. połowa XVIII wieku, olej na płótnie. Jest to jedno z dwóch przedstawień nawiązujących do wydarzeń z 1761 roku, kiedy członków wojsławickiej gminy żydowskiej niesłusznie oskarżono o rytualne zamordowanie Mikołaja Andrzejuka z Czarnołoż. Obraz ma charakter propagandowy, powstał prawdopodobnie z inicjatywy środowiska sekty frankistów zamieszanej w sprawę. Obecnie znajduje się na plebanii, dawniej wisiał w kruchcie kościoła, nad wejściem. Drugi tego typu, również anonimowy, obraz przechowywany jest w Muzeum Zamojskim, gdzie trafił w 1956 roku z parafii Łabunie, wraz z kilkoma innymi płótnami, które znajdowały się w klasztorze w Radecznicy, przed jego kasatą.

2.4.3. Infrastruktura techniczna

DROGI I KOMUNIKACJA

Przez centrum gminy Wojsławice przebiega droga wojewódzka nr 846 (relacji Małochowiej Duży – Wojsławice – Teratyn) łącząca drogę międzynarodową Nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – Granica Państwa z drogą wojewódzką relacji Chełm - Hrubieszów do przejścia granicznego z Ukrainą w Zosinie. Układ komunikacyjny gminy uzupełnia sieci dróg powiatowych o łącznej długości 49,5 km oraz sieć dróg gminnych o łącznej długości 36 km. 83,6% dróg gminnych to drogi utwardzone, 5,6 km nieutwardzone.

Tabela 27. Drogi powiatowe na terenie gminy Wojsławice.

Numer drogi (odcinek drogi)	Nazwa drogi(odcinek drogi)	Długość (km)
1839L	dr woj. 844 Wojsławice – Tuczępy – Grabowiec	9,4
1859L	dr pow. 1839L - Popówka – Buśno	6,8
1860L	Wojsławice-Turowiec-Wólka Leszczańska	9,2
1861L	Turowiec – Uchanie	1,7
1865L	Nowy Folwark-Majdan Ostrowski	2,2
1866L	Leśniowice - Majdan Ostrowski – Czarnołoży	3,0
1867L	Drewniki-Kukawka-Czarnołoży	11,3
1868L	Wojsławice – Białowody	5,9
RAZEM:		49,5

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Tabela 28. Drogi gminne na terenie Gminy Wojsławice.

Numer drogi (odcinek drogi)	Nazwa drogi (odcinek drogi)	Długość (km)
105026L	Witoldów – Stary Majdan – Trościanka	5,375
105027L	Huta - Turowiec – Wólka Putnowicka – Putnowice Wielkie	6,125
105028L	Ostrów- Kolonia - Horodysko	1,750
105029L	Partyzancka Kolonia-Rozięcín– Nowy Majdan – Hołużne	5,342
105030L	Putnowice Wielkie - Aurelin	1,372

105031L	Ostrów – Bończa	3,700
105032L	Putnowice Wielkie – Korytyny	2,625
105033L	Wojsławice – ul. Krasnystawska	1,0
105034L	Wojsławice – ul. Rynek	0,627
105035L	Rożęcín	1,450
105036L	Wojsławice, ul. Chełmska	1,825
105037L	Wojsławice-Kolonia	1,512
112705L	Czarnołoży-Witoldów	2,430
112706L	Droga w miejscowości Partyzancka Kolonia	1,0
RAZEM:		36,133

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Drogi gminne: długość dróg 37,8 km., w tym o nawierzchni: bitumicznej 30,9 km, żwirowej – tłuczniowej: 3,2km, gruntowe 3,7 km. Drogi są w dobrym stanie technicznym, 20 % kwalifikuje się do remontów, pozostałe drogi utwardzone wymagają sukcesywnego remontu lub modernizacji. Na terenie gminy jest ok. 20 km dróg wewnętrznych asfaltowych/z płyt yomb, tłuczniowych.

Powiat chełmski, ze względu na swoje peryferyjne położenie i występowanie na jego terenie przejść granicznych znajduje się w obszarze przygranicznym, typ obszaru: przygraniczny obszar funkcjonalny oraz strefa oddziaływania: przygraniczny obszar funkcjonalny: Ruda-Huta, Chełm, Dorohusk, Dubienka oraz strefa oddziaływania: Sawin, Wierzbica, Siedliszcze, M. Rejowiec Fabryczny, Rejowiec Fabryczny, Rejowiec, Leśniowice, Wojsławice, Kamień Żmudź, Białopole. Warunkuje to szanse rozwojowe wynikające z bliskości granicy państwa, a jednocześnie na wykorzystanie potencjału ekonomicznego obszarów przygranicznych. Niemniej jednak napotyka na problemy związane przede wszystkim z istniejącymi ograniczeniami w przepływie osób, dóbr, kapitału oraz usług.

Z terenu gminy jest komunikacja publiczna z miastem powiatowym Chełm – czas dojazdu 25 minut, przez gminę przejeżdża także komunikacja z Hrubieszowa do Lublina przez Krasnystaw 1 godzina. Wewnątrz gminy odbywa się transport komunikacją publiczną świadczącą przez PKS oraz komunikację prywatną. W gminie jest 26 szt. przystanków gminnych, 56 szt. przy drogach powiatowych, 12 szt. przy drogach wojewódzkich. Część przystanków wymaga modernizacji. Wskazane jest ujednolicenie architektury, wyglądu przystanków przystające do otoczenia przyrodniczego oraz wydłużenie istniejących tras

komunikacyjnych oraz modernizacja i zwiększenie ilości zadaszonych przystanków komunikacyjnych.

UTRZYMANIE CZYSTOŚCI I SYSTEM ODBIORU ODPADÓW

Odpady z terenu Gminy Wojsławice trafiają na Regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w Srebrzyszczu (Gmina Chełm). Kluczową kwestią pozostaje wyeliminowanie działań niewłaściwych typu: dzikie wysypiska śmieci w lasach, brak odpowiedniego segregowania odpadów. Utrzymaniem czystości na terenach przynależnych do gminy zajmuje się pracownik gospodarczy wspomagany stażystami i pracownikami skierowanymi przez Sąd w celu odpracowania kary. Śmieci gromadzone są w kontenerach: niesegregowane KP 7, - segregowane KP 2,2.

Odbiorem odpadów komunalnych od gospodarstw domowych zajmuje się Gminny Zakład Obsługi Sp. z o.o. Kol. Okopy. Pobór opłat od gospodarstw domowych odbywa się na podstawie deklaracji, których w 2021 roku było złożonych 2 724 szt. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą mają indywidualne umowy na odbiór odpadów i samodzielnie rozliczają się z firmami, które mają zezwolenie na wywóz odpadów na terenie Gminy Wojsławice. Umów zawartych indywidualnie jest 35 sztuk.

Tabela 29. Ilość odpadów zebranych w gminie Wojsławice w 2021 roku.

Rodzaj odpadów	Ilość
Odpady zmieszane i odpady niesegregowane	235,8000 Mg
Zmieszane odpady opakowaniowe	88,9200 Mg
Opakowania ze szkła	61,2600 Mg
Opakowania z papieru i tektury	3,2300 Mg
Popiół	8,7200 Mg
Odpady wielkogabarytowe (mpszok)	28,8400 Mg
Inne odpady nieulegające biodegradacji	7,6800 Mg
Zużyte opony	1,5400 Mg
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	7,0650 Mg
Odpady ulegające biodegradacji	3,8200 Mg

Źródło: Raport o stanie gminy Wojsławice za rok 2021.

Według danych GUS w 2021 roku na jednego mieszkańca gminy przypadło ogółem 118 kg wytworzonych odpadów, a ilość odpadów z gospodarstw domowych wynosiła 416,06 kg.

Tabela 30. Średnia ilość wytworzonych odpadów w gminie Wojsławice.

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem [tys. t]	0,32	0,35	0,39	0,41	0,44
ogółem na 1 mieszkańca [kg]	-	-	104	110	118
z gospodarstw domowych [t]	294,01	325,06	374,31	378,31	416,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Do sieci wodociągowej w 2021 roku podłączonych było **1309** budynków mieszkalnych. W większości, ze względu na zły stan techniczny sieci wodociągowej, wymaga ona wymiany/modernizacji.

Tabela 31. Zużycie wody w gminie Wojsławice.

Wyszczególnienie [dam ³]	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem	86,9	88,5	110,9	129,4	142,1
zużycie wody na 1 mieszkańca	22,6	23,2	29,4	34,7	38,4
eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	86,9	86,5	109,2	129,2	141,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 32. Struktura wodociągów w gminie Wojsławice w latach 2016-2020.

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	77,87	77,87	82,00	82,00	82,00
ludność korzystająca z sieci	3684	3702	3721	3743	3800

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Tabela 33. Infrastruktura wodociągowa w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.

Sołectwo	Gospodarstwa podłączone do sieci wodociągowej w 2021 roku	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej
Czarnołozy	35	35,00%
Huta	78	31,71%
Krasne	0	0%
Kukawka	66	52,38%
Majdan	39	28,89%
Majdan Kukawiecki	21	52,50%

Majdan Ostrowski	66	38,82%
Nowy Majdan	69	39,20%
Ostrów	44	49,44%
Ostrów-Kolonia	28	36,36%
Popławy	0	0%
Putnowice-Kolonia	48	32,00%
Putnowice Wielkie	32	20,91%
Rożęcín	58	38,67%
Stadarnia	16	23,53%
Stary Majdan	60	53,57%
Trościanka	25	49,02%
Turowiec	47	39,50%
Witoldów	39	32,23%
W-ce, ul. Chelmska	76	31,41%
W-ce, ul. Grabowiecka	86	30,18%
W-ce, ul. Krasnystawska	60	34,68%
W-ce, ul. Rynek	95	42,60%
W-ce, ul. Uchańska	102	38,20%
Wojsławice-Kolonia	39	27,08%
Wólka Putnowicka	23	40,35%

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wojsławice.

Analizując dane zaprezentowane w powyższych tabelach wynika, że od 2018 r. długość sieci wodociągowej w gminie była na tym samym poziomie. Zużycie wody na 1 mieszkańca z roku na rok wzrastała, podobnie jak eksploatacja sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych. Największy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej występował w miejscowościach Stary Majdan i Majdan Kukawiecki. Natomiast mieszkańcy miejscowości: Krasne i Popławy nie mają dostępu do sieci wodociągowej.

SYSTEM ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW

W gminie Wojsławice z roku na rok coraz więcej mieszkańców korzystało z sieci kanalizacyjnej, co za tym idzie coraz więcej ścieków odprowadzano w latach 2017-2021.

Tabela 34. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej.

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Odprowadzone ścieki ogółem [dam³]	16,0	17,0	17,0	15,0	22,0
ogółem na 1 mieszkańca [dam³]	0,004	0,004	0,005	0,004	0,006
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	600	900	890	950	1 030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 35. Infrastruktura kanalizacyjna w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.

Sołectwo	Gospodarstwa podłączone do sieci kanalizacyjnej w 2021 roku	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
Czarnołozy	0	0%
Huta	0	0%
Krasne	0	0%
Kukawka	0	0%
Majdan	0	0%
Majdan Kukawiecki	0	0%
Majdan Ostrowski	0	0%
Nowy Majdan	0	0%
Ostrów	0	0%
Ostrów-Kolonia	0	0%
Popławy	0	0%
Putnowice-Kolonia	0	0%
Putnowice Wielkie	0	0%
Rożęcín	0	0%
Stadarnia	0	0%
Stary Majdan	0	0%
Trościanka	0	0%
Turowiec	0	0%
Witoldów	0	0%
W-ce, ul. Chelmska	0	0%
W-ce, ul. Grabowiecka	61	21,40%
W-ce, ul. Krasnystawska	26	15,03%
W-ce, ul. Rynek	82	36,77%
W-ce, ul. Uchańska	86	32,21%
Partyzancka Kolonia	0	0%
Wojsławice-Kolonia	2	1,39%
Wólka Putnowicka	0	0%

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wojsławice.

SIEĆ GAZOWA

Gmina Wojsławice nie dysponuje siecią gazu przewodowego. Gmina ma opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, który jest podstawą do realizacji szeregu działań inwestycyjnych w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków prywatnych oraz budynków użyteczności publicznej, a także rozbudowy odnawialnych źródeł energii w oparciu o instalacje solarne (panele solarne i fotowoltaiczne) oraz biomasę.

SYSTEM CIEPŁOWNICZY

Na obszarze Gminy brak zorganizowanych systemów ciepłowniczych. Gospodarka ciepła bazuje na kotłowniach lokalnych oraz indywidualnych źródłach ciepła: kotły węglowe, sporadycznie piece kaflowe. Kilkanaście budynków mieszkalnych na terenie gminy jest wyposażonych w kolektory słoneczne, natomiast żaden budynek użyteczności publicznej nie posiada instalacji solarnych ani pomp ciśnieniowych. Gmina Wojsławice posiada doskonałe warunki dla pozyskania energii słonecznej ze względu na swoje położenie: uśłonecznienie i natężenie promieniowania słonecznego.

INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Gmina Wojsławice zaopatrywana jest w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego i znajduje się na obszarze działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Oddział w Warszawie. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym na terenie gminy jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Zamość (Rejon Energetyczny Chełm), wchodzącego w skład PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Na terenie gminy zlokalizowana jest stacja transformatorowo-rozdzielcza 30/15 kV GPZ Wojsławice. Stacja zasilana jest napowietrzną linią 30 kV z GPZ Hrubieszów. Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie energetyczne średniego napięcia 30 i 15 kV. Istniejących odbiorców energii elektrycznej z terenu gminy zasilają stacje transformatorowe 15/04 kV przyłączone do w/w napowietrznych linii 15 kV. Z linii 30 kV zasilana jest jedynie stacja 30/15 kV GPZ Wojsławice.

Dla poprawy pewności zasilania na terenie istniejącej stacji 30/15 kV Wojsławice przewiduje się budowę rozdzielni 110/15 kV oraz linii zasilających 110 kV:

- Hrubieszów (od gminy Uchanie) – Wojsławice,
- Dorohusk (od gminy Żmudź) – Wojsławice.

Zasilanie nowych odbiorców energii elektrycznej przewiduje się poprzez rozbudowę istniejącej sieci niskiego napięcia. Przewiduje się w przyszłości możliwość dobudowy nowych stacji transformatorowych 15/04 kV typu słupowego zasilanych z istniejącej napowietrznej sieci 15 kV.

Gmina Wojsławice jest gminą typowo rolniczą, nie posiada dużych odbiorców energii elektrycznej wymagających niezawodności dostaw i dużej mocy szczytowej. Przeciętnym

odbiorcą energii jest gospodarstwo rolne o mocy szczytowej 5-10 kV używanej do celów bytowych oraz zasilania urządzeń do produkcji rolnej.

Lokalne systemy urządzeń zasilających na terenie gminy są prawie w 100% urządzeniami napowietrznymi. Ich stan techniczny nie jest dobry. Prawie połowa miejscowości zasilana jest urządzeniami o złym stanie technicznym. Remonty i modernizacje linii winny być wzięte pod uwagę w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.5. STREFA ŚRODOWISKOWA

2.5.1. Zasoby mieszkaniowe

W 2021 roku na stanie gminy było 18 mieszkań komunalnych, w tym 12 zasiedlonych i 6 niezasiedlonych: 2 w ul. Rynek 73, 2 w ul. Uchańskiej 114,1 w szkole w miejscowości Huta oraz 1 w szkole w miejscowości Majdan. Mieszkania niezasiedlone będące w ewidencji Urzędu Gminy aktualnie nie spełniają kryteriów pozwalających na zamieszkanie. Budynek w ul. Rynek 73 został przeznaczony do rozbiórki, gdyż działka, na której jest zlokalizowany miała być przekazana dla KW Policji w Lublinie.

Tabela 36. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Budynki mieszkalne w gminie (ogółem)	1.508	1.511	1.522	1.449	1.450
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m²]	79,2	79,3	79,4	79,5	-
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	32,7	33,0	33,6	33,9	-
mieszkania na 1000 mieszkańców	412,8	416,2	423,0	426,8	-
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3,57	3,57	3,57	3,57	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 37. Stan mieszkań komunalnych w gminie Wojsławice.

Lokalizacja	Pow. użytkowa lokalu w m ²	Stan techniczny
ul. Rynek 73/1	31,5	Przeznaczony do rozbiórki
ul. Rynek 73/2	37,87	Przeznaczony do rozbiórki
ul. Uchańska 27A/1	54,5	Dobry
ul. Uchańska 27A/2	61	Dobry
ul. Uchańska 27A/3	46	Dobry
ul. Rynek 9/1	32,3	Dobry
ul. Rynek 9/2	59,16	Dobry
ul. Rynek 9/3	40,1	Dobry
ul. Rynek 9/4	14,4	Dobry
ul. Rynek 9/5	31,87	Dobry
ul. Rynek 9/6	30,87	Dobry

ul. Rynek 9/7	23,67	Dobry
Huta 40 lokal w budynku szkoły	45,6	Średni - wymaga zainstalowania nowego źródła ciepła
Huta 40 lokal w budynku szkoły	47	Średni - wymaga zainstalowania nowego źródła ciepła
ul. Uchańska 18/7	57,7	Dobry
ul. Uchańska 114	89,6	Zły – do remontu
ul. Uchańska 114	68,9	Zły – do remontu
Majdan w budynku szkoły	61,49	Zły – budynek wymaga generalnego remontu

Użyte w zestawieniu określenia oznaczają:

Dobry - nie wymaga napraw,

Średni – elementy konstrukcji w stanie dobrym, inne elementy należy naprawić, konserwować lub wymienić,

Zły – elementy konstrukcji w stanie średnim, inne elementy należy naprawić, konserwować lub wymienić.

Źródło: Raport o stanie Gminy Wojsławice za rok 2021.

Zarządzaniem zasobem mieszkaniowym zajmuje się gmina. Ewidencję lokali, dokumentację związaną z ich najmem, obsługę finansową w zakresie poboru i windykcji należności z tytułu najmu oraz dokonywaniem niezbędnych prac remontowych realizują poszczególne referaty Urzędu Gminy Wojsławice wg ich właściwości. Lokale mieszkalne, wchodzące w skład zasobu mieszkaniowego gminy mogą być wynajmowane osobom, które nie posiadają tytułu prawnego do innego lokalu.

Tabela 38. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.

Sołectwo	Liczba gospodarstw ogółem	Liczba gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej	Odsetek gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej	Poniżej poziomu normalizacji	Liczba gospodarstw korzystających z sieci kanalizacyjnej	Odsetek gospodarstw korzystających z sieci kanalizacyjnej	Poniżej poziomu normalizacji	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W OBSZARZE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
		Próg		92,59	Próg		10,74	
Czarnołozy	35	35	100	0	0	0,00	1	1
Huta	78	78	100	0	0	0,00	1	1
Krasne	9	0	0	1	0	0,00	1	2
Kukawka	66	66	100	0	0	0,00	1	1
Majdan	39	39	100	0	0	0,00	1	1
Majdan Kukawiecki	21	21	100	0	0	0,00	1	1
Majdan Ostrowski	66	66	100	0	0	0,00	1	1
Nowy Majdan	69	69	100	0	0	0,00	1	1
Ostrów	44	44	100	0	0	0,00	1	1
Ostrów-Kolonia	28	28	100	0	0	0,00	1	1
Partyzancka Kolonia	35	35	100	0	0	0,00	1	1
Popławy	7	0	0	1	0	0,00	1	2
Putnowice Wielkie	32	32	100	0	0	0,00	1	1
Putnowice-Kolonia	48	48	100	0	0	0,00	1	1
Rożęcín	58	58	100	0	0	0,00	1	1
Stadarnia	16	16	100	0	0	0,00	1	1
Stary Majdan	60	60	100	0	0	0,00	1	1
Trościanka	25	25	100	0	0	0,00	1	1
Turowiec	47	47	100	0	0	0,00	1	1

Witoldów	39	39	100	0	0	0,00	1	1
W-ce, ul. Chelmska	76	76	100	0	0	0,00	1	1
W-ce, ul. Grabowiecka	86	86	100	0	61	70,93	0	0
W-ce, ul. Krasnystawska	60	60	100	0	26	43,33	0	0
W-ce, ul. Rynek	95	95	100	0	82	86,32	0	0
W-ce, ul. Uchańska	102	102	100	0	86	84,31	0	0
Wojślawice-Kolonia	39	39	100	0	2	5,13	1	1
Wólka Putnowicka	23	23	100	0	0	0,00	1	1
Średnia:		47,67	92,59	0,44	9,52	10,74	0,85	0,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice.

Najmniejszy odsetek gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej występuje w sołectwach: Krasne i Popławy.

Duży odsetek gospodarstw, które nie korzystają z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zamieszkuje sołectwa: Czarnołozy; Huta; Kukawka; Majdan; Majdan Kukawiecki; Majdan Ostrowski; Nowy Majdan; Ostrów; Ostrów-Kolonia; Partyzancka Kolonia; Putnowice Wielkie; Putnowice-Kolonia; Rożęcín; Stadarnia; Stary Majdan; Trościanka; Turowiec; Witoldów; Wojsławice, ul. Chelmska; Wojsławice-Kolonia oraz Wólka Putnowicka.

2.5.2. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne

POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

W podziale fizyczno-geograficznym (wg J. Kondrackiego „Regiony fizyczno-geograficzne Polski” 2002 r.), obszar gminy położony jest w obrębie mezoregionu Działy Grabowieckie, który stanowi część makroregionu Wyżyny Lubelskiej, stanowiącego część prowincji – Wyżyny Polskie, w paśmie Wyżyn Europejskich. Mezoregion Działy Grabowieckie charakteryzują równoleżnikowe garby skał górnokredowych, poprzecinane niewielkimi dolinami rzek oraz mniejszymi rozcięciami erozyjnymi. Garby najczęściej przykryte są pokrywami lessowymi lub pyłowymi, a miejscami cienkimi pokrywami deluwialnymi. Charakterystycznym elementem rzeźby terenu są wąwozy (o długości do 2 km), wycięte w osadach lessowych o stromych lub urwistych zboczach sięgających wysokości ponad 20 m. Krajobraz Gminy Wojsławice charakteryzuje się dużym urzeźbieniem, licznymi wąwozami i suchymi dolinami. Wojsławickie wąwozy osiągają długość do 2 km, przy głębokości od kilku do kilkunastu metrów. Wąwozy te, lokalnie nazywane są „debrami”. Z uwagi na bardzo liczne boczne odgałęzienia stanowią niepowtarzalny krajobraz. W ukształtowaniu terenu gminy można wyodrębnić trzy zasadnicze części biegnące równolegle do siebie w kierunku wschód – zachód. Część środkową stanowi dolina rzeki Wojsławki, która w swym górnym biegu łączy się z lewym dopływem noszącym nazwę Barbarka. Od strony południowej dolina Wojsławki przechodzi w pasmo wzniesień, które stanowią główny maszyn Działów Grabowieckich i wznosi się na wysokość powyżej 300 m n.p.m. (teren podnosi się falami). Między grzbietami sąsiednich fal spotyka się znaczne obniżenia w kształcie niecek. Masyw zbudowany jest na pokładzie kredowym zwanym opoką, który pokrywa warstwa lessu.

BUDOWA GEOLOGICZNA

Obszar objęty opracowaniem położony jest w peryferyjnej części platformy wschodnioeuropejskiej, w granicach Niecki Lubelskiej (nadbużańskiej), łagodnej struktury paleozoicznej, utworzonej ze skał karbońskich. Najstarsze utwory w podłożu to kambryjskie piaskowce (miąższość > 700 m). Powyżej występują margle i wapienie ordowiku, których miąższość to maksymalnie 50 m, sylurskie iłowce i mułowce wapniste z soczewkami i laminami wapieni o miąższości 950 m oraz utwory dewonu dolnego - piaskowce, mułowce i iłowce, środkowego i górnego - wapienie i dolomity. Miąższość węglonośnych osadów

karbońskich (iłowce, mułowce, piaskowce z wkładkami węgla) to przedział od 600 m do 1600 m.

Powyżej utworów paleozoicznych zalegają utwory mezozoiczne - jurajskie wykształcone są w postaci wapieni i dolomitów o miąższość ok. 100 m. Występujące nad nimi utwory kredy są reprezentowane przez osady węglanowe - głównie opoki, margle i kreda piszcząca. Miąższość utworów kredowych przekracza 200 m.

Kumulacje morfologiczne obecne na terenie opracowania tj. stoki wzniesień i kulminacje garbów o wysokościach bezwzględnych przekraczających 210 m n.p.m. budują opoki. Czwartorzędowe utwory pokrywowe występujące we wschodniej i centralnej części terenu budują głównie utwory piaszczyste oraz lokalnie (w dolinach dawnych cieków) – mułki rzeczne, namuły i torfy. Na zboczach wzgórz i lokalnych obniżen terenu występują również pokrywy deluwialne i lessowe.

GLEBY

Na powstawanie profilów glebowych o określonych właściwościach glebowych i składzie mineralnym ma wpływ wiele czynników na przykład: budowa geologiczno-morfologiczna regionu, rodzaj skały macierzystej, klimat a także szata roślinna. W znacznej ilości lokalne gleby powstały na lessach, natomiast w okolicy miejscowości Putnowice Wielkie, Turowiec i Krasne występują czarnoziemy, a w okolicy Trościanki, Nowego Majdanu i Popław gleby gliniaste, gleby na podłożu piasków w okolicy Stadarni, Huty i miejscowości Czarnołozy. Rędziny z kolei w okolicy Ostrowa i Majdanu Ostrowskiego.

Dominujące kompleksy gleb to: pszenno-buraczany oraz żytni dobry. Najślabsze gleby umiejscowione są we wschodniej części gminy, natomiast te najżyźniejsze występują w zachodniej części gminy, we wsiach Ostrów-Kolonia, Ostrów i Kukawka.

Na obszarze gminy Wojsławice znaczna część gleb to gleby średniej klasy, co pozytywnie wpływa na rozwój rolnictwa na tym obszarze. Wśród gruntów ornych w gminie przeważają gleby klasy bonitacyjnej IV b (36%), następnie III a (ok. 22%), III b (21%) i IV a (15%). Udział pozostałych klas (I, II, V, VI i Viz) łącznie nie przekracza 6%.

WODY POWIERZCHNIOWE

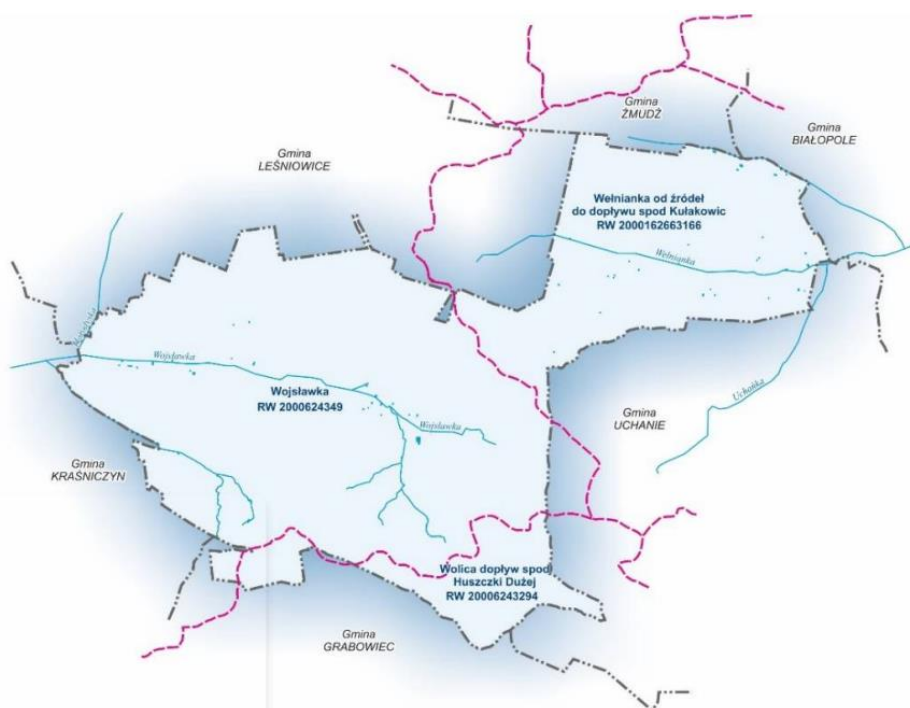
Gmina Wojsławice leży na terenach ubogich w sieć hydrologiczną. W jej skład wchodzi ciek od IV do VII poziomu zlewni oraz nieliczne rowy melioracyjne. Główną rzeką przepływającą przez region jest Wojsławka (prawy dopływ Wieprza, JCWP Wojsławka, kod

PLRW2000624349), która prowadzi wody w kierunku zachodnim i stanowi oś hydrograficzną całej gminy. Przez gminę przepływa także rzeka Wełnianka (VI rząd zlewni, leży w obrębie JCWP Wełnianka od źródeł do Dopływu spod Kułakowic, (kod PLRW2000162663166) stanowiąca lewy dopływ Bugu. Cechy tej JCWP to:

- statut - „silnie zmieniona część wód”;
- stan - dobry,
- cel - utrzymanie stanu wód.

Ponadto granicę wschodnią analizowanego obszaru stanowi niewielki ciek wodny wpływający do Wojsławki. Zarówno w obrębie doliny rzeki Wojsławki oraz Wełnianki (poza granicami obszaru) występują systemy rowów melioracyjnych oraz lokalne podmokłości. Rzeki mają reżim umiarkowany z wezbraniem wiosennym i zimowym oraz gruntowo – deszczowo-śnieżnym ustrojem.

Obraz 1. Sieć hydrograficzna oraz rozmieszczenie JCWP na terenie gminy Wojsławice

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice - Uwarunkowania Rozwoju.

WODY PODZIEMNE

Zgodnie z podziałem hydroregionalnym Polski Paczyńskiego (Hydrogeologia regionalna Polski, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007) obszar gminy Wojsławice położony jest w obrębie regionu hydrogeologicznego – VII lubelsko-radomskiego, subregion Bugu

wyżynny, wg podziału na jednolite części wód podziemnych – subregionu nizinnej środkowej Wisły, dokładnie w obrębie JCWPd nr 107 (PLGW2300107). Stan ilościowy JCWPd określono jako zły, stan chemiczny określono jako dobry, jednak JCWPd jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych, ze względu na znaczący pobór wody z poziomu kredowego przez ujęcia aglomeracji lubelskiej.

Ograniczenia w użytkowaniu terenów wynikające z ustawy Prawo wodne

Ochronie prawnej na podstawie ustawy Prawo wodne podlegają:

- zbiorniki wód śródlądowych – udokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm – Zamość),
- ujęcia wód podziemnych – zlokalizowane w miejscowościach Wojsławice, Huta, Nowy Majdan,
- Kukawka, posiadające pozwolenia wodno-prawne.

Ochrona zbiornika wód podziemnych polega na nie podejmowaniu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na ilość i jakość wód podziemnych. Preferowane powinny być formy zagospodarowania najkorzystniejsze z punktu widzenia utrzymania czystości wód podziemnych. Wskazane jest również objęcie wszystkich terenów zabudowanych zbiorowymi systemami odprowadzania i usuwania ścieków. Dla ujęć wody obowiązują zakazy i nakazy z zakresu ochrony środowiska zapisane w pozwoleniach wodno-prawnych, które dodatkowo wyznaczają strefy ochronne wokół tych ujęć.

Istniejące na terenie gminy ujęcia wody posiadają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej, ogrodzone i oznakowane. Zgodnie z ustawą prawo wodne na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych
- przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Ochrona przed powodzią

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne ochronę przed powodzią realizuje się w szczególności przez:

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- zapewnienie funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze i hydrosferze oraz prognozowanie powodzi;
- zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód;
- budowę, przebudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych;
- prowadzenie akcji lodołamania;
- prowadzenie polityki informacyjnej w zakresie ochrony przed powodzią oraz ograniczania jej skutków.

2.5.3. Formy ochrony przyrody i powierzchnia obszarów chronionych

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Do obszarów chronionych na terenie gminy należą:

- **PLH060074 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Putnowice (w ramach sieci Natura 2000)**

Powierzchnia: 50,6 ha

Obszar położony jest na wapiennym wzgórzu, na północ od wsi Putnowice-Kolonia i obejmuję 6 enklaw leśnych: las grądowy z udziałem gatunków rzadkich i chronionych, a także ważne chronione siedliska (grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny,

ciepłolubne dąbrowy), oraz priorytetową rośliną, jaką jest obuwik pospolity. Natomiast w lasach liściastych występuje grąd z płatami świetlistej dąbrowy, a w lasach mieszanych rzadkie i chronione gatunki wapniolubne w runie, w szczególności duża populacja obuwika pospolitego rosnącego w wołyńskiej odmianie grądu subkontynentalnego. Inne występujące gatunki roślin: orlik pospolity, buławnik wielkokwiatowy, pluskwica europejska, lilia złotogłów, gniazdosz leśny, pięciornik biały. Można tu uprawiać różne formy turystyki: turystyka piesza, rowerowa i konna, wypoczynkowa - zbieranie płodów leśnych.

➤ **Grabowiecko-Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu.**

Powierzchnia: 26 963 ha, na terenie Gminy Wojsławice ok. 10 200 ha

Na obszarze Gminy Wojsławice leży znaczna część (ok. 93 % powierzchni) tego obszaru chronionego. Stanowi on naturalny korytarz pomiędzy dwoma parkami krajobrazowymi Skierbieszowskim i Strzeleckim. Integralną częścią Obszaru jest część otuliny Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego i otulina Strzeleckiego Parku Krajobrazowego.

W obrębie Obszaru ochronie pomnikowej podlega: lipa drobnolistna, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, kasztany jadalne i tulipanowiec. Do rzadkich gatunków roślin należą: goryczka krzyżowa, obuwik pospolity, storczyk kukawka a także inne. Unikalna flora wpisana jest do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (cebulica dwulistna). W okolicach miejscowości Nowy Majdan występuje jedyne na Lubelszczyźnie stanowisko tej rośliny.

Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny o charakterze międzynarodowym ciągnący się wzdłuż wschodniej granicy kraju. Pełni on funkcję utrzymania ciągłości kompleksów leśnych i ekosystemów wodnych oraz zapewnia łączność między poszczególnymi obszarami chronionymi. Stanowi on fragment tzw. Korytarza Wschodniego, który łączy lasy wzdłuż wschodniej granicy kraju.

➤ **Pomniki przyrody**

Na terenie gminy Wojsławice znajdują się także cztery prawnie chronione pomniki przyrody. Należą do nich: kasztany jadalne, tulipanowiec amerykański oraz nisza źródłowa w miejscowości Wojsławice i nisze źródłowe w miejscowości Stary Majdan oraz Nowy Majdan.

Obraz 2. Obszary i obiekty prawnej ochrony przyrody.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice - Uwarunkowania Rozwoju.

Tabela 39. Poziom koncentracji negatywnych czynników w obszarze środowiska naturalnego.

Sołectwo	Możliwość wystąpienia osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi (TAK/NIE)	Przekroczenie	Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi 1% - raz na 100 lat (TAK/NIE)	Przekroczenie	Możliwość występowania zagrożenia hałasem (na obszarze stacji – bocznic kolejowej, drogi krajowej, wojewódzkiej, tereny przemysłowe) (TAK/NIE)	Przekroczenie	SUMA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W OBSZARZE SFERY ŚRODOWISKOWEJ
Czarnołozy	NIE	0	TAK	1	NIE	0	1
Huta	TAK	1	NIE	0	NIE	0	1
Krasne	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Kukawka	NIE	0	NIE	0	TAK	1	1
Majdan	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Majdan Kukawiecki	TAK	1	NIE	0	NIE	0	1
Majdan Ostrowski	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Nowy Majdan	TAK	1	NIE	0	NIE	0	1
Ostrów	NIE	0	TAK	1	NIE	0	1
Ostrów-Kolonia	TAK	1	TAK	1	NIE	0	2
Partyzancka Kolonia	NIE	0	NIE	0	TAK	1	1
Popławy	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Putnowice Wielkie	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Putnowice-Kolonia	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Rożęcín	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Stadarnia	TAK	1	NIE	0	NIE	0	1
Stary Majdan	TAK	1	NIE	0	NIE	0	1
Trościanka	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
Turowiec	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0

Witoldów	NIE	0	NIE	0	TAK	1	1
W-ce, ul. Chelmska	NIE	0	TAK	1	NIE	0	1
W-ce, ul. Grabowiecka	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
W-ce, ul. Krasnystawska	NIE	0	NIE	0	TAK	1	1
W-ce, ul. Rynek	NIE	0	TAK	1	TAK	1	2
W-ce, ul. Uchańska	NIE	0	NIE	0	TAK	1	1
Wojślawice-Kolonia	TAK	1	NIE	0	TAK	1	2
Wólka Putnowicka	NIE	0	NIE	0	NIE	0	0
GMINA WOJSŁAWICE	SUMA	7	SUMA	6	SUMA	7	20

Największa koncentracja negatywnych czynników w obszarze środowiska naturalnego występuje w sołectwach Ostrów-Kolonia, Wojślawice, ul. Rynek oraz Wojślawice-Kolonia.

Duża koncentracja negatywnych czynników w obszarze środowiska naturalnego występuje w sołectwach: Czarnołozy, Huta, Kukawka, Majdan Kukawiecki, Majdan Ostrowski, Nowy Majdan, Ostrów, Partyzancka Kolonia, Stadarnia, Stary Majdan, Witoldów, Wojślawice, ul. Chelmska, Wojślawice, ul. Krasnystawska, Wojślawice, ul. Uchańska.

2.6. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY WOJSŁAWICE

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji za obszar zdegradowany uważany jest obszar miasta lub gminy, na którym w toku prac diagnostycznych zidentyfikowany został stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej w jednej z sfer: społecznej gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-technicznej. W analizie diagnostycznej wykorzystane zostały mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy Wojsławice, które wynikają z charakteru dostępnych danych wykorzystanych w analizach, ale przede wszystkim z odmiennego charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Pierwszym etapem w procesie wskazania obszaru gminy objętego programem rewitalizacji jest identyfikacja negatywnych zjawisk występujących w gminie Wojsławice w sferze społecznej (m. in. liczba osób korzystających z pomocy społecznej), gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych) przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (liczba gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej). Obszar kryzysowy określony został przy wykorzystaniu zestawu podstawowych wskaźników, opisujących zjawiska w sferze społecznej. Są nimi:

1. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze ubóstwa;
2. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia;
3. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości (Założone "Niebieskie Karty");
4. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.

Dla każdej sfery za wartość referencyjną przyjęto średnią wartość wskaźnika dla całej Gminy Wojsławice. We wszystkich strefach i jednostkach ewidencyjnych, w których wartość wskaźnika odchyła się od wartości referencyjnej, zdiagnozowano negatywne zjawiska.

Proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przebiegał następująco:

1. Dla wszystkich sołectw przeprowadzono diagnozę (analizę wskaźnikową), mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego.
2. Do obszaru zdegradowanego zaliczono sołectwa spełniające jednocześnie poniższe kryteria.

Wskaźniki, jakie zostały analizowane dla każdego sołectwa gminy Wojsławice dla ustalenia największego nagromadzenia negatywnych zjawisk to:

✓ **W sferze społecznej:**

- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 100 mieszkańców.)
- przestępczość (liczba założonych "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców),
- poziom uczestnictwa w życiu publicznym (liczba zarejestrowanych NGO na 100 mieszkańców, frekwencja wyborcza w Wyborach Samorządowych w 2014 r., frekwencja wyborcza w Wyborach Samorządowych w 2018 r.),

✓ **W sferze gospodarczej:**

- liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 mieszkańców,
- bezrobocie (liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców, liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców),

✓ **W sferze przestrzenno-technicznej:**

- liczba gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej,

✓ **W sferze środowiskowej:**

- Możliwość wystąpienia osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi,
- Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi 1% - raz na 100 lat,
- Możliwość występowania zagrożenia hałasem (na obszarze stacji – bocznicy kolejowej, drogi krajowej, wojewódzkiej, tereny przemysłowe).

Kluczowym elementem delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji były konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy Wojsławice. Konsultacje miały formę badań ankietowych, zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej.

Analiza wskaźnikowa potencjału rozwojowego Gminy Wojsławice

Tabela 40. Tabela wskaźnikowa negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych.

Obszar	Ubóstwo	Bezrobocie	Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego	Negatywne zjawiska gospodarcze	Negatywne zjawiska środowiskowe	Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne	Negatywne zjawiska techniczne w obszarze infrastruktury technicznej	Syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk
Czarnołozy	Niskie (1)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,43
Huta	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	2,29
Krasne	Niskie (1)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,43
Kukawka	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	1,29
Majdan	Wysokie (3)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,71
Majdan Kukawiecki	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	1,14
Majdan Ostrowski	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Nowy Majdan	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Ostrów	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Ostrów-Kolonia	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,14
Partyzancka Kolonia	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Poplawy	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	1,00
Putnowice Wielkie	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Niskie (1)	Średnie (2)	2,14

Putnowice-Kolonia	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Rożęcín	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Stadarnia	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Stary Majdan	Niskie (1)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,43
Trościanka	Niskie (1)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	1,29
Turowiec	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	1,29
Witoldów	Wysokie (3)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
W-ce, ul. Chelmska	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	2,57
W-ce, ul. Grabowiecka	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	2,71
W-ce, ul. Krasnystawska	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	2,00
W-ce, ul. Rynek	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,43
W-ce, ul. Uchańska	Wysokie (3)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	2,57
Wojśławice-Kolonia	Wysokie (3)	Średnie (2)	Wysokie (3)	Wysokie (3)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,29
Wólka Putnowicka	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (1)	Niskie (1)	Niskie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,57
Gmina Wojśławice	2,44	2,11	1,85	1,89	1,59	1,89	1,96	1,96

Uwaga: Miernik oceny dla algorytmu negatywnego: wysokie (3), średnie (2), niskie (1).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojśławice oraz danych GUS.

Z analizy wskaźników dla poszczególnych sołectw w Gminie Wojsławice wynika, iż największe natężenie negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych występuje w sołectwach:

- **Wojsławice, ul. Chełmska;**
- **Wojsławice, ul. Grabowiecka;**
- **Wojsławice, ul. Rynek;**
- **Wojsławice, ul. Uchańska.**

Natomiast duże natężenie negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych występuje w sołectwach:

- **Huta;**
- **Majdan;**
- **Majdan Ostrowski;**
- **Nowy Majdan;**
- **Ostrów;**
- **Ostrów-Kolonia;**
- **Partyzancka Kolonia;**
- **Putnowice Wielkie;**
- **Putnowice-Kolonia;**
- **Rożęcín;**
- **Stadarnia;**
- **Witoldów;**
- **Wojsławice, ul. Krasnystawska;**
- **Wojsławice-Kolonia.**

Najmniejsze natężenie negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych występuje w sołectwach:

- **Czarnołozy;**
- **Krasne;**
- **Kukawka;**
- **Majdan Kukawiecki;**
- **Popławy**
- **Stary Majdan;**
- **Trościanka;**
- **Turowiec;**
- **Wólka Putnowicka.**

Tabela 41. Tabela wskaźnikowa dostępności do podstawowej infrastruktury i usług publicznych.

Sołectwo	Dostępność do opieki zdrowotnej	Uczestnictwo w życiu publicznym	Dostępność do kultury	Dostępność do edukacji	Dostępność do sportu i rekreacji	Dostępność komunikacyjna	Syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk
Czarnołozy	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,83
Huta	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,50
Krasne	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	Średnie (2)	1,67
Kukawka	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	1,67
Majdan	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,50
Majdan Kukawiecki	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,83
Majdan Ostrowski	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,50
Nowy Majdan	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,50
Ostrów	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	2,33
Ostrów-Kolonia	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,33
Partyzancka Kolonia	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,50
Popławy	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	Średnie (2)	1,67
Putnowice Wielkie	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,50
Putnowice-Kolonia	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,50
Rożęcín	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,33
Stadarnia	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,33
Stary Majdan	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	Średnie (2)	1,67
Trościanka	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	Średnie (2)	1,67

Turowiec	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Wysokie (1)	Średnie (2)	1,67
Witoldów	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,33
W-ce, ul. Chelmska	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	3,00
W-ce, ul. Grabowiecka	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	2,83
W-ce, ul. Krasnystawska	Średnie (2)	Niskie (3)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,33
W-ce, ul. Rynek	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,83
W-ce, ul. Uchańska	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	2,83
Wojsławice-Kolonia	Średnie (2)	Niskie (3)	Niskie (3)	Niskie (3)	Średnie (2)	Niskie (3)	2,67
Wólka Putnowicka	Wysokie (1)	Średnie (2)	Wysokie (1)	Średnie (2)	Średnie (2)	Średnie (2)	1,67
Gmina Wojsławice	2,56	2,33	2,26	2,00	2,07	2,33	2,26

Uwaga: Miernik oceny dla algorytmu pozytywnego: wysokie (1), średnie (2), niskie (3).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice oraz danych GUS.

Z analizy wskaźników dla poszczególnych sołectw w Gminie Wojsławice wynika, iż największy problem z dostępnością do podstawowej infrastruktury i usług publicznych występuje w sołectwach:

- **Wojsławice, ul. Chelmska;**
- **Wojsławice, ul. Grabowiecka;**
- **Wojsławice, ul. Rynek;**
- **Wojsławice, ul. Uchańska;**
- **Wojsławice-Kolonia.**

Natomiast duży problem z dostępnością do podstawowej infrastruktury i usług publicznych występuje w sołectwach:

- **Huta;**
- **Majdan;**
- **Majdan Ostrowski;**
- **Nowy Majdan;**
- **Ostrów;**
- **Ostrów-Kolonia;**
- **Partyzancka Kolonia;**
- **Putnowice Wielkie;**
- **Putnowice-Kolonia;**
- **Rożęcín;**
- **Stadarnia;**
- **Witoldów;**
- **Wojsławice, ul. Krasnystawska.**

Najmniejszy problem z dostępnością do podstawowej infrastruktury i usług publicznych występuje w sołectwach:

- **Czarnołozy;**
- **Krasne;**
- **Kukawka;**
- **Majdan Kukawiecki;**
- **Popławy**
- **Stary Majdan;**
- **Trościanka;**
- **Turowiec;**
- **Wólka Putnowicka.**

Tabela 42. Zestawienie natężenia kryzysowych zjawisk w gminie Wojsławice.

Solectwo	Występowanie negatywnego zjawiska w sferze społecznej	Występowanie negatywnego zjawiska w sferze gospodarczej	Występowanie negatywnego zjawiska w sferze przestrzenno-technicznej	Występowanie negatywnego zjawiska w sferze środowiskowej	Razem
Czarnołozy	1	1	1	1	4
Huta	5	3	1	1	10
Krasne	3	1	2	0	6
Kukawka	5	1	1	1	8
Majdan	6	1	1	0	8
Majdan Kukawiecki	4	1	1	1	7
Majdan Ostrowski	6	3	1	0	10
Nowy Majdan	6	1	1	1	9
Ostrów	4	3	1	1	9
Ostrów-Kolonia	4	2	1	2	9
Partyzancka Kolonia	4	3	1	1	9
Popławy	1	2	2	0	5
Putnowice Wielkie	5	2	1	0	8
Putnowice-Kolonia	6	2	1	0	9
Rożęcín	6	2	1	0	9
Stadarnia	5	2	1	1	10
Stary Majdan	3	0	1	1	5
Trościanka	3	1	1	0	5
Turowiec	3	1	1	0	5
Witoldów	5	2	1	1	10

W-ce, ul. Chelmska	10	3	1	1	15
W-ce, ul. Grabowiecka	10	1	0	0	11
W-ce, ul. Krasnystawska	4	0	0	1	5
W-ce, ul. Rynek	10	0	0	2	12
W-ce, ul. Uchańska	10	3	0	1	14
Wojślawice-Kolonia	7	1	1	2	11
Wólka Putnowicka	2	2	1	0	5
RAZEM	138	44	25	22	229

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojsławice oraz danych GUS.

2.7. WYZNACZENIE I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI

Aby wyznaczyć obszar zdegradowany należy przeprowadzić szczegółową diagnozę, obejmującą teren całej gminy. W pierwszej kolejności ustalany jest obszar, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne (w szczególności ubóstwo, przestępczość, bezrobocie, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego). Kolejnym krokiem jest sprawdzenie, czy na wskazanym wyżej obszarze występują negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-techniczne. Jeżeli zdiagnozowane zostanie choć jedno z nich – mamy do czynienia z obszarem zdegradowanym. Obszar taki, lub jego część, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego zamierza się prowadzić rewitalizację, nazywamy obszarem rewitalizacji.

Na obszarach wiejskich nierzadko występują tylko wybrane kategorie problemów, określone przy definicji stanu kryzysowego, które mają charakter problemu rozwoju. Ze względu na sposób pozyskiwania i publikowania danych statystycznych, możliwość monitorowania niektórych zagadnień jest bardzo ograniczona. Należy uwzględnić fakt, że niektóre spośród aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego, jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji na obszarach wiejskich – nie muszą być zjawiskami patologicznymi, wymagającymi interwencji w kierunku naprawy stanu. Ponadto należało także uwzględnić fakt, że na obszarach wiejskich zwłaszcza w skali części gmin, pojedynczych miejscowości lub części miejscowości – w praktyce nie jest możliwe monitorowanie w sposób statystyczny wszystkich aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego gdzie, jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji wskazuje się: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część, jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy, zgodnie z Wytocznymi MIR. Do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie

powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji.

Dodatkowo mając na uwadze, że delimitacja obszaru rewitalizacji podlega ograniczeniu ze względu na liczbę mieszkańców i wielkość, zdecydowano, że na obszarze rewitalizowanym powinna znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary lub tereny), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Takie określenie obszaru rewitalizacji pozwoli na odnowę zdegradowanych przestrzeni wiejskich przyczyniając się do wzmocnienia ich potencjałów rozwojowych w tym gospodarczych.

Rewitalizacja jest prowadzona na obszarach, gdzie mamy do czynienia ze zjawiskiem degradacji, czyli stanem kryzysowym. Oznacza to, że nie prowadzi się rewitalizacji na terenach, które nie mogą być zdefiniowane, jako zdegradowane, znajdujące się w kryzysie. Degradacja ma obejmować przestrzeń, funkcję i substancję. To znaczy, że możemy mówić o obszarze zdegradowanym w sytuacji, gdy na danym obszarze stan kryzysowy występuje nie tylko w odniesieniu do sfery architektoniczno-urbanistycznej (substancja) danego obszaru, czy przestrzennej, ale także jest związany ze sferą gospodarczą i społeczną (funkcja) terenu. Warto w tym miejscu podkreślić, że rewitalizacja ma rozwiązywać problemy danego obszaru związane ze wszystkimi sferami, a nie jedną z nich.

Przeprowadzona diagnoza społeczna, gospodarcza, przestrzenna i środowiskowa wskazuje na 18 sołectw, które spełniają warunki do uznania ich za obszary zdegradowane. Wskazane zostały w powyższych tabelach wg przeliczenia najintensywniejszego występowania negatywnych zjawisk, w każdym z pięciu podstawowych obszarów: społecznym (ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, edukacja, aktywność społeczna i kapitał społeczny) oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-technicznym. Zestawienie liczby mieszkańców i powierzchni sołectw stanowiących obszary najbardziej dotkniętych występowaniem negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach wskazują, że cały obszary te nie mogą stanowić obszaru rewitalizacji, z uwagi na przekroczenie kryterium powierzchni i liczby mieszkańców.

Z tego powodu podjęto prace nad bardziej szczegółową diagnozą i zidentyfikowaniem podobszarów w powyższych sołectwach o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i minimum w jednej z pozostałych sfer (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej) oraz określono potencjał oraz istotność danego podobszaru dla rozwoju gminy.

Ponadto mając na uwadze, że delimitacja obszaru rewitalizacji podlega ograniczeniu ze względu na liczbę mieszkańców i wielkość, zdecydowano, że na obszarze rewitalizowanym powinna znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary lub tereny), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące sołectwa:

**Huta; Majdan; Majdan Ostrowski; Nowy Majdan; Ostrów; Ostrów-Kolonia;
Partyzancka Kolonia; Putnowice Wielkie; Putnowice-Kolonia; Rożęcín; Stadarnia;
Witoldów; Wojsławice, ul. Chelmska; Wojsławice, ul. Grabowiecka; Wojsławice, ul.
Krasnystawska; Wojsławice, ul. Rynek; Wojsławice, ul. Uchańska; Wojsławice-Kolonia.**

Na obszarze zdegradowanym zaproponowano obszary do rewitalizacji. To obszary, gdzie występuje największa kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i współwystępują negatywne zjawiska w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności oraz wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji.

Największa kumulacja kryzysowych zjawisk występuje w następujących sołectwach:

**Wojsławice, ul. Chelmska; Wojsławice, ul. Grabowiecka; Wojsławice, ul. Rynek;
Wojsławice, ul. Uchańska; Wojsławice-Kolonia.**

Wyznaczony obszar rewitalizacji usytuowany jest w centralnej części gminy i stanowi jej centrum społeczno-gospodarcze. Z uwagi na to, że jest to główny ośrodek gminy, dominują tutaj funkcje centrotwórcze: publiczne, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne. Cechuje go wysoka gęstość zaludnienia co oznacza, iż znaczna część społeczności lokalnej będzie korzystać z efektów zrealizowanych projektów podczas procesu rewitalizacji.

Obejmuje swoim zasięgiem ściśle centrum, gdzie mieści się większość obiektów użyteczności publicznej, tereny mieszkaniowe, a także przestrzenie i obiekty pełniące różne funkcje usługowe. Wojsławice jako siedziba władz samorządowych oraz głównych usług publicznych i komercyjny posiada charakter wielofunkcyjny i spełnia szereg istotnych funkcji (m.in. administracyjne, gospodarcze, usługowe, społeczne, mieszkaniowe), zarówno względem mieszkańców samego sołectwa, jak również mieszkańców gminy. W centrum sołectwa usytuowane są obiekty: Urząd Gminy Wojsławice, sklepy spożywczo-przemysłowe, apteka, bank, Kościół św. Michała Archanioła, Izba Tradycji Ziemi Wojsławickiej, Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki. W granicach obszaru rewitalizacji znajdują się zdegradowane przestrzenie pełniące funkcje handlowo-targowe, komunikacyjne i usługowe. Jest to zatem obszar o znacznym potencjalnie wewnętrznym i niezwykle ważnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego sołectwa i gminy. Ze względu na występowanie różnych zjawisk kryzysowych obszar ten wymaga wsparcia w ramach procesu rewitalizacji w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów i barier rozwojowych oraz wzmocnienia jego wewnętrznego potencjału rozwojowego.

Tabela 44. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Sołectwo	Ludność	Powierzchnia (w ha)	% ludności	% powierzchni gminy
W-ce, ul. Chelmska	242	641,1	6,62%	5,80%
W-ce, ul. Grabowiecka	285	469,1	7,80%	4,25%
W-ce, ul. Rynek	233	104	6,37%	0,94%
W-ce, ul. Uchańska	267	503,1	7,31%	4,55%
Wojsławice-Kolonia	144	200,1	3,93%	1,81%
SUMA	1 171	1917,4	32,03%	17,35%
Gmina	3 655	11050	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę przekroczenie kryterium dotyczącego liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji, należało go zawęzić, aby liczba ludności nie przekraczała 30% liczby mieszkańców całej gminy. Ze względu, na to, iż miejscowość Wojsławice jest miejscem o znacznym potencjalnie wewnętrznym i niezwykle ważnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy, sołectwa będące częścią Wojsławic w całości zostały wyznaczone jako obszar rewitalizacji. Natomiast sołectwo Wojsławice-Kolonia zawężone zostało do obszaru przylegającego do sołectw Wojsławic, które obejmują obszar rewitalizacji. Wyznaczony obszar sołectwa Wojsławice-Kolonia, to miejsce, w których znajduje się

infrastruktura ukierunkowana na poprawę jakości życia mieszkańców, czyli przestrzeń, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie inwestycyjne w ramach GPR, tj. Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, adres: Wojsławice-Kolonia 1A.

Tabela 45. Charakterystyka obszaru rewitalizacji.

Sołectwo	Ludność	Powierzchnia (w ha)	% ludności	% powierzchni gminy
W-ce, ul. Chelmska	242	641,1	6,62%	5,80%
W-ce, ul. Grabowiecka	285	469,1	7,80%	4,25%
W-ce, ul. Rynek	233	104	6,37%	0,94%
W-ce, ul. Uchańska	267	503,1	7,31%	4,55%
Wojsławice-Kolonia (część sołectwa)	30	30	0,82%	0,27%
SUMA	1 057	1747,3	28,91%	15,81%
Gmina	3 655	11050	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne.

Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi: 1 747,3 ha, co stanowi 15,81% powierzchni gminy i zamieszkuje łącznie 1057 osób (28,91% populacji gminy).

Centrum sołectwa Wojsławice i teren przylegający, tj. Wojsławice-Kolonia to obszar koncentracji różnych zjawisk kryzysowych, w tym zwłaszcza problemów o charakterze społecznym. Wśród determinant określających obszar należy podkreślić: bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne, wysoką liczbą osób bezrobotnych, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Można także zauważyć zmniejszającą się liczbę ludności w porównaniu do poprzednich lat. Podobnie w odniesieniu do ruchu wędrownego ludności, co określa saldo migracji, na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten jest bardzo niekorzystny, ponieważ liczba osób emigrujących na stałe z obszaru rewitalizacji była wyższa niż liczba osób osiedlających się w jej granicach.

Poziom bezpieczeństwa jest jednym z aspektów mówiących o jakości życia mieszkańców, a określa go m.in. liczba interwencji domowych świadcząca o występowaniu problemów rodzinnych i patologii społecznych. W obszarze rekomendowanym do rewitalizacji zaobserwowano zarówno wysoki wzrost interwencji i przemocy domowej oraz przestępczości i naruszeń prawa. Obszar rewitalizacji cechuje się wyższą niż w gminie liczbą założonych „Niebieskich Kart” i liczbą interwencji domowych. Ważnym obszarem analizy zjawisk w sferze społecznej jest poziom kapitału społecznego. Określa on zdolność mieszkańców całej gminy do działania wspólnotowego, współpracy oraz kooperacji, a także angażowania się

w sprawy społeczności lokalnej. W celu oszacowania ogólnego poziomu aktywności społecznej posłużono się liczbą zarejestrowanych organizacji NGO oraz frekwencją w wyborach samorządowych w 2014 i 2018 roku. Na obszarze rewitalizacji wskaźniki te cechowały się niskim zaangażowaniem w sprawy społeczności lokalnej.

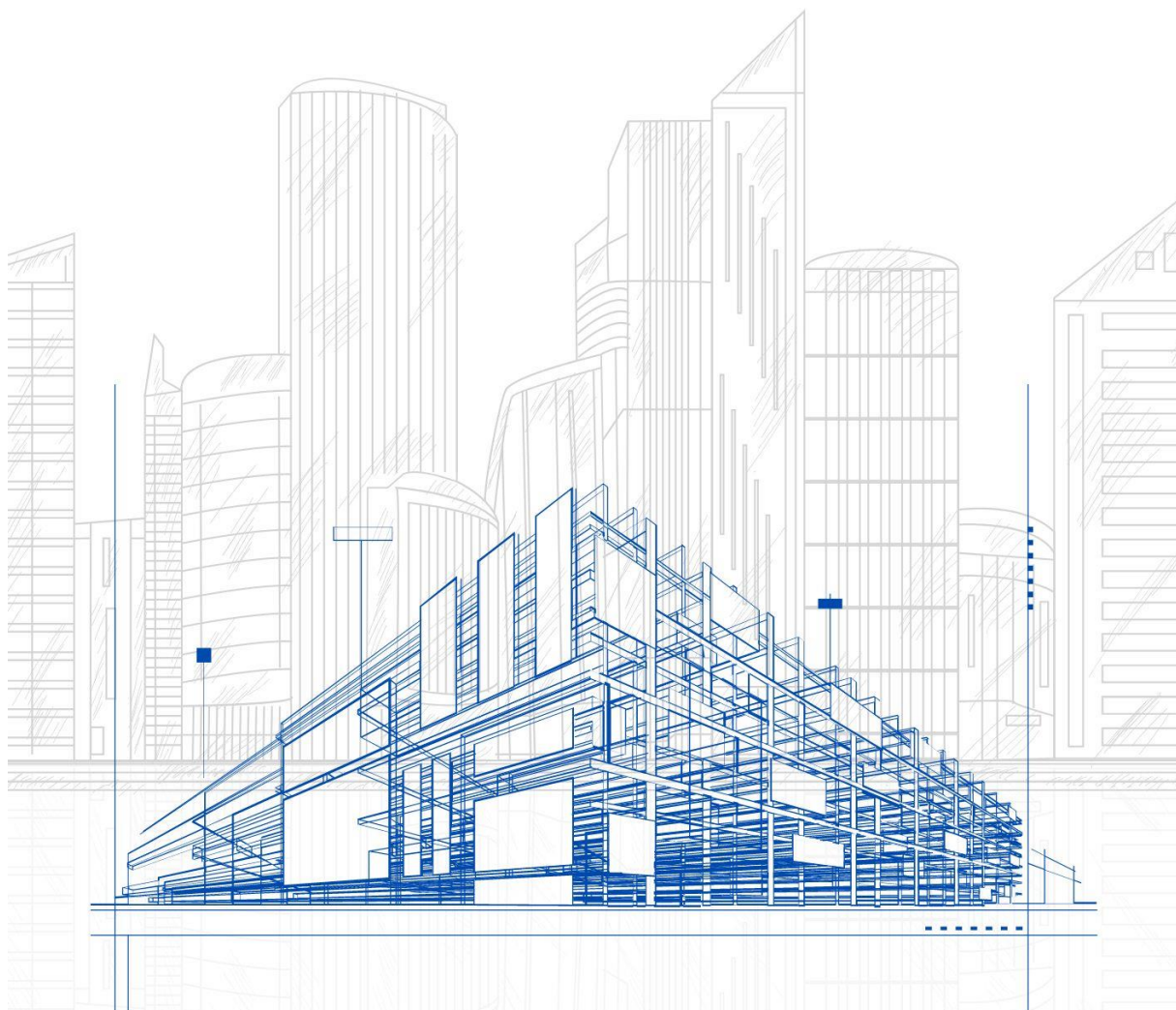
Koncentracja negatywnych czynników w obszarze środowiska naturalnego również występuje na obszarze rewitalizacji. W omawianym obszarze główną oś transportową stanowi droga wojewódzka nr 846, (relacji Małochowiec Duży – Wojsławice – Teratyń) łącząca drogę międzynarodową Nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – Granica Państwa z drogą wojewódzką relacji Chełm - Hrubieszów do przejścia granicznego z Ukrainą w Zosinie. Droga ta powoduje zagrożenie hałasem, ze względu na wysokie natężenie ruchu oraz wiąże się z wyższym stopniem zanieczyszczeń powietrza, emitowanych przez transport drogowy. Oprócz drogi wojewódzkiej, zasadniczą rolę w obsłudze komunikacyjnej sołectwa pełnią drogi powiatowe i drogi gminne. Parametry techniczne i użytkowe drogi wojewódzkiej i większości dróg powiatowych oraz gminnych nie odpowiadają standardom. Brak wydzielenia ciągów pieszych i rowerowych w większej części odcinków dróg wpływa na pogorszenie jakości ich użytkowania. Stan dróg jest zróżnicowany. Wiele z nich wymaga bieżących remontów, a w dalszej perspektywie modernizacji i przebudowy. Ponadto występują braki w oświetleniu dróg (szczególnie w niebezpiecznych i newralgicznych miejscach).

III. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

*„Najlepszą metodą przewidywania
przyszłości jest jej tworzenie.”*

PETER DRUCKER

3.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, która została zaprezentowana w formie syntezy wyników analizy porównawczej, konsultacji społecznych i analizy pogłębionej obszaru rewitalizacji, sformułowana została wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych i technicznych. Wizja obszaru rewitalizacji jest wyobrażanym stanem tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Wizja wskazuje na istotne dążenia i aspiracje, związane z chęcią dokonania zasadniczej zmiany obrazu obszaru, na którym koncentruje się szereg problemów, w tym społecznych. Kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty.

Punktem wyjścia do opracowania zawartości rozdziału był także cel generalny zawarty w dokumencie „Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice w perspektywie 2021-2027 do roku 2030”. Cel strategiczny rozwoju gminy wiejskiej, jaką jest Gmina Wojsławice, opisany w Strategii brzmi: **„Celem rozwoju GMINY WOJŚLAWICE w perspektywie 2021-2027 do roku 2030 jest trwała poprawa komfortu życia mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego, terytorialnego oraz wzrost konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poprawa warunków do inwestowania w gminie Wojsławice. Istotnym obszaru realizacji celu strategicznego będzie kształtowanie strategicznych zasobów rolnych i poprawa stanu środowiska naturalnego, rozwój przetwórstwa i przemysłu rolno-spożywczego w celu zapewnienia atrakcyjnych miejsc pracy. Ponadto ważne będzie wzmocnienie powiązań funkcjonalnych na rzecz innowacyjnego rozwoju turystycznego i gospodarczego, opartego na wykorzystaniu endogenicznych potencjałów gminy. Kluczowym obszarem celu strategicznego jest również wzmacnianie kapitału społecznego i podnoszenie**

poziomu wiedzy oraz kwalifikacji mieszkańców, a także realizacja innowacyjnych, inteligentnych, zintegrowanych przedsięwzięć z partnerami krajowymi i zagranicznymi, w zgodzie z zasadami zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich oraz zasadami ładu przestrzennego”.

Do kierunków określonych w Strategii należą m. in.: „Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy”, „Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy oraz komercjalizację wiedzy”, czy „Poprawa komfortu życia mieszkańców i tożsamości gminy poprzez rozwijanie kapitału społecznego”.

Zacytowane powyżej fragmenty *Strategii Rozwoju Gminy Wojsławice w perspektywie 2021-2027 do roku 2030* trafnie wskazują na główne wyzwania stojące przed samorządem Gminy Wojsławice w zakresie rewitalizacji, które w istocie skupiają się na strefie społecznej i gospodarczej, jak również wskazują na zasadność działań infrastrukturalnych z punktu widzenia realizacji kompleksowej rewitalizacji ukierunkowanej na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych została wskazana poprzez opis ich planowanych i pożądaných efektów (rezultatów). Głównym efektem działań rewitalizacyjnych przewidzianych w GPR będzie ograniczenie negatywnych zjawisk kryzysowych w różnych sferach, społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz wzmocnienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całego miasta. W rezultacie przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji, na których zaplanowano interwencję, zapewnione zostaną dogodne warunki życia dla mieszkańców oraz prowadzenia działalności gospodarczej, jak również poszerzona zostanie oferta dla turystów odwiedzających gminę Wojsławice.

W związku z powyższym, wykorzystując przeprowadzoną analizę wewnętrznych potencjałów obszarów, zewnętrznych uwarunkowań oraz wyzwań i potrzeb rozwojowych zidentyfikowanych na podstawie diagnozy sytuacji w gminie Wojsławice i obszarze rewitalizacji sformułowano wizję obszaru rewitalizacji:

WIZJA

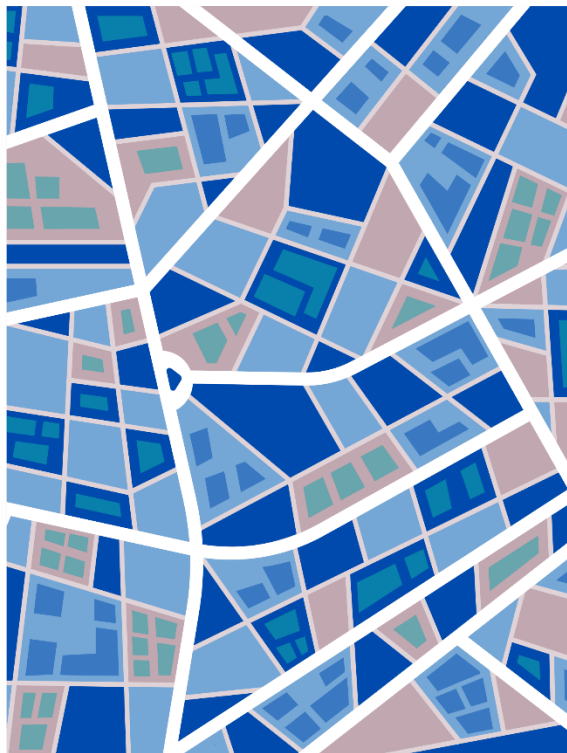
Obszar zrewitalizowany rozwija się w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, integruje mieszkańców poprzez przemysły czasu wolnego wykorzystując walory kulturowe i historyczne. Jest miejscem koncentracji funkcji centrotwórczych oraz gospodarczych, o wysokiej jakości przestrzeni publicznej i łatwo dostępnych usług publicznych, zwłaszcza kulturalnych, edukacyjnych i społecznych. Skutecznie zrewitalizowany obszar jest wizytówką Gminy Wojsławice, miejscem realizującym założenia gminy proekologicznej i nowoczesnej, z którego korzystają wszyscy mieszkańcy gminy Wojsławice.

Dla realizacji wizji obszaru rewitalizacji Gminy Wojsławice, w oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie, jak również identyfikacji potrzeb wyrażających się konkretnymi przedsięwzięciami zgłaszanymi przez podmioty zaangażowane w proces planowania rewitalizacji w gminie Wojsławice, wyznaczono cel główny, trzy cele strategiczne przewidziane do wykonania w latach 2023-2030 i wspierające realizację celu strategicznego cele operacyjne.

3.2. CEL STRATEGICZNY

CEL GŁÓWNY

Celem GŁÓWNYM rewitalizacji jest utworzenie nowych i wzmacnianie funkcjonujących rozwiązań mających wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców w sferze społecznej, technicznej i kulturalnej, wewnętrzną integrację, ograniczenie bezrobocia oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy Wojsławice.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice wskazano 3 cele strategiczne, do których przyporządkowano kierunki działań.

Cel strategiczny 1. AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW

Kierunki działań:

1. Stworzyć przestrzeń aktywności dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych.
2. Tworzyć dogodne warunki rozwoju dla dzieci i młodzieży poprzez modernizację, rozbudowę lub budowę infrastruktury edukacyjnej.
3. Tworzenie, organizacja, utrzymywanie miejsc aktywności lokalnej na rzecz integracji społecznej, wzmacniania lokalnych wspólnot i ożywienia obszaru rewitalizacji.
4. Wzmacniać poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz identyfikacji z miejscem zamieszkania.

CEL STRATEGICZNY 1

AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Stworzyć przestrzeń aktywności dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Zadanie inwestycyjne nr 2.
Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego

KIERUNKI DZIAŁAŃ

2. Tworzyć dogodne warunki rozwoju dla dzieci i młodzieży poprzez modernizację, rozbudowę lub budowę infrastruktury edukacyjnej.

Zadanie inwestycyjne nr 17.
Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym

KIERUNKI DZIAŁAŃ

3. Tworzenie, organizacja, utrzymywanie miejsc aktywności lokalnej na rzecz integracji społecznej, wzmacniania lokalnych wspólnot i ożywienia obszaru rewitalizacji.

Zadanie inwestycyjne nr 16.
Utworzenie Wojsławickiego Parku Kulturowego

KIERUNKI DZIAŁAŃ

4. Wzmacniać poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz identyfikacji z miejscem zamieszkania.

Zadanie inwestycyjne nr 4. Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic

Cel strategiczny 2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM W OPARCIU O PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO

Kierunki działań:

1. Stworzyć przestrzeń przyjazną dla mieszkańców w oparciu o potencjał środowiska naturalnego, w tym rozbudowa ścieżek pieszych i rowerowych.
2. Tworzyć dogodne warunki rozwoju mieszkańców poprzez poszerzenie oferty sportowej.
3. Podnieść poziom świadczenia usług oraz zwiększyć dostępność mieszkańców do instytucji kultury.

CEL STRATEGICZNY 2

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM W OPARCIU O PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Stworzyć przestrzeń przyjazną dla mieszkańców w oparciu o potencjał środowiska naturalnego, w tym rozbudowa ścieżek pieszych i rowerowych

Zadanie inwestycyjne nr 5.
Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach.

Zadanie inwestycyjne nr 13.
Szlak Wojsławickich źródeł i wąwozów.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

2. Tworzyć dogodne warunki rozwoju mieszkańców poprzez poszerzenie oferty sportowej

Zadanie inwestycyjne nr 1.
Budowa trybun, ogrodzenia i rewitalizacja płyty boiska sportowego w Wojsławicach, ul. Grabowiecka.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

3. Podnieść poziom świadczenia usług oraz zwiększyć dostępność mieszkańców do instytucji kultury

Zadanie inwestycyjne nr 6. Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach.

Cel strategiczny 3. FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Kierunki działań:

1. Przywrócić świetność centralnych punktów gminy Wojsławice.
2. Poprawa infrastruktury technicznej.
3. Poprawa stanu istniejących ciągów komunikacyjnych.

Poniższy rysunek przedstawia powiązanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami i kierunkami działań w sferze przestrzenno –funkcjonalnej i środowiskowej.

CEL STRATEGICZNY 3

FUNKcjONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Przywrócić świetność centralnych punktów gminy Wojsławice.

Zadanie inwestycyjne nr 3.
Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki - etap II.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

2. Poprawa infrastruktury technicznej.

Zadanie inwestycyjne nr 12.
Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach.

Zadanie inwestycyjne nr 14.
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

3. Poprawa stanu istniejących ciągów komunikacyjnych.

Zadanie inwestycyjne nr 8.
Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Wojsławice.

Zadanie inwestycyjne nr 10.
Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice.

Cel strategiczny 4. NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA DLA POPRAWY JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Kierunki działań:

1. Działania i inwestycje służące ograniczaniu szkodliwych emisji zanieczyszczeń.

CEL STRATEGICZNY 4 **NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA** **DLA POPRAWY JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO**

1. Działania i inwestycje służące
ograniczaniu szkodliwych emisji
zanieczyszczeń.

Zadanie inwestycyjne nr 9.
Zielona energia w budynkach
użyteczności publicznej.

Zadanie inwestycyjne nr 11.
Budowa farm fotowoltaicznych

Zadanie inwestycyjne nr 15.
Zielona energia dla
mieszkańców Gminy
Wojsławice.

3.3. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I GMINY

GPR ma przede wszystkim wymiar lokalny, dlatego odpowiada na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, nakreślając tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Wojsławice. W poniżej przedstawiono analizę spójności niniejszego GPR z dokumentami obowiązującymi w gminie Wojsławice, a także wskazano w jaki sposób cele i kierunki działań określone w GPR wpływają na realizację celów i założeń programów i dokumentów na poziomie regionalnym i krajowym.

3.3.1. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie centralnym

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (DSRK) - to dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Poniższa tabela prezentuje zgodność GPR z wybranymi celami DSRK.

Tabela 43. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.	X			
Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Kapitał Ludzki.	X			
Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.				X
Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.		X	X	
Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.	X			

Źródło: Opracowanie własne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy polityki regionalnej Polski do roku 2030. Celem głównym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. W tabeli nr 45 została przedstawiona zgodność GPR z wybranymi celami KSRR.

Tabela 44. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Cel 1. Zwiększenie spójności i rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	X		X	X
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych		X		

Źródło: Opracowanie własne.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

KPZK jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym określającym warunki oraz wizję zagospodarowania przestrzennego kraju. KPZK 2030 posiada cechy strategii ogólnorozwojowej, która wiąże planowanie przestrzenne z elementami rozwoju społeczno-gospodarczego. W dokumencie przedstawione zostały cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, a także wytyczne w temacie zasad i mechanizmów wdrażania polityk rozwojowych. Poniższa tabela prezentuje zgodność GPR z wybranymi celami KPZK.

Tabela 45. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.			X	
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.			X	X
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej				X

jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.				
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.				X
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.			X	

Źródło: Opracowanie własne.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia

Zgodnie z założeniami Narodowy Plan Rewitalizacji ma stanowić pakiet rozwiązań systemowych, będących zarazem wykładnią dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych, a także zawierać zasady tworzenia, koordynacji i wdrażania programów rewitalizacyjnych.

Realizacja założeń Narodowego Programu Rewitalizacji będzie odbywać się w ramach 4 modułów:

- opracowania dokumentów związanych z wdrażaniem NPR (np. Wytycznych ministerstwa właściwego ds. rozwoju w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020; wzorcowych dokumentów strategicznych, operacyjnych, technicznych, przetargowych etc.; tematycznych programów rozwoju) i innych dokumentów pośrednio związanych z rewitalizacją lub jej finansowaniem (np. Umowa Partnerstwa, Regionalne Programy Operacyjne)
- wprowadzenia właściwych regulacji prawnych (dotyczących m.in.: statusu rewitalizacji i procedur jej dotyczących, powiązania rewitalizacji i planowania przestrzennego, stworzenia sprzyjającego otoczenia prawnego i zachęt do działań rewitalizacyjnych);
- określenia instrumentów wsparcia: krajowych i unijnych
- stworzenia kanałów informacji i edukacji (np. poprzez utworzenie centrum wiedzy, realizację projektów pilotażowych, kampanie informacyjne dla mieszkańców, etc.).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 w pełni wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji gdyż zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji łącząc działania społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz środowiskowe.

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.2. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku przyjęta Uchwałą Nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r. jest dokumentem programowym, który określa wizję oraz kierunki rozwoju regionu. Strategia prezentuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju i prowadzenia polityki regionalnej. Zakłada całościowe rozumienie zarządzania, również poprzez mobilizowanie inicjatyw lokalnych. Dokument wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym objętym Strategią. Strategia formułuje wizję rozwoju regionu, wskazuje cele i kierunki działań, które samorząd regionalny zgodnie z kompetencjami samodzielnie podejmuje i za nie odpowiada przed społeczeństwem regionu. Wizją przeszłościowego rozwoju regionu nakreśloną w Strategii jest: *„Województwo lubelskie racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich rozwija się w sposób zrównoważony. Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu. Wzrasta jego znaczenie jako strategicznego producenta finalnych wyrobów bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług prozdrowotnych i czasu wolnego. W efekcie region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu”*. W tabeli poniżej przedstawione zostały cele strategiczne odzwierciedlające wizję Województwa Lubelskiego oraz spójność celów GPR z celami Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Tabela 46. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych			X	
Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu		X		
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego	X			

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Wojsławice mieści się w Żywicielskim OSI. Cele strategiczne GPR wpisują się w przewidziany dla tego obszaru rodzaj interwencji, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, tj.:

- 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych (Poprawa warunków wodnych, w tym retencjonowanie, melioracje i nawodnienia, ochrona i lepsze wykorzystanie wód),
- 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej (Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast),

2.4. Ochrona walorów środowiska (Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych, Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 (PZPWL)

Dokumentem, który reguluje politykę przestrzenną w województwie lubelskim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Obowiązujący dokument został przyjęty Uchwałą nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. PZPWL określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych.

Według PZPWL gmina Wojsławice wpisuje się w obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym:

Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej)

Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Celem rozwojowymi zagospodarowania przestrzennego jest: optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego.

Tabela 47. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie zewnętrznych powiązań sieciowych oraz poprawa spójności wewnątrzregionalnej w układzie przestrzennym i społeczno-gospodarczym.	X		X	X
Cel strategiczny 2. Wzrost konkurencyjności przestrzeni województwa pod względem atrakcyjności gospodarczej i warunków życia.	X	X		

Źródło: Opracowanie własne.

3.3.3. Dokumenty planistyczno-strategiczne na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Strategia Rozwoju Gminy jest odpowiedzią władz samorządowych na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą wymagającą wnikliwego spojrzenia na posiadane aspiracje, dążenia, ale także posiadane zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Odpowiednio prowadzone prace nad dokumentem powodują, że będzie on realnie służył wszystkim mieszkańcom, samorządowcom, obywatelom i inwestorom, jako

praktyczny instrument zarządzania lokalnym rozwojem. Dokument ten stanowi poważny punkt odniesienia dla planów inwestycyjnych firm, a także zintegruje społeczność lokalną wokół wspólnych wartości, oczekiwań i kluczowych przedsięwzięć. W tabeli poniżej przedstawione zostały wybrane kierunki rozwoju gminy zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Wojsławice lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku oraz spójność celów GPR z tymi kierunkami.

Tabela 48. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
II. Kierunek rozwoju gminy: Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy.			X	X
III. Kierunek rozwoju gminy: Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy oraz komercjalizację wiedzy.		X		
IV. Kierunek rozwoju gminy: Poprawa komfortu życia mieszkańców i tożsamości gminy poprzez rozwijanie kapitału społecznego.	X	X		

Źródło: Opracowanie własne.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wojsławice

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice zostało sporządzone w wyniku podjętej uchwały Nr XXV/140/2021 Rady Gminy Wojsławice z dnia 16 lutego 2021 roku. Studium jest dokumentem planistycznym określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy sporządzanym dla jej całego obszaru. Pełni ono rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju gminy, sporządzaniu wieloletnich planów inwestycyjnych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium zawiera sześć podstawowych kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy, którymi należy kierować się przy planowaniu przestrzeni w gminie Wojsławice. Zostały one przedstawione w poniższej tabeli wraz ze spójnością celów GPR z kierunkami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wojsławice.

Tabela 49. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z kierunkami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wojsławice.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wojsławice	Cel strategiczny 1. Aktywizacja mieszkańców	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Kierunek 1. Rozwój funkcji usługowych oraz gospodarczych głównego ośrodka gminnego – miejscowości Wojsławice		X	X	
Kierunek 2. Rozwój na obszarze gminy podstawowych funkcji usługowych umożliwiających wielofunkcyjny rozwój poszczególnych miejscowości, a także funkcji wykorzystujących wysokie walory rolniczej			X	

przestrzeni produkcyjnej gminy				
Kierunek 3. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy dla rozwoju agroturystyki, funkcji rekreacji i turystyki, a także zabudowy letniskowej, w tym w miejscowościach charakteryzujących się postępującą degradacją istniejącej zabudowy zagrodowej oraz depopulacją	X	X		
Kierunek 4. Wykorzystanie gruntów rolnych niższych klas bonitacyjnych, nie przydatnych rolnictwu wykorzystaniu i o niskim potencjale dla produkcji rolniczej, a także istniejącej sieci infrastruktury elektroenergetycznej dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych				X
Kierunek 5. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej obsługującej poszczególne jednostki osadnicze dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz warunków inwestowania			X	

Źródło: Opracowanie własne.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Zapisy GPR pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

3.4. ZESTAWIENIE ZADAŃ REWITALIZACYJNYCH

Z przeprowadzonych w ramach diagnozy analiz badań społecznych wywiadów i innych form konsultacji społecznej zebrano 17 zadań inwestycyjnych i społecznych, które winny być zrealizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030, aby wyprowadzić obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Wstępna lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030:

Tabela 50. Zadanie inwestycyjne nr 1. Budowa trybun, ogrodzenia i rewitalizacja płyty boiska sportowego w Wojsławicach, ul. Grabowiecka.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Budowa trybun, ogrodzenia i rewitalizacja płyty boiska sportowego w Wojsławicach		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023		
Zakres realizacji zadania		
Inwestycja polega na modernizację boiska sportowego w Wojsławicach w ul. Grabowieckiej poprzez rewitalizację płyty boiska, budowę trybun oraz ogrodzenia wokół boiska		
Lokalizacja		
Adres: Wojsławice ul. Grabowiecka dz. 2572	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
200 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze	

	Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów
Większa liczba sekcji grup grających w piłkę nożną, zmodernizowane boisko	Liczba sekcji piłkarskich

Tabela 51. Zadanie inwestycyjne nr 2. Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 1. Aktywizacja społeczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023-2024		
Zakres realizacji zadania		
Utworzenie Centrum Opiekuńczo-mieszkalnego lub innej formy wsparcia całodobowego dla osób starszych i niepełnosprawnych		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Uchańska	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
4 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Utworzenie centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego	Ilość osób/kuracjuszy	

Tabela 52. Zadanie inwestycyjne nr 3. Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki - etap II.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki - etap II		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna, przestrzenno-techniczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023		
Zakres realizacji zadania		
Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki polega na budowie ciągu pieszo-spacerowego, ciągu jezdni, nasadzeniach		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Rynek	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
300 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Zwiększenie ciągu spacerowego, powierzchni jezdni	Ilość osób zwiedzających	

Tabela 53. Zadanie inwestycyjne nr 4. Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic.

Dane Zgłaszającego	
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice
Tytuł zadania	
Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic	

Obszar tematyczny	Strefa społeczna, przestrzenno-techniczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 1. Aktywizacja społeczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice, Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, Stowarzyszenia		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023		
Zakres realizacji zadania		
Zagospodarowanie terenu poprzez budowę alejek, wykonanie nasadzeń, ustawienie ławeczek, latarni oraz wykonanie makiet dawnej zabudowy Wojsławic		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Rynek 9	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
200 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Miejsce odpoczynku, rekreacji	Ilość osób odwiedzających	

Tabela 54. Zadanie inwestycyjne nr 5. Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach.

Dane Zgłaszającego	
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice
Tytuł zadania	
Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach	
Obszar tematyczny	Strefa społeczna, środowiskowa
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca	
Gmina Wojsławice, inwestor prywatny	
Czas/ termin realizacji zadania	
2024-2027	
Zakres realizacji zadania	

Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Grabowiecka	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
10 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Zbiornik małej retencji, miejsce rekreacji	Ilość osób odwiedzających	

Tabela 55. Zadanie inwestycyjne nr 6. Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice, Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2025		
Zakres realizacji zadania		
Wykonaniu aranżacji terenu przy Domu Kultury w Wojsławicach z przeznaczeniem na park rekreacyjny, miejsce odpoczynku		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Uchańska 9	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
3 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze	

	Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów
Miejsce odpoczynku, rekreacji	Ilość osób odwiedzających

Tabela 56. Zadanie inwestycyjne nr 7. Centrum Eco-edukacji, obserwatorium przyrody.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Centrum Eco-edukacji, obserwatorium przyrody		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2026		
Zakres realizacji zadania		
Budowa Centrum Eco-edukacji wraz z obserwatorium przyrody, sala szkoleniowa, edukacyjna		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice ul. Chełmska	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
5 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Poszerzenie oferty edukacyjnej, punktów edukacyjnych	Ilość ośrodków edukacyjnych, punktów edukacyjnych	

Tabela 57. Zadanie inwestycyjne nr 8. Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 1. Aktywizacja społeczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023-2024		
Zakres realizacji zadania		
Budowa pełnowymiarowej sali gimnastycznej prze Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wojsławicach-Kolonii wraz z niezbędną infrastrukturą z wykorzystaniem OZE		
Lokalizacja zadania		
Adres: Wojsławice-Kolonia 1A	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
18 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Ilość obiektów infrastruktury sportowej, ilość utworzonych nowych sekcji sportowych	Ilość nowych osób trenujących	

Tabela 58. Zadanie inwestycyjne nr 9. Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Wojsławice.

Dane Zgłaszającego	
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice
Tytuł zadania	
Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Wojsławice	
Obszar tematyczny	Strefa przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa

Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023-2027		
Zakres realizacji zadania		
Sukcesywna wymiana oświetlenia ulicznego na oświetlenie energooszczędne w miejscowościach zlokalizowanych na terenie gminy Wojsławice		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
3 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia poprzez wymianę istniejącego oświetlenia ulicznego	Ilość punktów oświetleniowych energooszczędnych	

Tabela 59. Zadanie inwestycyjne nr 10. Zielona energia w budynkach użyteczności publicznej.

Dane Zgłaszającego	
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice
Tytuł zadania	
Zielona energia w budynkach użyteczności publicznej	
Obszar tematyczny	Strefa środowiskowa
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca	
Gmina Wojsławice	
Czas/ termin realizacji zadania	
2023-2027	

Zakres realizacji zadania		
Sukcesywna wymiana oświetlenia i montaż paneli fotowoltaicznych w budynkach użyteczności publicznej Gminy Wojsławice		
Lokalizacja zadania		
Adres: Teren gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
1 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Ilość zaoszczędzonej energii	

Tabela 60. Zadanie inwestycyjne nr 11. Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice		
Obszar tematyczny	Strefa przestrzenno-techniczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice, Powiat Chełmski		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023-2030		
Zakres realizacji zadania		
Budowa, przebudowa i remont dróg gminnych i powiatowych zlokalizowanych na terenie gminy Wojsławice		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	

15 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów
Zmodernizowane drogi	Ilość kilometrów zmodernizowanym dróg

Tabela 61. Zadanie inwestycyjne nr 12. Budowa farm fotowoltaicznych.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Budowa farm fotowoltaicznych		
Obszar tematyczny	Strefa środowiskowa	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice, Spółdzielnia energetyczna, Inwestor prywatny		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2026		
Zakres realizacji zadania		
Budowa farm fotowoltaicznych		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
3 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Zmniejszenie ilości gazów cieplarnianych, oszczędność zużycia energii elektrycznej	Ilość zaoszczędzonej energii, ilość wyprodukowanej energii	

Tabela 62. Zadanie inwestycyjne nr 13. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach		
Obszar tematyczny	Strefa funkcjonalno-przestrzenna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2023-2027		
Zakres realizacji zadania		
Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
2 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Długość wymienionej sieci, ilość zutylizowanych rur azbestowych	Długość zmodernizowanej sieci	

Tabela 63. Zadanie inwestycyjne nr 14. Szlak Wojsławickich źródeł i wąwozów.

Dane Zgłaszającego	
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice
Tytuł zadania	
Szlak Wojsławickich źródeł i wąwozów	
Obszar tematyczny	Strefa społeczna, środowiskowa
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego

Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki, Gmina Wojsławice, Stowarzyszenia		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2026		
Zakres realizacji zadania		
Wytyczenie, oznakowanie i promocja Szlaku Wojsławickich źródeł i wąwozów		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
150 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Ilość ścieżek	Długość ścieżek	

Tabela 64. Zadanie inwestycyjne nr 15. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków		
Obszar tematyczny	Strefa przestrzenno-techniczna, środowiskowa	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 3. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2028		
Zakres realizacji zadania		
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków u mieszkańców gminy Wojsławice		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X

Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)
2 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów
Odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych	Ilość wybudowanych oczyszczalni

Tabela 65. Zadanie inwestycyjne nr 16. Zielona energia dla mieszkańców Gminy Wojsławice.

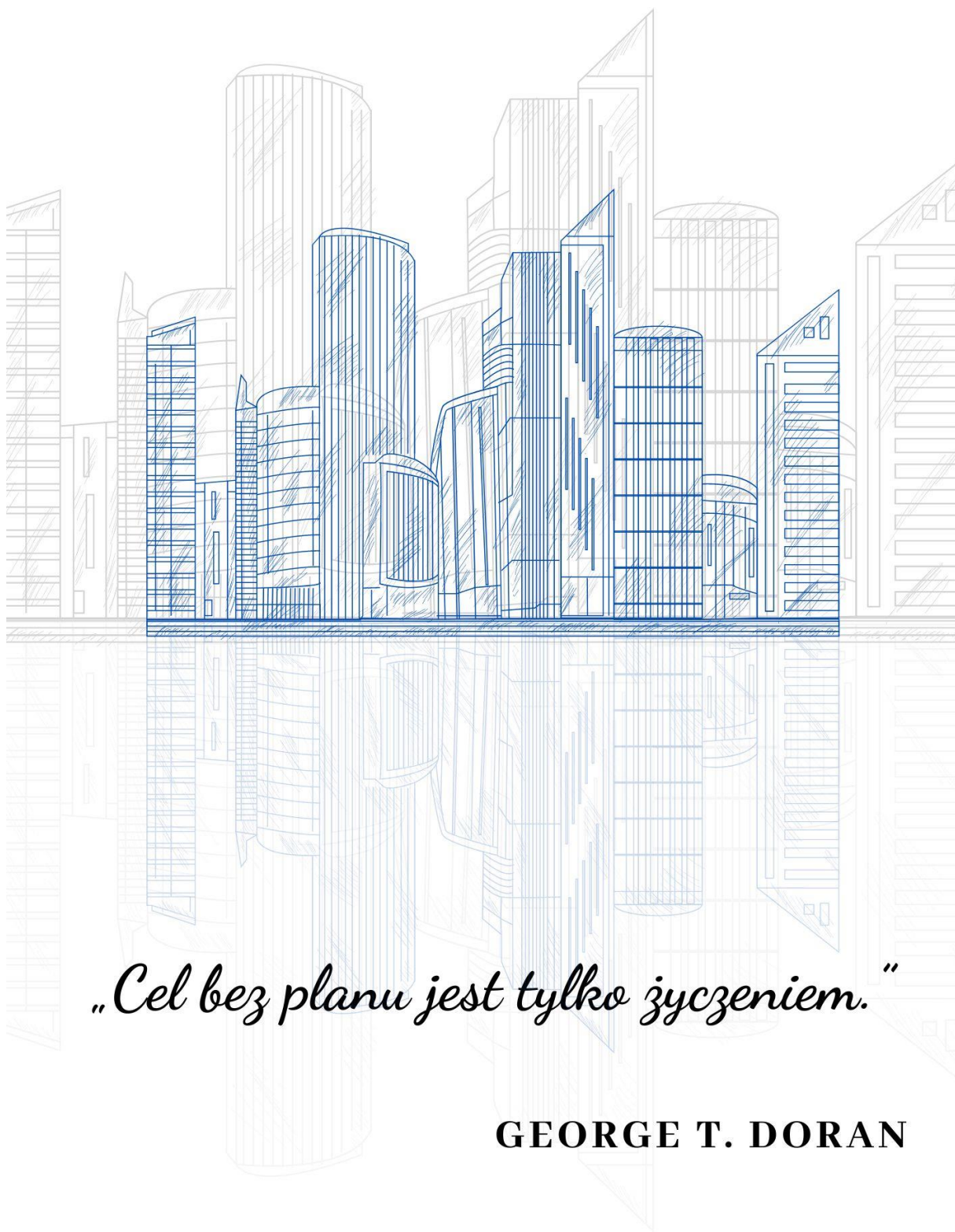
Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Zielona energia dla mieszkańców Gminy Wojsławice.		
Obszar tematyczny	Strefa środowiskowa	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 4. Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2026		
Zakres realizacji zadania		
Budowa instalacji OZE u mieszkańców tj. kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotły na biomasę lub zagazowujące drewno, instalacje fotowoltaiczne		
Lokalizacja zadania		
Adres: Miejscowości gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
5 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Ilość zaoszczędzanej energii, moc instalacji OZE	

Tabela 66. Zadanie inwestycyjne nr 17. Utworzenie Wojsławickiego Parku Kulturowego.

Dane Zgłaszającego		
Imię i nazwisko / Nazwa firmy lub organizacji	Urząd Gminy Wojsławice	
Tytuł zadania		
Wojsławicki Park Kulturowy		
Obszar tematyczny	Strefa społeczna	
Cel strategiczny w GPR	Cel strategiczny 1. Aktywizacja społeczna	
Podmiot odpowiedzialny/ Jednostka realizująca		
Gmina Wojsławice		
Czas/ termin realizacji zadania		
2024-2026		
Zakres realizacji zadania		
Utworzenie Wojsławickiego Parku Kulturowego skupiającego wszystkie atrakcje turystyczne, kulturalne z terenu gminy Wojsławice w celu utworzenia spójnego produktu turystycznego		
Lokalizacja zadania		
Adres: Teren gminy Wojsławice	Obszar rewitalizacji	X
	Poza obszarem rewitalizacji	X
Szacowana wartość zadania	Źródło finansowania (z podziałem na środki własne i zewnętrzne)	
1 000 000,00 PLN	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Polski Ład, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, środki własne gminy	
Przewidywane rezultaty uzyskane w wyniku realizacji zadania	Wskaźniki rezultatów	
Zwiększenie ilości obiektów kulturalnych	Ilość odwiedzających	

IV. CZĘŚĆ WDROŻENIOWO- EWALUACYJNA

„Cel bez planu jest tylko życzeniem.”

GEORGE T. DORAN

4.1. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

4.1.1. Kompleksowość GPR

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założenia procesu rewitalizacji to: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys. Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie.

4.1.2. Koncentracja GPR

Na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji na wyznaczonym obszarze zdegradowanym gminy Wojsławice zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale także w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej. Większość planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowana będzie w granicach obszaru rewitalizacji. Jednak z uwagi na dostępne zasoby w bliskim sąsiedztwie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, część przedsięwzięć realizowana będzie również poza granicami obszaru rewitalizacji, co jednak pozytywnie wpłynie na rozwiązywanie problemów występujących w centrum Wojsławic.

4.1.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania przewidziane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji. Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Dodatkowo istnieją powiązania pomiędzy projektami zintegrowanymi, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań.

4.1.4. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach GPR mają dążyć do założonej wizji oraz przyczyniać się do realizacji celów rewitalizacji. Działania te zostały opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie zrealizowane projekty rewitalizacyjne będą stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Działania rewitalizacyjne przewidziane w ramach GPR zostały zaplanowane w taki sposób, aby projekty rewitalizacyjne o charakterze infrastrukturalnym (w tym termomodernizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, rozwój infrastruktury wodociągowej, rozwiązania usprawniające komunikację oraz stworzenie atrakcyjnych miejsc rekreacji i integracji mieszkańców) stanowiły trwały fundament dla rozwoju społecznego. Zarówno projekty służące poprawie infrastruktury i ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji jak i projekty społeczne takie jak np. Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, przełożą się na stworzenie dynamicznie zmieniającego się, atrakcyjnego otoczenia.

Wszystkie przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy wskazane w części diagnostycznej dokumentu oraz będą uwzględniały konieczność odniesienia do problemów społecznych. Oznacza to, że zawarta w niniejszym GPR lista projektów rewitalizacyjnych jest listą bazową, która zawiera działania planowane do realizacji i koordynowane przez Urząd Gminy. Zróżnicowanie tematyczne projektów, przewidzianych do realizacji ze wsparciem środków UE, będzie skutkować (pod warunkiem uzyskania dofinansowania) połączeniem wsparcia z Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027 ze wsparciem z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Realizowanie projektów rewitalizacyjnych ma na celu objęcie wsparciem całego obszaru rewitalizacji. Projekty dopełniają się wzajemnie, aby uniknąć działań pojedynczych, niepowiązanych ze sobą, oraz zminimalizować ryzyko przesunięcia problemów społecznych na inne obszary.

4.1.5. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji – czy jest ono zlokalizowane w granicach obszaru rewitalizacji, a także czy jego realizacja wzmocni oddziaływanie innych działań, zapewniając efekt synergii na całym obszarze rewitalizacji. Zgodnie z charakterem działań większość projektów inwestycyjnych realizowana będzie punktowo, ale ich oddziaływanie będzie obejmowało całość obszaru rewitalizacji. Projekty o charakterze społecznym także będą adresowane do lokalnych społeczności i wspierające oddolne zaangażowanie mieszkańców, jednak ich pozytywne oddziaływanie przełoży się jakoś życia na całym obszarze rewitalizacji.

Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć będzie miała na celu poprawę sytuacji na całym obszarze rewitalizacji, a nie tylko w konkretnej lokalizacji. Kluczowe dla zachowania tego wymiaru komplementarności było zaangażowanie, zarówno na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji, jak i planowanej jego realizacji – mieszkańców i interesariuszy spoza obszaru rewitalizacji (oprócz mieszkańców i interesariuszy z obszaru rewitalizacji). Kluczowe znaczenie ma to w odniesieniu przede wszystkim do działań służących aktywizacji społecznej i integracji. Pozwala to na osiągnięcie efektu synergicznego z działaniami inwestycyjnymi, a także z indywidualnymi działaniami (nieujętych w GPR) prowadzonymi przez podmioty z obszaru rewitalizacji.

4.1.6. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne było zaprojektowanie takiego systemu zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwoli na współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 odpowiadać będzie Wójt Gminy Wojsławice oraz Zespół ds. Rewitalizacji. Umieszczenie głównego operatora rewitalizacji

w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy Wojsławice zapewni skuteczne zarządzanie Programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych.

Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania, opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Operator rewitalizacji będzie pełnił rolę wykonawczą i zarządcą. Jednak w celu zapewnienia jak największej efektywności działań, realizacja poszczególnych zadań może zostać zlecona odpowiednim (posiadającym kompetencje, uprawnienia itp.) jednostkom i podmiotom. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna będzie przede wszystkim polegała na integrowaniu i współpracy w ramach działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma kooperacja pomiędzy operatorem rewitalizacji a poszczególnymi stanowiskami występującymi w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy, jednostkami organizacyjnymi i pozostałymi interesariuszami procesu. Na poziomie proceduralnym komplementarność będzie zachowana poprzez mechanizmy wpisane w regulamin prac Zespołu ds. Rewitalizacji.

Dodatkowo, w ramach komplementarności proceduralno-instytucjonalnej zadbano o to, aby przewidziane przedsięwzięcia rewitalizacyjne były zgodne z zapisami dokumentów wyższego rzędu, w szczególności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030. Realizacja projektów zintegrowanych oraz pozostałych przedsięwzięć wpłynie m.in. na realizację zapisów Strategii Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030, dotyczących celów, kierunków i propozycji działań, takich jak np. wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój spójny z trendami społecznymi i ochroną środowiska naturalnego, innowacyjne wykorzystanie kapitału ekologicznego i dziedzictwa kulturowego w rozwoju usług wolnego czasu, Rozwój usług społecznych i tworzenie warunków do aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych czy innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu.

4.1.7. Komplementarność międzyokresowa

Międzyokresowa komplementarność GPR oznacza przede wszystkim ciągłość prowadzonych działań wpisujących się w proces rewitalizacji. Komplementarność ta jest zapewniona poprzez realizację działań przez wszystkich interesariuszy. Należy podkreślić istotną rolę samorządu, jako podmiotu odpowiedzialnego za inwestycje, który powinien

realizować zaplanowane interwencje rewitalizacyjne jako kontynuację działań realizowanych w poprzedniej perspektywie finansowej, jak również jest rozwinięciem idei rewitalizacji. GPR spełnia wymogi komplementarności międzyokresowej, a przedsięwzięcia rewitalizacyjne w nim zawarte są komplementarne z działaniami realizowanymi w poprzednich okresach programowania środków zewnętrznych, w szczególności z takimi jak m.in.: rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki – etap II, modernizacja istniejącej sieci wodociągowej, poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice, budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach.

Projekty określone w GPR stanowią zatem częściowe przedłużenie działań ujętych w LPR 2017-2023. Projekty ujęte w obecnym GPR są kontynuacją tych spójnych działań. Dzięki kontynuacji poprzednich projektów oraz realizacji nowych zintegrowanych inicjatyw skoncentrowanych na jednym, jednolitym obszarze rewitalizacji, oddziaływanie procesu rewitalizacji w nadchodzącej perspektywie 2023-2030 będzie silniejsze, a jego kontrolowanie i zarządzanie nim powinno stać się prostsze i bardziej efektywne.

4.1.8. Komplementarność źródeł finansowania

Zadania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym GPR, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej wiąże się z koniecznością pozyskania nakładów z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Lubelskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO),

- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027 (FEPW),
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG),
- dla Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 (FERS).

Komplementarność źródeł finansowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, będzie polegać na łączeniu własnych środków budżetowych ze wsparciem dostępnym w ramach środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, równocześnie wykluczając ryzyko podwójnego dofinansowania. Dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji konieczne będzie skoordynowanie działań w celu otrzymania dofinansowania projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ponadto w ramach GPR dopuszcza się również możliwość wsparcia procesu rewitalizacji ze środków prywatnych, szczególnie w zakresie realizacji projektów uzupełniających, np. termomodernizacja budynków mieszkalnych, budowa farm fotowoltaicznych, organizacja wydarzeń czy projektów społecznych. Prowadzona polityka informacyjna Urzędu Gminy, ukierunkowana będzie na promocję rewitalizacji, informowanie o dostępnych środkach finansowania inwestycji rewitalizacyjnych oraz korzyściach płynących z włączenia się w proces rewitalizacji, co stanowić będzie próbę zaangażowania w ten proces jak najszerszej grupy podmiotów prywatnych i osób fizycznych.

4.2. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

4.2.1. Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, uwzględnione w GPR obejmują zadania o charakterze głównym, których realizacja uzależniona została przede wszystkim od możliwości finansowych gminy oraz stopnia efektywności pozyskiwania środków na realizację poszczególnych projektów. W tym kontekście przedmiotowy plan finansowy ma charakter indykatywny i obejmuje wszystkie zidentyfikowane projekty.

Łączna wartość 17 projektów zaplanowanych w ramach GPR zamyka się kwotą 70 850 000,00 zł. Zaplanowane działania będą zrealizowane w okresie obowiązywania dokumentu tj. do roku 2030 włącznie i w ramach planowanego harmonogramu wówczas, gdy zostaną pozyskane zakładane środki zewnętrzne. Uzyskanie wsparcia zewnętrznego ma kluczowe znaczenie dla efektywności i kompleksowości procesu rewitalizacji. W przypadku braku wsparcia, gmina będzie sukcesywnie prowadziła zaplanowane działania będące w jej kompetencji, jednak ograniczone własne możliwości finansowe mogą znacząco wpłynąć na zakres i czas ich realizacji. W ramach poszczególnych zidentyfikowanych podobszarów rewitalizacji, wydatki kształtują się na poziomie przedstawionym w poniższej tabeli.

Tabela 67. Ramy finansowe dla poszczególnych jednostek urbanistycznych rewitalizacji.

Jednostka urbanistyczna	Wartość projektów
Wojśławice, ul. Chelmska	500 000,00
Wojśławice, ul. Grabowiecka	10 200 000,00
Wojśławice, ul. Rynek	5 000 000,00
Wojśławice, ul. Uchańska	5 000 000,00
Wojśławice-Kolonia	18 000.000,00
Miejscowości Gminy Wojśławice	32 150 000,00 zł
RAZEM	70 850 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne.

Szczegółowe zestawienie interwencji z uwzględnieniem podziału na poszczególne projekty znajduje się w poniższej tabeli. Poza ramowym okresem realizacji, szacunkowymi kosztami obejmuje ona również potencjalne źródła finansowania.

Tabela 68. Zadania rewitalizacyjne Gminy Rejowiec Fabryczny w wymiarze finansowym.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Zakres czasowy	Szacunkowy koszt (zł)	Planowane źródło finansowania
1	Budowa trybun, ogrodzenia i rewitalizacji płyty boiska sportowego w Wojsławicach, ul. Grabowiecka	Gmina Wojsławice	2023	200 000,00	FE dla Lubelskiego, Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
2	Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w Wojsławicach, ul. Uchańska	Gmina Wojsławice	2023-2024	4 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
3	Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki – etap II w Wojsławicach, ul. Rynek	Gmina Wojsławice	2023	300 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
4	Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic w Wojsławicach, ul. Rynek	Gmina Wojsławice, Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki	2023	200 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
5	Budowa zbiornika retencji wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach, ul. Grabowiecka	Gmina Wojsławice	2024-2027	10 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
6	Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach, ul. Uchańska	Gmina Wojsławice, Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki	2024-2025	3 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
7	Centrum Eco-edukacji obserwatorium przyrody w Wojsławicach, ul. Chełmska	Gmina Wojsławice	2024-2026	5 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
8	Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w miejscowości Wojsławice-Kolonia	Gmina Wojsławice	2023-2024	18 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy

9	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie Gminy Wojsławice	Gmina Wojsławice	2023-2027	3 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
10	Zielona energia w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Wojsławice	2023-2027	1 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
11	Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławicach	Gmina Wojsławice, Powiat Chełmski	2023-2030	15 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
12	Budowa farm fotowoltaicznych na terenie Gminy Wojsławice	Gmina Wojsławice, Spółdzielnie energetyczne, inwestorzy prywatni	2024-2026	3 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
13	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach	Gmina Wojsławice, Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki	2024-2026	2 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
14	Szlak Wojsławickich źródeł i wąwozów	Gmina Wojsławice	2024-2028	150 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy
15	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wojsławice	2024-2028	2 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
16	Zielona energia dla mieszkańców Gminy Wojsławice	Gmina Wojsławice	2024-2026	5 000 000,00	FE dla Lubelskiego, Polski Ład, KPO, FEPW, FEnIKS, Programy Operacyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne gminy
17	Wojsławicki Park Kulturowy	Gmina Wojsławice	2024-2026	1 000 000,00	FE dla Lubelskiego, FERS, Polski Ład, KPO, FEPW, środki własne gminy

Źródło: Opracowanie własne.

4.2.2. Źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 69. Spozycjonowanie dostępnych Funduszy pomocowych UE i EOG w alokacji 2021-2027 oraz innych dostępnych funduszy krajowych na finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
1.	UMOWA PARTNERSTWA NA LATA 2021-2027				
	1.1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LUBELSKIEGO 2021-2027				
	1. Badania naukowe i innowacje	-	-	-	-
	2. Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu	-	-	-	-
	3. Ochrona zasobów środowiska i klimatu	-	-	+	+
	4. Efektywne wykorzystanie energii	-	-	+	+
	5. Zrównoważona mobilność miejska	-	-	-	-
	6. Zrównoważony system transportu	-	-	-	-
	7. Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych	+	-	-	-
	8. Zwiększenie spójności społecznej	+	-	-	-
	9. Zaspokajanie potrzeb rynku pracy	+	-	-	-
	10. Lepsza edukacja	+	+	-	-
	11. Rozwój zrównoważony terytorialnie	+	+	+	+
	1.2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA INFRASTRUKTURĘ, KLIMAT, ŚRODOWISKO 2021-2027				

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
	1. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	-	-	+	+
	2. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	-	-	+	+
	3. Transport miejski	-	-	-	-
	4. Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	-	-	-	-
	5. Wsparcie sektora transportu z EFRR	-	-	-	-
	6. Zdrowie	-	-	-	-
1.3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA NOWOCZESNEJ GOSPODARKI 2021-2027					
	1. Wsparcie dla przedsiębiorców	-	-	-	-
	2. Środowisko sprzyjające innowacjom	-	-	-	+
	3. Zazielenienie przedsiębiorstw	-	-	-	-
1.4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA POLSKI WSCHODNIEJ 2021-2027					
	1. Przedsiębiorczość i innowacje	-	-	-	-
	2. Energia i klimat	-	-	+	+
	3. Zrównoważona mobilność miejska	-	-	-	-
	4. Spójna sieć transportowa	-	-	-	-
	5. Turystyka oraz usługi uzdrowiskowe	+	+	-	-
1.5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO 2021-2027					

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
	1. Lepsze polityki dla rozwoju społecznego	+	-	-	-
	2. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi	+	+	-	-
	3. Równe szanse dla wszystkich	+	+	-	-
	4. Zdrowie	-	-	-	-
	5. Szkolnictwo wyższe i nauka	-	-	-	-
	6. Innowacje społeczne	-	-	-	-
	1.6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA ROZWÓJ CYFROWY 2021-2027				
	1. Priorytet I – Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego Internetu szerokopasmowego	-	-	-	-
	2. Priorytet II – Zaawansowane usługi cyfrowe	-	-	-	-
	2. KRAJOWY PLAN ODBUDOWY 2021-2027				
2.	1. Odporność i konkurencyjność gospodarki	-	-	-	-
	2. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności	-	-	-	+
	3. Transformacja cyfrowa	-	-	-	-
	4. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia	-	-	-	-
	5. Zielona, inteligentna mobilność	-	-	+	+

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
3.	FUNDUSZ SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI 2021-2027	-	-	-	-
MECHANIZMY FINANSOWE EOG 2021-2027					
4.1. FUNDUSZE NORWESKIE I EOG 2022-2028					
4.	1. Edukacja	+	-	-	-
	2. Badania podstawowe	-	-	-	-
	3. Badania stosowane	-	-	-	-
	4. Kultura	+	+	-	-
	5. Rozwój przedsiębiorczości i innowacje	-	-	-	-
	6. Rozwój lokalny	+	+	+	+
	7. Sprawy wewnętrzne	-	-	-	-
	8. Środowisko	-	-	+	+
	9. Zdrowie	-	-	-	-
	10. Sprawiedliwość	-	-	-	-
	11. Dialog społeczny – godna praca	-	-	-	-
	12. Aktywni obywatele – fundusz krajowy	+	-	-	-
5.	EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (EFRROW)	-	-	-	-
6.	EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNICZY GWARANCJI (EFRG)	-	-	-	-

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
7.	EUROPEJSKI FUNDUSZ MORSKI I RYBACKI	-	-	-	-
8.	PROGRAMY WSPÓLNOTOWE UE 2021-2027				
	8.1. PROGRAM NA RZECZ KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW (COSME)	-	-	-	-
	8.2. KREATYWNA EUROPA	-	-	-	-
	8.3. ERASMUS+	+	-	-	-
	8.4. DZIAŁANIA NA RZECZ ŚRODOWISKA I KLIMATU (LIFE)	-	-	+	+
	8.5. EUROPA DLA OBYWATELI	+	+	-	-
	8.6. ZDROWIE NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO	-	-	-	-
	8.7. HORYZONT EUROPA	-	-	-	-
9.	DUŃSKIE FUNDACJE VELLUX	+	+	-	-
10.	PROGRAMY OPERACYJNE BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	+	+	+	-
11.	PROGRAMY OPERACYJNE POLSKIEJ AGENCJI ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	-	-	-	-

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
12.	PROGRAMY OPERACYJNE POLSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU	+	+	-	-
13.	PROGRAMY OPERACYJNE NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU	-	-	-	-
14.	PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO	+	-	-	-
15.	PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI	+	-	-	-
16.	PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA SPORTU I TURYSTYKI	+	+	-	-
17.	PROGRAMY OPERACYJNE NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	-	-	+	+
18.	PROGRAMY OPERACYJNE WOJEWÓDZKICH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	-	-	+	+
19.	FUNDACJE KRAJOWE	+	+	-	-

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysł czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
20.	FUNDACJE ZAGRANICZNE	+	+	-	-
21.	REGIONALNE FUNDUSZE POŻYCZKOWE	-	-	-	+
22.	REGIONALNE FUNDUSZE PORĘCZENIOWE	-	+	-	+
23.	FUNDUSZE INWESTYCYJNE	-	-	-	-
24.	FUNDUSZE VENTURE CAPITAL	-	-	-	-
25.	FUNDUSZE HANDINGOWE	-	-	-	-
26.	FUNDUSZE LUKSEMBURSKIE	+	+	-	-
27.	BANK ŚWIATOWY	-	-	-	-
28.	EUROPEJSKI BANK INWESTYCYJNY	-	-	+	-
29.	BANK RADY EUROPY	-	-	+	-
30.	BANKI POLSKIE	+	+	-	-
31.	EMISJA OBLIGACJI (KOMUNALNYCH I PRYWATNYCH)	-	-	+	-
32.	CROWDFUNDING	-	+	-	-
33.	PARTNERSTWO PUBLICZNO - PRYWATNE (PPP)	-	-	+	+

Lp.	FUNDUSZE CELE/PRIORYTETY	CELE STRATEGICZNE			
		Aktywizacja mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego	Funkcjonalna przestrzeń publiczna	Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego
34.	FINANSOWANIE KRZYŻOWE CROSSFINANSING	-	-	+	+
35.	FINANSOWANIE HYBRYDOWE	-	-	+	+

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonego pozycjonowania wynika, iż przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisane w cele strategiczne GPR mogą być finansowane z 31 programów w ramach, których spozycjonowano 22 celów/priorytetów, i tak:

- 1) Cel strategiczny 1. **Aktywizacja mieszkańców** - 16 programów w ramach, których spozycjonowano 13 celów/priorytetów.
- 2) Cel strategiczny 2. **Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym w oparciu o przemysły czasu wolnego** - 15 programów w ramach, których spozycjonowano 7 celów/priorytetów.
- 3) Cel strategiczny 3. **Funkcjonalna przestrzeń publiczna** - 15 programów w ramach, których spozycjonowano 9 celów/priorytetów.
- 4) Cel strategiczny 4. **Nowoczesna i ekologiczna infrastruktura dla poprawy jakości środowiska naturalnego** - 14 programów w ramach, których spozycjonowano 11 celów/priorytetów.

4.3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Włączenie mieszkańców w proces przygotowania projektu GPR, a następnie do jego wdrażania, jest wymogiem koniecznym do spełnienia dla prawidłowej realizacji procesu rewitalizacji. Proces ten ma służyć w pierwszej kolejności poprawie warunków i jakości życia lokalnej społeczności oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, co wymaga zaangażowania mieszkańców. Ważny aspektem związanym z uspołecznieniem GPR jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji GPR odbywać się będzie:

- Pośrednio – poprzez informowanie przy wykorzystaniu strony internetowej gminy, w publikacjach i broszurach promocyjnych i informacyjnych, lokalnej prasie;
- Bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk, organizacjami pozarządowymi.

Interesariuszami, w stosunku, do których prowadzona jest polityka komunikacji i informacji są: mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i związki wyznaniowe, przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie gminy. Do włączenia interesariuszy w proces opracowania Programu Rewitalizacji na terenie Gminy Wojsławice zastosowano formy:

- przeprowadzenie badania ankietowego;
- konsultacje eksperckie z przedstawicielami Urzędu;
- zbieranie uwag w postaci elektronicznej.

Formalnym konsultacjom społecznym, w trybie określonym w ustawie o rewitalizacji (art. 6) poddano:

- projekt uchwały wraz załącznikami (diagnoza, załączniki w formie map) w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Wojsławice;
- projekt uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Wojsławice;

- projekt uchwały wraz z załącznikami (dokument GPR, załączniki w formie map) w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030.

Wszystkie etapy prac nad GPR wiązały się z przeprowadzeniem konsultacji społecznych. Konsultacje te realizowane były w różnej formie: badań ankietowych, spotkań i warsztatów, zapewnienia skutecznego sposobu zgłaszania uwag do opracowanych dokumentów, projektów uchwał i wyłonienia obszarów rewitalizacji, partycypacyjnego sposobu opracowania celów rewitalizacji, otwartej procedury naboru fiszek projektowych do Programu oraz poddaniu konsultacjom społecznym roboczej wersji GPR.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etap diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących identyfikacji problemów i potrzeb związanych z rewitalizacją na terenie gminy Wojsławice. Konsultacje przeprowadzono w formie ankiety, którą interesariusze mogli złożyć w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza albo kwestionariusza on-line. Badania ankietowe wśród mieszkańców pozwoliły na poznanie opinii dotyczącej problemów występujących w gminie Wojsławice. Odpowiedzi zbierane były do 15 lipca 2022 roku.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania GPR odbyły się warsztaty z interesariuszami Gminnego Programu Rewitalizacji. Zorganizowano warsztaty rewitalizacyjne o charakterze otwartym, na którym omówiono metodykę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wojsławice. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia własnych wniosków, a także swobodny udział w dyskusji nad określeniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Gminy Wojsławice oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Na tym etapie zaproszono interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Kolejne konsultacje dotyczyły projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wojsławice, Mieszkańcy mogli zgłaszać swoje uwagi do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wojsławice, dostępne były od dnia 10 stycznia 2023 r. do dnia 10 lutego 2023 r. Wypełnione formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na adres e-mailowy gminy Wojsławice lub wypełnić kwestionariusz on-line. Konsultacje w takiej samej formie odbyły się odnośnie projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Wojsławice. Trwały one w terminie: od 6 lutego 2023 r. do 8 marca 2023 r.

Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania GPR były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym. Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie także udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań. Wszelkie informacje o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców.

4.4. SYSTEM WDRAŻANIA, W TYM MONITORING I EWALUACJA GPR

4.4.1. Struktura zarządzania realizacją GPR oraz koszty zarządzania GPR

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji zadaniem własnym gminy jest m.in. tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji. Decydującymi stronami przy wdrażaniu GPR są Urząd Gminy Wojsławice na czele z Wójtem Gminy, Rada Gminy Wojsławice, Komitet Rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne gminy. Za zarządzanie i wdrażanie GPR oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Wójt gminy Wojsławice. Wójt pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, jego zadania wykonywane są we współpracy z powołanym przez niego organem, którym będzie Zespół ds. rewitalizacji. Zespół ten funkcjonował będzie w strukturze Urzędu Gminy Wojsławice. Skład Zespołu będzie zbliżony do składu zespołu osób wdrażających dokumenty strategiczne i poszerzony o osoby zaangażowane w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W skład Zespołu będą wchodzić zatem kierownicy poszczególnych wydziałów, komórek i jednostek organizacyjnych, a także przedstawiciele interesariuszy procesu rewitalizacji (przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców).

Komórką odpowiedzialną za koordynację procesu rewitalizacji jest Wydział Rozwój gospodarczy, projekty unijne Urzędu Gminy Wojsławice. Do jego obowiązków należy nadzorowanie wdrażania projektów rewitalizacyjnych prowadzonych zarówno przez wydziały Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne jak i przez interesariuszy rewitalizacji, koordynacja działań pomiędzy Urzędem Gminy a podmiotami zewnętrznymi, monitoring postępów procesu rewitalizacji, prowadzenie badań ewaluacyjnych, organizacja konsultacji społecznych dotyczących ewentualnych zmian programu rewitalizacji, a także bieżąca obsługa administracyjno-informacyjna procesu rewitalizacji.

Zarządzanie GPR będzie odbywać się zatem w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy, przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów zewnętrznych na zarządzaniem GPR. Wszystkie projekty inicjowane przez Gminę Wojsławice będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi. W przypadku projektów planowanych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej,

Wójt Gminy Wojsławice zleci właściwej jednostce organizacyjnej Urzędu Gminy w Wojsławicach przygotowanie wniosku aplikacyjnego i wymaganej dokumentacji technicznej. Opisana struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 oraz systemu jego wdrażania wskazują, że te systemy opierają się na własnych kadrach i zasobach Urzędu Gminy w Wojsławicach, a realizowane zadania wykonywane będą w ramach obowiązków służbowych zaangażowanych w nie pracowników. Dlatego nie przewiduje się odrębnego budżetu na pokrycie kosztów zarządzania GPR.

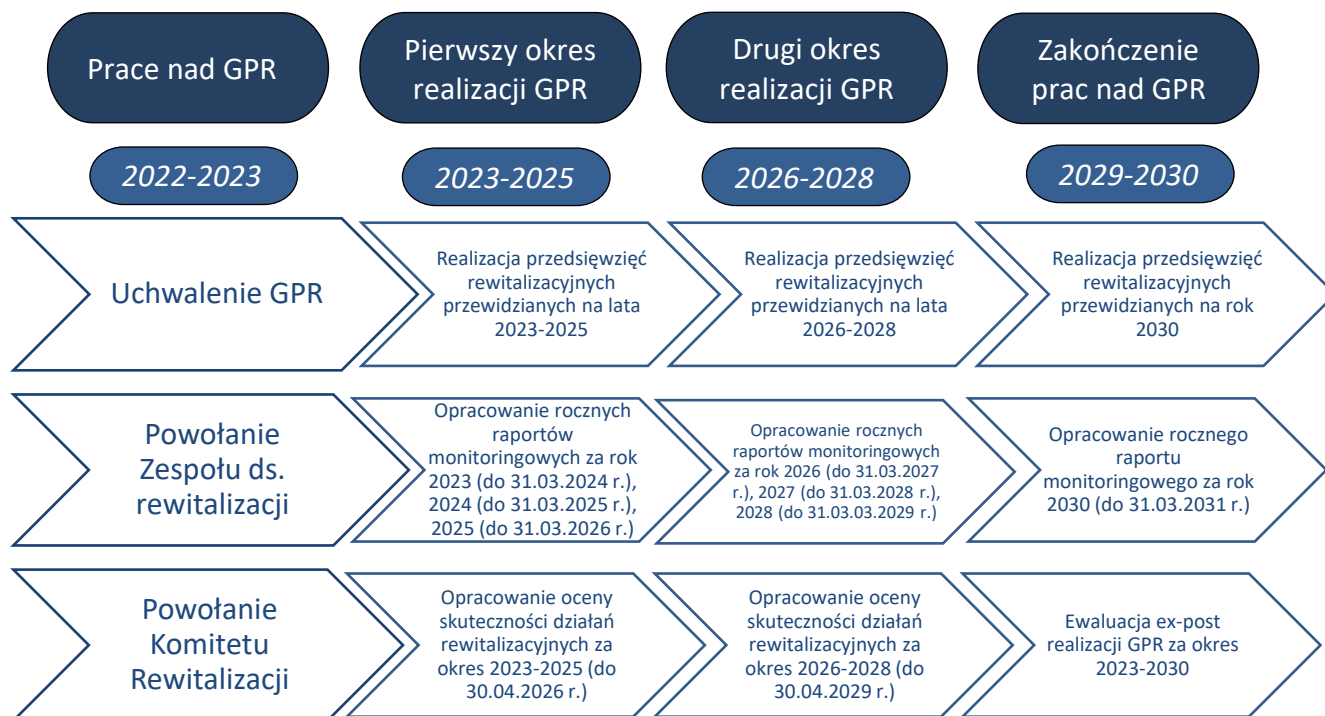
Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Gminy zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy oraz sprawuje funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy Wojsławice. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Wójta, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu. Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Wojsławice na lata 2023-2030.

4.4.2. Ramowy harmonogram realizacji GPR

Gminny Program Rewitalizacji jest programem wieloletnim. Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Programem wynosi 8 lat. Rok 2022 jest rokiem rozpoczynającym cały proces rewitalizacji oraz kończącym prace nad przygotowywaniem dokumentu, w tym roku prace dotyczące Komitetu Rewitalizacji i Zespołu ds. rewitalizacji. Realizacja zadań rewitalizacyjnych zawartych w GPR rozpoczyna się w 2023 roku. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3 letnie okresy.

Schemat 1. Harmonogram realizacji GPR.

Źródło: Opracowanie własne.

4.4.3. System monitorowania oraz oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych GPR

System monitorowania realizacji jest procesem ciągłym, mającym na celu dokonanie analizy stanu zaawansowania wdrażania GPR. W wyniku podejmowanych działań stopniowo będą osiągnęte cele rewitalizacji i w związku z tym będą zmieniały się priorytety. W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. Monitoring GPR przejawia się w czterech płaszczyznach:

1. Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji.
2. Monitorowanie stopnia realizacji celów.
3. Monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji.

4. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu – stopień realizacji poszczególnych projektów.

Postęp w realizacji założeń GPR, a także poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie podlegać monitorowaniu. Cechą monitoringu jest dokonywanie stosownych pomiarów w trakcie realizacji Programu, aby uzyskać wiedzę o osiągniętym postępie na danym etapie wdrażania, w stosunku do przyjętych założeń.

Monitoring Programu prowadzony będzie w celu zapewnienia prawidłowości w jego realizacji oraz określenia stopnia postępu w osiągnięciu założonych celów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi zapobieganie możliwym do pojawienia się problemom. Planuje się zastosowanie trzech podstawowych form monitoringu:

- monitoring rzeczowy – który polegać będzie na bieżącej kontroli przeprowadzanych w danym czasie przedsięwzięć, pozyskiwaniu informacji na temat postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami GPR. W przeprowadzaniu monitoringu rzeczowego wykorzystane zostaną wskaźniki produktu i rezultatu określone dla danego projektu.
- monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych założeń projektów infrastrukturalnych, inwestycyjnych i społecznych oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym aspektem monitoringu finansowego będzie pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji na temat możliwych źródeł finansowania zewnętrznego różnych przedsięwzięć.
- ewaluacja oddziaływania programu – oznacza poddanie GPR cyklicznej ocenie jego aktualności i stopnia realizacji. Ocena (ewaluacja) Programu Rewitalizacji dokonywana będzie w połowie okresu realizacji (ewaluacja mid-term) oraz na zakończenie okresu realizacji (ewaluacja ex-post). Ocena mid-term obejmować będzie analizę efektywności funkcjonowania przyjętego systemu realizacji Programu, jego skuteczności w zakresie osiągania założonych celów, racjonalności wykorzystania środków. Ocena ex-post pozwoli na weryfikację osiągnięcia zakładanych wskaźników i prowadzona będzie w celu zgromadzenia wyników prac związanych z GPR.

Za monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji, we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Dzięki prowadzonemu

systematycznie monitoringowi, możliwa będzie wczesna diagnoza pojawiających się trudności, mających wpływ na realizowane przedsięwzięcia, ich terminowość i osiągnięcie celów Programu. Monitoring będzie się opierał na pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących poszczególnych przedsięwzięć zapisanych w Programie, nadzorze prowadzonych inwestycji, obserwowaniu zmian zachodzących w wyniku realizacji działań. W ramach monitoringu, opracowywane będą coroczne sprawozdania z realizacji zaplanowanych przedsięwzięć i celów Programu.

Zasadniczym celem ewaluacji realizacji GPR jest ocena aktualności i stopnia realizacji programu, w tym zwłaszcza jego celów. Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że ocena programu rewitalizacji następuje nie rzadziej niż raz na 3 lata. Odpowiedzialność za zorganizowanie procesu oceny i przełożenie jej wyników na odpowiednie działania w odniesieniu do programu rewitalizacji spoczywa na Urzędzie Gminy Wojsławice (Zespół ds. Rewitalizacji). Niemniej jednak celowe, aby ocena była opracowywana przez podmiot zewnętrzny, co zapewni nie tylko jej obiektywność, ale także niezbędne w tego typu sytuacjach „świeże spojrzenie” niewykłane w zaszczości i meandry współpracy komórek organizacyjnych urzędu. Biorąc pod uwagę przepisy ustawy o rewitalizacji przy ocenie rewitalizacji dopilnowane zostanie włączenie w ten proces interesariuszy.

Prowadzona ocena dotyczyć będzie z jednej strony aktualności treści programu, a z drugiej stopnia jego realizacji. W obu przypadkach wnioski z oceny mogą wskazywać na potrzebę zmiany programu. Ocena programu – zarówno w kontekście jego aktualności, jak i stopnia zaawansowania wdrażania – będzie obejmować analizę tych samych wskaźników, które służyły szczegółowemu zdiagnozowaniu obszaru rewitalizacji. Ponadto uwzględnione mogą zostać dodatkowe wskaźniki odnoszące się do procesu realizacji programu.

4.4.4. Sposób modyfikacji GPR

GPR będzie podlegał procedurze aktualizacji, dlatego w przypadku, gdy będzie wymagał uaktualnienia lub zmiany, będzie to dokonywane przez Radę Gminy w formie uchwały, na wniosek Wójta, po zapoznaniu się z wnioskami Zespołu ds. Rewitalizacji oraz Komitetu Rewitalizacji. Podstawą do aktualizacji Programu mogą być również wnioski poszczególnych interesariuszy rewitalizacji, składane za pośrednictwem ich przedstawicieli w Komitecie Rewitalizacji lub bezpośrednio do Urzędu Gminy. Potrzeba aktualizacji GPR może wynikać ze zmiany uwarunkowań lokalnych, pojawienia się nowych problemów

i potrzeb albo pojawienia się nowych szans rozwojowych. Przesłanką dla podjęcia aktualizacji Programu mogą być wnioski z przeprowadzonego monitoringu i ewaluacji Programu. Pod względem formalnym, proces aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie przebiegał następująco – zgodnie ze wskazanymi etapami wskazanej procedury:

- ocena aktualności i stopnia realizacji GPR raz na trzy lata;
- opiniowanie oceny przez Komitet Rewitalizacji;
- ogłoszenie zaopiniowanej oceny na stronie internetowej Urzędu Gminy i w BIP;
- wniosek do Rady Gminy o zmianę GPR;
- dokonanie zmian w GPR;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych aktualizowanego GPR;
- przeprowadzenie procedury opiniowania Programu przez uprawnione instytucje oraz procedura środowiskowa
- podjęcie uchwały przez Radę Gminy Wojsławice.

4.4.5. Określenie zmian w uchwałach, dotyczących zasobu mieszkaniowego gminy i zasad wynajmowania lokali w tym zasobie

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Dz. U. z 2022 r. poz. 172, 975, 1561, 2456) implementacja GPR prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczącymi:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.
2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

W Gminie Wojsławice jest to: Uchwała Nr XIII/81/2019 Rady Gminy Wojsławice z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Wojsławice na lata 2020 – 2024”.

Jednak z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższej uchwale w przypadku wdrożenia GPR w Gminie Wojsławice.

4.4.6. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji uchwali Rada Gminy Wojsławice w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia GPR. Komitet Rewitalizacji stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnił będzie funkcję opiniodawczo-doradczą. Zakłada się, że w strukturach Komitetu Rewitalizacji znajdą się m.in. przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i oświaty czy przedsiębiorców działających w obszarze rewitalizacji. Przewiduje się ewentualną możliwość dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją (ewentualnie wszystkich sołectw, na terenie, których znajduje się obszar rewitalizacji). Przy okazji tej zmiany przedyskutowana (w drodze konsultacji społecznych) może zostać kwestia liczebności Komitetu Rewitalizacji.

4.4.7. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia. Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne gminy, nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na terenie centrum Wojsławic.

4.3.8. Realizacja GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

WSKAZANIE ZAKRESU ZMIAN W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Obszar rewitalizacji, jak i całej Gminy Wojsławice objęty jest projektem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wojsławice. Na podstawie analizy dokumentu, stwierdzono, iż nie wystąpi konieczność wprowadzenia zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynikających z realizacji GPR, gdyż projektowane przedsięwzięcia są zgodne z polityką przestrzenną przedstawioną w Studium. W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie nastąpi zmiana funkcji obszarów wskazanych w ww. dokumencie.

WSKAZANIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KONIECZNYCH DO UCHWALENIA ALBO ZMIANY

W granicach obszaru rewitalizacji obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, przyjęty uchwałą nr VII/22/2003 Rady Gminy Wojsławice z dnia 31 marca 2003 roku, obejmujący obszar znajdujący się w jej granicach administracyjnych.

Realizacja zadań inwestycyjnych w ramach GPR nie wymaga uchwalenia bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się zarówno w granicach obszaru rewitalizacji, a także poza nim – w przypadku realizacji przedsięwzięć znajdujących się poza obszarem rewitalizacji. W wyniku realizacji GPR nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tych dokumentach.

Opracowanie zamknięto dn. 23.03.2023 r.

Centrum Kreacji i Strategii INTERAKCJA Sp. z o.o.

INTERAKCJA
CENTRUM KREACJI I STRATEGII SP. Z O.O.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba osób zamieszkujących gminę Wojsławice w latach 2019-2021.....	30
Tabela 2. Liczba i gęstość ludności w poszczególnych sołectwach w 2021 roku.	31
Tabela 3. Ludność według płci w gminie Wojsławice w latach 2015-2021.	32
Tabela 4. Migracja ludności w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.	34
Tabela 5. Struktura społeczna ze względu na płeć.	36
Tabela 6. Liczba dzieci w szkole podstawowej w roku szkolnym 2021/2022.	38
Tabela 7. Charakterystyka szkoły podstawowej w latach 2020.	39
Tabela 8. Liczba przyznanych świadczeń w 2021 r.	41
Tabela 9. Rodzaj powodów, przez które została przyznana pomoc w latach 2019-2021.	42
Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2021 roku w poszczególnych sołectwach.	43
Tabela 11. Liczba osób korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Wojsławice w 2021 roku.	45
Tabela 12. Dane dotyczące korzystania z Biblioteki Publicznej Gminy w Wojsławicach.	51
Tabela 13. Liczba aktywnych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w Gminie Wojsławice w 2021 r.	61
Tabela 14. Frekwencja wyborcza w wyborach Samorządowych w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice w 2014 i 2018 r.	63
Tabela 15. Poziom uczestnictwa w życiu publicznym w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice.	65
Tabela 16. Stopień natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.	69
Tabela 17. Przychody i rozchody budżetu gminy w 2021 roku.	72
Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w 2020 roku.	73
Tabela 19. Poziom przedsiębiorczości w poszczególnych sołectwach Gminy Wojsławice.	79
Tabela 20. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.	81
Tabela 21. Struktura osób bezrobotnych w Gminie Wojsławice według wybranych kategorii w 2021 roku.	81
Tabela 22. Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne sołectwa w gminie Wojsławice w latach 2019-2021.	81
Tabela 23. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w 2021 roku.	82

Tabela 24. Pracujący według sektorów ekonomicznych w gminie Wojsławice w 2019 roku.	82
Tabela 25. Poziom bezrobocia w poszczególnych sołectwach w gminie Wojsławice w 2021 roku.....	84
Tabela 26. Stopień natężenia zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.	86
Tabela 27. Drogi powiatowe na terenie gminy Wojsławice.	106
Tabela 28. Drogi gminne na terenie Gminy Wojsławice.	106
Tabela 29. Ilość odpadów zebranych w gminie Wojsławice w 2021 roku.	108
Tabela 30. Średnia ilość wytworzonych odpadów w gminie Wojsławice.	109
Tabela 31. Zużycie wody w gminie Wojsławice.	109
Tabela 32. Struktura wodociągów w gminie Wojsławice w latach 2016-2020.	109
Tabela 33. Infrastruktura wodociągowa w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.	109
Tabela 34. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej.....	110
Tabela 35. Infrastruktura kanalizacyjna w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.	111
Tabela 36. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.....	114
Tabela 37. Stan mieszkań komunalnych w gminie Wojsławice.	114
Tabela 38. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną w poszczególnych sołectwach gminy Wojsławice.....	116
Tabela 39. Poziom koncentracji negatywnych czynników w obszarze środowiska naturalnego.	125
Tabela 40. Tabela wskaźnikowa negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych.	130
Tabela 41. Tabela wskaźnikowa dostępności do podstawowej infrastruktury i usług publicznych.	133
Tabela 42. Zestawienie natężenia kryzysowych zjawisk w gminie Wojsławice.	136
Tabela 43. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 20230. Trzecia Fala Nowoczesności.	158
Tabela 44. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.....	159
Tabela 45. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	160

Tabela 46. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku...	163
Tabela 47. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.....	165
Tabela 48. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.....	166
Tabela 49. Zestawienie powiązań celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wojsławice na lata 2023-2030 z kierunkami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wojsławice.	167
Tabela 50. Zadanie inwestycyjne nr 1. Budowa trybun, ogrodzenia i rewitalizacja płyty boiska sportowego w Wojsławicach, ul. Grabowiecka.	169
Tabela 51. Zadanie inwestycyjne nr 2. Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego... ..	170
Tabela 52. Zadanie inwestycyjne nr 3. Rewitalizacja Skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki - etap II.	171
Tabela 53. Zadanie inwestycyjne nr 4. Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic.....	171
Tabela 54. Zadanie inwestycyjne nr 5. Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach.....	172
Tabela 55. Zadanie inwestycyjne nr 6. Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach.	173
Tabela 56. Zadanie inwestycyjne nr 7. Centrum Eco-edukacji, obserwatorium przyrody. ...	174
Tabela 57. Zadanie inwestycyjne nr 8. Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym	175
Tabela 58. Zadanie inwestycyjne nr 9. Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Wojsławice.....	175
Tabela 59. Zadanie inwestycyjne nr 10. Zielona energia w budynkach użyteczności publicznej.	176
Tabela 60. Zadanie inwestycyjne nr 11. Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice.	177
Tabela 61. Zadanie inwestycyjne nr 12. Budowa farm fotowoltaicznych.	178

Tabela 62. Zadanie inwestycyjne nr 13. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach.	179
Tabela 63. Zadanie inwestycyjne nr 14. Szlak Wojsławickich źródeł i wąwozów.	179
Tabela 64. Zadanie inwestycyjne nr 15. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	180
Tabela 65. Zadanie inwestycyjne nr 16. Zielona energia dla mieszkańców Gminy Wojsławice.	181
Tabela 66. Zadanie inwestycyjne nr 17. Utworzenie Wojsławickiego Parku Kulturowego..	182
Tabela 67. Ramy finansowe dla poszczególnych jednostek urbanistycznych rewitalizacji. .	192
Tabela 68. Zadania rewitalizacyjne Gminy Rejowiec Fabryczny w wymiarze finansowym.	193
Tabela 69. Spożycjonowanie dostępnych Funduszy pomocowych UE i EOG w alokacji 2021-2027 oraz innych dostępnych funduszy krajowych na finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	195

Spis wykresów:

Wykres 1. Przyrost naturalny w latach 2017-2021.	34
Wykres 2. Przyrost naturalny w poszczególnych sołectwach w 2021 roku.	35
Wykres 3. Struktura grup wiekowych w latach 2015 – 2021.	36
Wykres 4. Liczba dzieci w Zespole Szkolno - Przedszkolnym im. Tadeusza Kościuszki w Wojsławicach – Kolonii.	38
Wykres 5. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat ogółem i objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2017-2020.	40
Wykres 6. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2020 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.	40
Wykres 7. Porady lekarskie w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Wojsławicach-Kolonii w latach 2018-2021.	59
Wykres 8. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w Gminie Wojsławice w latach 2015-2020.	60
Wykres 9. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Polsce, województwie lubelskim, powiecie chełmskim oraz Gminie Wojsławice.	60
Wykres 10. Wybory prezydenckie RP - I i II tura (w %).	62
Wykres 11. Wybory do Sejmu RP (w %).	62
Wykres 12. Wybory samorządowe (w %).	63
Wykres 13. Przestępczość w gminie Wojsławice w latach 2019-2021.	67

Wykres 14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2021.	74
Wykres 15. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach, funkcjonujące w gminie Wojsławice w 2021.	74
Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. Ludności w gminie Wojsławice w latach 2017-2021.	75
Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 ty. Ludności w 2021 roku - gmina Wojsławice na tle Polski, Województwa Lubelskiego oraz Powiatu Chełmskiego.	75
Wykres 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007 w roku 2020.	76
Wykres 19. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w latach 2017-2021.	77
Wykres 20. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Wojsławice w latach 2017–2021.	77
Wykres 21. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w Gminie Wojsławice w latach 2017–2021.	78
Wykres 22. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Gminie Wojsławice w latach 2010-2020.	80
Wykres 23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2010-2020.	83

Spis obrazów:

Obraz 1. Sieć hydrograficzna oraz rozmieszczenie JCWP na terenie gminy Wojsławice	120
Obraz 2. Obszary i obiekty prawnej ochrony przyrody.	124

Spis map:

Mapa 1. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie Polski.	26
Mapa 2. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie województwa lubelskiego.	27
Mapa 3. Położenie geograficzne gminy Wojsławice na mapie powiatu chełmskiego.	27
Mapa 4. Mapa administracyjna gminy Wojsławice.	28

Spis schematów:

Schemat 1. Harmonogram realizacji GPR.	207
---	-----

